

28/
284

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SKUPŠTINA SFRJ

STENOGRAFSKE BELEŠKE

SAVEZNO VEĆE

8. SEDNICA

25. APRIL 1979.

O B A V E Š T E N J E

Prema Odluci o načinu uređivanja i izdavanja stenografskih beležaka sa sednica veća Skupštine SFRJ, usvojenoj na sednici Saveznog veća 27. marta i Veća republika i pokrajina 28. marta 1979. godine, buduće sveske stenografskih beležaka izdavaće se u jednom, autentičnom izdanju, prema odgovarajućim pismima i na jeziku na kojem su delegati govorili, a koji je Ustavom utvrđen.

Uz autentično izdanje stenografskih beležaka sa sednica veća Skupštine SFRJ (od 8. sednice Saveznog veća i 10. sednice Veća republika i pokrajina) uz debatu se neće izdavati dokumentacioni materijal, već će se na kraju svake sednice, uz pojedine tačke dnevnog reda, objavljivati i spiskovi priloga.

REDAKCIJA

UREĐIVAČKI ODBOR:

Boško Baškot, predsednik

Hrvoje Bačić

Enver Baki

Janez Čamernik

Emil Gazivoda

Jagoš Golubović

Asan Kerim

Steluca Nikolić

Vukašin Rabrenović

Bojan Selić

Mira Šestanović

Aleksandar Trajković

Jelka Žekar

Izdaje: Služba za informativno-dokumentalističke poslove Skupštine SFRJ.

Odgovorni urednik Bojan Selić, urednik Branislav Ilić.

Beograd, Trg Marksa i Engelsa 13—Tel. 339—651

Štampa: TANJUG — OOUR Grafička delatnost, Beograd, Obilićev venac 2

ОСМА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА

/Одржана 25. априла 1979. године, почетак у 9 часова/

ПРЕДСЕДАВА

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ */СР Црна Гора/*:

Другарице и другови делегати, отварам 8. сједницу Савезног вијећа Скупштине СФРЈ.

Предлажем да прије почетка сједнице Вијећа минутом ћутања одамо пошту жртвама недавног катастрофалног земљотреса који је погодио неке крајеве Социјалистичке Републике Црне Горе.

/Делегати Већа минутом ћутања одају пошту жртвама катастрофалног земљотреса/

Слава им!

Такође предлажем да минутом ћутања одамо пошту недавно преминулом другу Ђури Пуцару-Старом, члану Савјета Федерације, револуционару и дугогодишњем високом политичком и државном руководиоцу Босне и Херцеговине и социјалистичке Југославије.

/Делегати Савезног већа одају пошту групи Ђури Пуцару-Старом/

Слава другу Ђури Пуцару!

Делегати Перко Вукотић, Вулнет Старова, Милан Прибић, Томо Крнић, Едуард Ценчић, Душан Раковац, др Штефица Бахтијаревић, Руди Шепић, Велимир Таневски, Невенка Селимовић, Надежда Турински, Јован Дејановић, Аитанга Дрог, Фердинанд Топлак, Лука Вукаловић, Михајло Јаворски, Асим Сутовић и Миленко Бојанић, обавијестили су ме да су спријечени да присуствују овој сједници Вијећа.

Констатујем да постоји кворум за рад Вијећа.

Записник 7. сједнице Вијећа достављен вам је заједно с актом о сазиву ове сједнице. Омашком је у тексту записника изостављена констатација која се односи на расправу о Предлогу резолуције о даљем развоју мјесних заједница. Наиме, у тексту записника, у дијелу који се односи на тачку 1. дневног реда — Предлог резолуције о мјесним заједницама, у 3. алинеји треба испред посљедње реченице

додати следећи текст: „Савезно вијеће је задужило Одбор за друштвено-политичке односе као матични и друга радна тијела Вијећа, зависно од њиховог дјелокруга рада, да сачине конкретне програме праћења остваривања Резолуције о мјесним заједницама и да повремено, када оцијене да је то потребно, обавјештавају Вијеће”.

Да ли ко од делегата има примједбу у вези с овом допуном записника? */Нема/*

Констатујем да је Вијеће прихватило ову допуну записника.

Да ли се још ко од делегата јавља за ријеч у вези са записником? */Нико/*

Пошто нема других примједба, констатујем да је записник, с предложеном допуном коју сам малоприје прочитао, усвојен и да ће као такав бити овјерен.*/

У акту о сазиву ове сједнице предложен је дневни ред.

Обавјештавам вас да је Савезно извршно вијеће затражило да се Закон о измјени и допуни Закона о ваздушној пловидби донесе по скраћеном поступку. Овај захтјев подржали су Одбор за унутрашњу политику и Законодавно-правна комисија.

Предлажем да Вијеће закључи да овај Закон донесе по скраћеном поступку.

Да ли се ко јавља за ријеч у вези с овим предлогом? */Нико/*

Стављам на гласање предлог да се Закон о измјени и допуни Закона о ваздушној пловидби донесе по скраћеном поступку.

Ко је за, молим да дигне руку. */Сви/*

Да ли је ко против? */Нико/*

Да ли се ко уздржава од гласања? */Нико/*

Констатујем да је Вијеће усвојило захтјев

*/ Записник, као и остали документациони материјал достављен делегатима у Већу може се користити у Служби за информативно-документалистичке послове Скупштине СФРЈ. Спискови прилога уз поједине тачке дневног реда објављени су на крају седнице.

да се по скраћеном поступку донесе Закон о измјени и допуни Закона о ваздушној пловидби.

У међувремену од сазива ове сједнице предложене су следеће допуне дневног реда:

Савезно извршно вијеће доставило је Скупштини СФРЈ Информацију о катастрофалном земљотресу који је задесио Социјалистичку Републику Црну Гору, о предузетим мјерама и акцијама хитне помоћи и о активности Савезног извршног вијећа и савезних органа управе на пружању помоћи и предузимању мјера за отклањање посљедица катастрофалног земљотреса.

Предлажем Вијећу да се дневни ред допуни овом Информацијом.

Да ли ко жели ријеч у вези с овим предлогом? /Нико/

Констатујем да је Вијеће прихватило предлог да се у дневни ред сједнице Вијећа уврсти Информација Савезног извршног вијећа о катастрофалном земљотресу који је задесио Социјалистичку Републику Црну Гору.

Поред тога, Савезно извршно вијеће предложило је да се Предлог закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица земљотреса од 15. априла 1979. године из средстава сталне буџетске резерве Федерације и Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила, донесу по хитном поступку.

Пошто, у смислу става 1. члана 158. Пословника Савезног вијећа Скупштине СФРЈ, Вијеће треба претходно да одлучи о предлогу да се предлози ових закона донесу по хитном поступку. Отварам претрес о предлогу да се по хитном поступку донесе Предлог закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица земљотреса од 15. априла 1979. године из средстава сталне буџетске резерве Федерације.

Ко се јавља за ријеч у вези с овим предлогом? /Нико/

Стављам на гласање предлог да се донесе по хитном поступку Предлог овог закона.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сбу/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Вијеће усвојило предлог да се донесе по хитном поступку Предлог закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица земљотреса од 15. априла 1979. године из средстава сталне буџетске резерве Федерације.

Отварам претрес о предлогу да се донесе по хитном поступку Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила.

Ко се јавља за ријеч? /Нико/

Стављам на гласање предлог да се донесе по хитном поступку Предлог овог закона.

Ко је за, молим да дигне руку? /Сбу/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Вијеће усвојило предлог да се донесе по хитном поступку Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила.

Да ли ко од делегата жели ријеч у вези с предлогом дневног реда ове сједнице? /Нико/

Да ли Вијеће прихвата предложени дневни ред, укључујући и предлоге које сте чули, односно допунама које смо усвојили? /Прихвата/

Констатујем да је Вијеће усвојило следећи дневни ред:

1. Информација о катастрофалном земљотресу који је задесио Социјалистичку Републику Црну Гору, о предузетим мјерама и акцијама хитне помоћи, о активности Савезног извршног вијећа и савезних органа на пружању помоћи и предузимању мјера за отклањање посљедица катастрофалног земљотреса;

2. Сарадња Социјалистичке Федеративне Републике Југославије са земљама у развоју и спровођење одлука Пете конференције неслврстаних земаља у Колумбу на економском плану;

3. Основна питања репродуктивне и акумулативне способности привреде, с Програмом активности и мјера за њено побољшање;

4. Предлог закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица земљотреса;

5. Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила;

6. Анализа спровођења Закона о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају цијелу земљу — у односу на пестициде;

7. Предлог за доношење закона о измени и допуни Закона о ваздушној пловидби, с Предлогом закона — по скраћеном поступку;

8. Информација о проблематици привредних преступа и тенденцији њиховог сталног пораста;

9. Предлог за именовање председника Одбора за Награду АВНОЈ-а и објављивање

састава Одбора;

10. Предлог за именовање председника Управног одбора Фонда за унапређивање умјетности „Моша Пијаде” и објављивање састава Управног одбора Фонда.

Прије преласка на утврђени дневни ред, предлажем да Вијеће, у смислу става 2. члана 103. Пословника Скупштине СФРЈ, заједно с делегатима у Вијећу република и покрајина саслуша експозе потпредседника Савезног извршног вијећа Драгољуба Ставрева, председника Координационог радног тијела Савезног извршног вијећа за отклањање посљедица земљотреса у Социјалистичкој Републици Црној Гори, и експозе Бранислава Иконића, потпредседника Савезног извршног вијећа, о сарадњи СФРЈ са земљама у развоју и спровођењу одлука Пете конференције несврстаних земаља у Коломбу на економском плану.

Да ли Вијеће прихвата овај предлог?

/Прихвата/

С обзиром на то да је ово прва информација о катастрофалном земљотресу у Социјалистичкој Републици Црној Гори, у договору с председником Вијећа република и покрајина,

предлажем да оба вијећа, послије излагања потпредседника Савезног извршног вијећа друга Ставрева, донесу закључке.

Ако неко од делегата жели да говори у вези с овим питањем, сматрамо да би то требало да учини на одвојеној сједници, на сједници Савезног вијећа, и то приликом усвајања Предлога закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица од земљотреса од 15. априла ове године.

Такође предлажем да се, у смислу става 2. члана 101. Пословника Савезног вијећа, поступак постављања делегатских питања и тражења обавјештења, као и разматрања захтјева Савезног извршног вијећа за одлагање рокова достављања појединих материјала Савезног вијећа из Програма рада Вијећа за 1979. годину, спроведу пошто саслушамо експозе потпредседника Савезног извршног вијећа.

Да ли Вијеће прихвата овај предлог?

/Прихвата/

Имам утисак да су делегати Вијећа република и покрајина стигли. Да сачекамо председника Вијећа друга Зорана Полича, па да наставимо рад на заједничкој сједници.

/Седница је прекинута у 9,15 часова/

СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА ЗАЈЕДНО С ДЕЛЕГАТИМА
У ВЕЋУ РЕПУБЛИКА И ПОКРАЈИНА

ПРЕДСЕДАВА

ПРЕДСЕДНИК САВЕЗНОГ ВЕЋА ДОБРОСЛАВ ЋУЛАФИЋ

/Почетак у 9,15 часова/

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ДОБРОСЛАВ ЋУЛАФИЋ:

Другарице и другови делегати, сагласно члану 103. став 2. Пословника Скупштине СФРЈ, вијећа су одлучила да заједно одрже сједницу, да би саслушала експозе потпредседника Савезног извршног вијећа Драгољуба Ставрева, који је у исто вријеме и председник Координационог радног тијела Савезног извршног вијећа за отклањање последица земљотреса у Социјалистичкој Републици Црној Гори, и експозе потпредседника Савезног извршног вијећа Бранислава Иконића о сарадњи Социјалистичке Федеративне Републике Југославије са земљама у развоју и о спровођењу одлука Пете конференције несврстаних земаља у Коломбу на економском плану.

Има ријеч Драгољуб Ставрев, потпредседник Савезног извршног вијећа.

ДРАГОЉУБ СТАВРЕВ, *потпредседник СИБ-а:*

Друже председниче, другарице и другови делегати, цела југословенска јавност с дубоким болом примила је вести о катастрофалном земљотресу који је 15. априла 1979. године погодио велики део Социјалистичке Републике Црне Горе, наневши ненадокнадиве људске жртве и огромну материјалну штету. Најтеже је страдало Црногорско приморје и његово залеђе.

Савезно извршно веће доставило је делегатима у Скупштини СФРЈ за ову седницу информацију у којој су дати основни подаци о овој тешкој катастрофи као и о огромним напорима које радни људи и грађани стихијом погођеног подручја и читаве Социјалистичке Републике Црне Горе, заједно с радним људима и грађанима, народима и народностима свих наших социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, улажу ради савлађивања последица проузрокованих овом катастрофом. У

информацији су посебно приказане мере које су предузели Савезно извршно веће и савезни органи управе на пружању помоћи и организовању акција за отклањање последица катастрофалног земљотреса.

Дозволите да се, у име Савезног извршног већа, поводом поднете информације и актуелних задатака на даљем организованом ангажовању ради ефикасног отклањања и превазилажења последица катастрофалног земљотреса, осврнем на нека питања у вези с предузетим мерама и предлозима закона које је Савезно извршно веће упутило Скупштини СФРЈ на разматрање и усвајање по хитном, односно скраћеном поступку.

Очигледно је да се у садашњем тренутку не може говорити о висини стихијом нанесене штете, јер њена процена захтева још времена, пошто су разарања огромна и на веома широком простору. Сигурно је, међутим, да се већ сада може рећи да је у питању штета чије су последице дугорочне.

Друг Тито, који је и сам био на подручју захваћеном земљотресом, приликом обиласка настрадалих крајева, у тренуцима док је стихија још беснела, нагласио је да је Црна Гора претрпела огромне штете, а да су при том највећу трагедију доживеле оне породице чији су најближи изгубили живот. Према још увек непотпуним подацима, погинула су 94 човека, а више од хиљаду је повређено, од којих је 159 теже рањено.

У тренутку катастрофе уништен је или онеспособљен за употребу највећи део стамбеног фонда, тако да је огромна већина становништва овога краја остала без крова над главом. Углавном, раније грађене стамбене зграде и други објекти срушени су до темеља, а нови потреси, којих је било више стотина — неки су били и разорне снаге — рушили су и оно што је одолевало претходним потресима. Издржале су, по пра-

вилу, зграде подипнуте уз примену асеизмичких метода грађења.

Веома тешко су погођени привредни објекти — хале, постројења, инсталације и друга средства рада. Разорени су или онеспособљени многи привредни капацитети. Потпуно су уништени или делимично оштећени неки витални објекти инфраструктуре — пристаништа, део луке Бар, јадранског пута и других путева, део железничке пруге Београд—Бар, телефонске и телеграфске везе и централе, електричне инсталације, водовод и канализација.

Земљотресом је посебно погођена туристичка привреда, која је један од најзначајнијих чинилаца у остваривању друштвеног плана развоја Социјалистичке Републике Црне Горе.

Уништени су, односно више или мање оштећени објекти друштвеног стандарда — болнице и друге здравствене установе, школе, музеји, домови културе и друге јавне установе. Велика штета нанета је нарочито културно-историјским споменицима, који представљају непроцењиву ризницу како за Социјалистичку Републику Црну Гору, тако и за културно-историјску баштину целе наше земље.

Међутим, упркос свих последица стихије природе, радни људи и грађани, друштвено-политичке заједнице и друштвено-политичке и друштвене организације, месне и самоуправне интересне заједнице, органи управе и други државни органи, припадници Југословенске народне армије, цивилне заштите и безбедности, били су на висини обавеза, које су успешно остваривали и настављају да их остварују.

Као и увек до сада у сличним ситуацијама, дошла је до пуног израза несебична помоћ и солидарност радничке класе, радних људи и грађана, народа и народности свих наших социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина. На делу се манифестовало њихово истинско заједништво, братство, јединство и снага. На тај начин, још једном су доказане вредности нашег система социјалистичког самоуправљања.

Већ од прве вести о катастрофалном земљотресу, који се иначе слабијим интензитетом осетио у целој нашој земљи, широм Југославије започела је масовна, организована акција прикупљања и слања хитне помоћи пострадалом становништву. И овом приликом наш систем друштвене самозаштите у општинама и месним заједницама, како у пострадалом региону, тако и у читавој земљи, успешно је положио испит, показавши све своје предности. Органи

унутрашњих послова, као стручни чиниоци друштвене самозаштите, штабови цивилне заштите и територијалне одбране, свуда су деловали одмах и вема ефикасно. При том је био велики допринос војника, моранара и старешина Југословенске народне армије, који су, док је харала стихија, у тренуцима када је требало спасавати свој живот, војну опрему и војне објекте, несебично и самопрегорно притекли у помоћ угроженом становништву. Једном речју, припадници Југословенске народне армије и овог пута били су први у пружању помоћи. Јединице копнене војске из војног подручја Титоград, војно-поморске области и ратног ваздухопловства ступиле су у акцију пружања свестране помоћи, брзо и ефикасно. Прва ствар била је спасавање људских живота из рушевина и пружање најхитније помоћи рањенима.

Одмах су на подручје погођено земљотресом упућене хируршке и епидемиолошке екипе. Ратно ваздухопловство одмах је ставило на располагање авионе и хеликоптере, што је омогућило да се из резерви Југословенске народне армије и савезних робних резерви веома брзо допреми оно што је било најхитније и најпотребније: крв, шатори, ћебад и друго, а исто тако, да се стигне до великог броја насеља или усамљених кућа у брдским, тешко приступачним крајевима и тако пружим помоћ.

Помоћ Армије била је драгоцену и приликом организовања смештаја становништва под шаторима, исхране, веза, обезбеђивања воде ауто-цистернама и бродовима-цистернама. Инжењеријске и друге јединице Југословенске народне армије, са неопходном техником и опремом, одмах су приступиле оспособљавању оштећеног дела железничке пруге Београд—Бар и других путева.

У целини, битна карактеристика активности јединица Југословенске народне армије у ситуацији створеној катастрофалним земљотресом, по свим оценама, јесте висок степен организованости, умешности, хладнокрвности и ефикасности деловања.

Здравствена служба, брзо и ефикасно је деловала и постигла изванредне резултате у пружању помоћи повређенима и унесређенима, спасивши на тај начин многе драгоцене људске животе, а исто тако, предузимају хигијенско-епидемиолошке мере предохране, ванредно значајне за успешно савлађивање и других последица катастрофе.

Средства информација одиграла су значајну улогу у обавештавању и мобилисању јавности, што је било од велике важности за успешно

организовање помоћи становништву земљотресом угроженог подручја Црне Горе.

Несумњиво је да ће нам искуства деловања свих социјалистичких самоуправних чинилаца у овако драматичним и сложеним околностима необично много значити за даљи рад, па их стога свакако треба свестрано сагледати и изучавати.

Другарице и другови делегати, изјава друга Тита након обиласка настрадалих крајева и његова стална брига о акцијама помоћи и приликама у угроженом подручју, као и ставови Председништва Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Председништва Централног комитета Савеза комуниста Југославије и органа друштвено-политичких организација Федерације, односно највиших државних и друштвено-политичких форума социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, представљају изузетно охрабрење за све оне које је задесила катастрофа и снажан подстицај свим организованим социјалистичким снагама друштва да се максимално ангажују у савлађивању последица катастрофалног земљотреса.

Информација Савезног извршног већа која је достављена делегатима у Скупштини СФРЈ, иако на основу још непотпуних података, веома илустративно приказује организованост и обим хитне помоћи коју су становништву пострадалих крајева упутили радни људи и грађани, самоуправне организације и заједнице, друштвено-политичке и друштвене организације, чланови и организације Црвеног крста Југославије, општине, социјалистичке републике и социјалистичке аутономне покрајине — у лековима, намирницама, опреми и средствима за привремени хитан смештај, разним екипама стручњака итд.

Информација, такође, показује ширину разноврсне помоћи, коју су, као израз солидарности с пострадалима, упутили наши радници на привременом раду у иностранству и њихови клубови, наши бројни сународници из земаља широм света, као и бројне хуманитарне, владине и невладине организације многих земаља и међународних организација. Једном речју, и у овој катастрофи дошла је до пуног изражаја велика међународна солидарност с народом Социјалистичке Републике Црне Горе и Социјалистичком Федеративном Републиком Југославијом, које је задесила катастрофа, солидарност коју наши људи високо цене и умеју са захвалношћу да узврате.

Државници, политичари и грађани многих земаља изразили су своја искрена саосећања с пострадалима и народима и народностима наше

земље, нудећи и пружајући помоћ нашој земљи за отклањање последица катастрофалног земљотреса у Социјалистичкој Републици Црној Гори. То је, свакако, резултат и великог угледа и престижа који Социјалистичка Федеративна Република Југославија и друг Тито уживају у читавом свету, захваљујући доследном ангажовању на принципима политике несврставања и борбе за мир у свету.

На вест о земљотресу, Савезно извршно веће и савезни органи управе и савезне организације одмах су мобилисали све своје снаге да би се организовале акције за пружање најхитније помоћи пострадалима. У Већу је истог дана формиран Оперативни штаб, који је у сарадњи с Републичким штабом цивилне заштите СР Црне Горе, координирао акције упућивања најхитније помоћи. Наредног дана, на седници одржаној 16. априла, Савезно извршно веће је, на основу информације председника Извршног већа Скупштине СР Црне Горе Момчила Цемовића, као и запажања председника, потпредседника и чланова Савезног извршног већа који су се на дан катастрофалног земљотреса на лицу места упознали са ситуацијом — донело мере најхитнијег карактера и дало смернице савезним органима и организацијама за предузимање и припремање даљих мера за отклањање последица катастрофалног земљотреса.

У вези с тим, Веће је образовало посебно координационо радно тело, са задатком да оперативно усклађује акције и рад савезних органа и савезних организација, у сарадњи с Извршним већем Скупштине СР Црне Горе и извршним већима социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, ради пружања што ефикасније, непосредне помоћи становништву пострадалог подручја и предузимања хитних мера за отклањање последица катастрофалног земљотреса, као и за припремање предлога мера трајнијег карактера.

Веће је одобрило најхитније мере које су надлежни савезни органи управе и савезне организације већ били предузели, и задужило их да још интензивније, у складу с надлежностима које имају, предузимају даље мере и акције ради што ефикаснијег пружања помоћи становништву угроженог подручја.

Истовремено, Веће је подржало акције самоуправних организација и заједница, Црвеног крста Југославије, Привредне коморе Југославије и др. У тим првим тренуцима све снаге усмерене су на пружање најхитније помоћи, првенствено

ради спасавања људи из рушевина, лечења рањеника и збрињавања становништва подручја погођеног стихијом.

Савезно извршно веће, на седницама 16. и 20. априла ове године, размотрило је и прихватило више решења, одлука и нацрта, односно предлога закона с мерама хитне помоћи за отклањање последица земљотреса.

Решењем Савезног извршног већа, из средстава текуће буџетске резерве буџета Федерације за 1979. годину, Извршном већу СР Црне Горе додељена је једнократна помоћ од 50 милиона динара, а исто тако, дата позајмица од 50 милиона динара.

Савезно извршно веће препоручило је Савету гувернера Народне банке Југославије да у оквиру мера за спровођење монетарно-кредитне политике /селективни програм, ликвидности банака, обавезне резерве, монетизација и друге мере/ предложи мере за санирање штете привреде и становништва изазване последицама земљотреса у СР Црној Гори. Исто тако, препоручило је Удружењу банака Југославије да се самоуправним споразумом банака обезбеди да ангажују део свог кредитног потенцијала, директно или преко банака с територије СР Црне Горе, за одобравање кредита привреди и становништва ради санирања штете изазване последицама катастрофалног земљотреса у овој Републици.

Веће је истовремено упутило и више препорука организацијама удруженог рада и другим корисницима друштвених средстава да у оквиру својих могућности упуте помоћ настрадалим подручјима СР Црне Горе.

Поступајући по препоруци Савезног извршног већа, Савет гувернера Народне банке Југославије донео је Одлуку о допуни Одлуке о кредитирању банака за одржавање дневне ликвидности, Одлуку о продуживању рокова враћања кредита из примарне емисије банкама које су дале кредите за селективне намене организацијама удруженог рада које су претрпеле штету од земљотреса на територији СР Црне Горе у априлу ове године и Одлуку о усклађивању обима и динамике пораста пласмана банака у 1979. години, којом су кредити које банке дају за отклањање штете од земљотреса у СР Црној Гори изузети од ограничења пласмана.

Другарице и другови делегати, пред вама се данас налази Предлог за доношење закона о давању помоћи СР Црној Гори за отклањање последица земљотреса од 15. априла 1979.

године из средстава сталне буџетске резерве Федерације, који је Савезно извршно веће утврдило с предлогом да се разматра и донесе по хитном поступку на седници Савезног већа Скупштине СФРЈ.

Овим Предлогом предвиђа се издвајање 100 милиона динара из средстава сталне буџетске резерве Федерације за помоћ СР Црној Гори.

Издавањем ових средстава треба да се обезбеди покривање трошкова у пружању прве хитне помоћи из савезних сталних робних резерви, односно враћање позајмице из текуће буџетске резерве буџета Федерације за 1979. годину.

Савезно извршно веће утврдило је и доставило Скупштини СФРЈ Нацрт закона о изменама и допунама Закона о обезбеђењу средстава за отклањање последица елементарних непогода, с предлогом да се на данашњој седници разматра по скраћеном поступку, како би овај Закон био донет на првој мајској седници Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ.

Овим Законом предвиђа се повећање укупног износа средстава и омогућава коришћење тих средстава за отклањање штете настале од земљотреса у СР Црној Гори.

Предлогом овог акта предвиђа се и продужавање рока враћања кредита од две, на пет година за обртна средства која су народне банке дале пословним банкама ради отклањања штете од елементарних непогода, а рок за враћање приспелих рата по кредитима на основна средства се одлаже, тако да прва рата доспева за плаћање 1. јуна 1983. године.

Истовремено, предложеним законом омогућава се да се неискоришћена средства за давање кредита грађанима могу користити за давање кредита организацијама удруженог рада и самоуправним интересним заједницама које су претрпеле штету и услед овогодишњих земљотреса.

С обзиром на значај ових мера, молим делегате Скупштине СФРЈ да их подрже и усвоје предлоге Савезног извршног већа.

Досадашње акције свих друштвених фактора, међу њима и мере Савезног извршног већа, наша најшира јавност, а посебно јавност СР Црне Горе прихватила је и свестрано подржала. Оне су, заједно с напорима радних људи и организованих социјалистичких снага у СР Црној Гори, допринеле да се најтежа ситуација изазвана катастрофом на угроженом подручју и у СР Црној Гори у основи санира и створе

услови за што брже враћање у нормалне токове живота. Међутим, тешке дугорочне последице катастрофе која је задесила СР Црну Гору захтеваће изузетно снажне и организоване напоре у једном дужем периоду, пре свега, радних људи и грађана на угорженом подручју и у СР Црној Гори. Али као што је истакнуто на заједничкој седници Председништва СФРЈ и Председништва ЦКСКЈ, а нарочито у изјави друга Тита, огромне штете нанесене народу Црне Горе, његовој привреди, не могу се санирати само напорима радних људи ове наше Републике. Трајно санирање последица земљотреса у Црној Гори могуће је само уз напоре целе југословенске социјалистичке заједнице. У том смислу треба и даље организовати ефикасан рад и у Федерацији на тражењу и налажењу системских решења и трајнијих мера којима ће се обезбедити материјалне претпоставке и други услови не само за тренутно санирање ситуације услед дејства стихије, већ и за стварање услова неопходних за трајно и потпуно савладавање последица катастрофалног земљотреса у СР Црној Гори и за обезбеђивање основа за њен даљи друштвено-економски развој.

Полазећи од оваквог опредељења, Савезно извршно веће, у сарадњи с извршним већима свих социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, заједно с Извршним већем Социјалистичке Републике Црне Горе, хитно ће приступити налажењу решења која, у складу с усвојеним нормама нашег социјалистичког самоуправног система, треба донети у наредном периоду. У том правцу у Социјалистичкој Републици Црној Гори већ се интензивно ради и предузимају одговарајуће акције припреме и разраде програма могућих трајних решења. Све социјалистичке републике и социјалистичке аутономне покрајине такође су изразиле спремност да се ангажују на дугорочним задацима обнове и изградње настрадалог подручја, као и да узму учешће у припреми системских решења неопходних за санирање настале ситуације. Те мере, с обзиром на искуства која до сада из сличних ситуација имамо, морају бити широког спектра. Савезно извршно веће сматра да оне по свом карактеру морају бити и интервентне за садашњу, још увек тешку ситуацију, али и свеобухватне, како би се на трајнијим системским основама санирале последице и обезбедили услови за даљи развој ове Републике.

Веће оцењује да Устав, наше позитивно законодавство и институти и инструменти друштвеног договарања и самоуправног споразуме-

вања, пружају довољно основа за налажење таквих решења. Вероватно ће бити потребно да се на основу тога донесу и нека нова законска решења у Федерацији, па ће Савезно извршно веће изаћи пред Скупштину Социјалистичке Федеративне Републике Југославије с конкретним предлозима.

Другарице и другови делегати, дајући предлог за хитно усвајање неких решења у Скупштини Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и назначавајући неке правце даље активности Савезног извршног већа и савезних органа управе које треба предузети у вези са ситуацијом насталом после земљотреса у Социјалистичкој Републици Црној Гори, Савезно извршно веће моли да ове мере подржите и својим иницијативама дате даљи подстицај за налажење решења која ће допринети брзом и ефикасном, трајном санирању последица катастрофе у Социјалистичкој Републици Црној Гори.

Завршавајући излагање, сигуран да верно тумачим и изражавам ваше дубоко убеђење и мисли, желим да истакнем да ћемо сви истрајати у доследном остваривању поруке друга Тита, који је нагласио „да ће наши народи жртвовати колико највише могу да би црногорски народ што прије савладао последице несреће која га је задесила”.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

У складу с истовјетним ставовима које су два вијећа заузела на својим одвојеним сједницама, предлажем да вијећа усвоје следеће констатације и закључке:

Савезно вијеће и Вијеће република и покрајина Скупштине СФРЈ упознали су се с Информацијом о катастрофалном земљотресу који је задесио Социјалистичку Републику Црну Гору, о предузетим мјерама и акцијама хитне помоћи и о активности Савезног извршног вијећа и савезних органа управе на пружању помоћи и предузимању мјера за отклањање посљедица катастрофалног земљотреса и саслушала експозе потпредседника Савезног извршног вијећа Драгољуба Ставрева и констатују:

1. У катастрофалном земљотресу који је задесио Социјалистичку Републику Црну Гору, снажно је дошла до изражаја самоорганизованост радних људи и грађана у мјесним заједницама и општинама на угорженом подручју, која је дошла до изражаја у способности институција политичког система и механизма друштвене само-

заштите да одмах реагују у новонасталој ситуацији.

Посебно је дошла до изражаја свијест радних људи о самоорганизовању, која се манифестовала хладнокрвношћу, самопожртвовањем и узајамном солидарношћу у најтежим тренуцима велике стихије.

И овом приликом дошла је до пуног изражаја солидарност радних људи и грађана, свих народа и народности Југославије, организација удруженог рада и других самоуправних организација и заједница, друштвено-политичких и друштвених организација из свих социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина у пружању помоћи народу Социјалистичке Републике Црне Горе.

Као и увијек у сличним приликама, припадници Југословенске народне армије, територијалне одбране, цивилне заштите и безбједности, испољили су висок степен несебичности, пожртвовања и самопријегора, притичући у помоћ угроженом становништву, чиме је наш систем друштвене самозаштите још једном показао све своје предности.

Скупштина СФРЈ констатује да изјава друга Тита након његовог обиласка угроженом подручју и његова стална брига о акцијама помоћи и приликама у крајевима Црне Горе које је погодио катастрофални земљотрес, као и ставови Предсједништва СФРЈ и Предсједништва ЦКСКЈ и органа друштвено-политичких организација Федерације, односно највиших државних друштвено-политичких форума социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, представљају изузетно охрабрење за радне људе и грађане које је задесила катастрофа, и снажан подстицај свим организованим социјалистичким субјективним снагама нашег друштва да се максимално ангажују у савладавању посљедица катастрофалног земљотреса.

Вијећа Скупштине СФРЈ констатују да је све то још једна потврда трајних основа заједништва свих наших народа и народности и гаранција да ће цијела наша социјалистичка самоуправна заједница уложити напоре за трајно отклањање посљедица земљотреса.

2. Савезно вијеће и Вијеће република и покрајина Скупштине СФРЈ констатују да је и овом приликом дошла до снажног изражаја солидарност наших грађана и радника на привременом раду у иностранству и њихових клубова, као и наших бројних сународника из земаља широм свијета.

Бројне хуманитарне организације многих земаља, међународне организације, парламенти, државници, политичари и грађани многих земаља, изразили су искрено саосјећање с пострадалима, народима и народностима наше земље, нудећи и пружајући помоћ Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији за отклањање посљедица катастрофалног земљотреса у Црној Гори. То је, прије свега, израз међународне солидарности и хуманистичких осјећања, угледа и престижа који СФРЈ и друг Тито уживају у читавом свијету, захваљујући досљедном ангажовању на принципима политике несврставања и борбе за мир. Такву солидарност наша земља и наши радни људи и грађани високо цијене и увијек ће умјети са захвалношћу да је узврате.

3. Скупштина СФРЈ констатује да ће тешке дугорочне посљедице катастрофе која је задесила Социјалистичку Републику Црну Гору, захтијевати изузетно организоване напоре у дужем периоду, прије свега, радних људи и грађана на угроженом подручју у Социјалистичкој Републици Црној Гори.

Међутим, као што је наглашено на заједничкој сједници Предсједништва СФРЈ и Предсједништва ЦКСКЈ, а нарочито у изјави друга Тита, огромне штете које је претрпио народ Социјалистичке Републике Црне Горе, његова привреда и објекти друштвеног стандарда, не могу се санирати само напорима радних људи ове Републике. Трајно санирање посљедица катастрофалног земљотреса у Црној Гори могућно је само уз напоре цијеле југословенске социјалистичке самоуправне заједнице.

Због тога је неопходно и даље организовати ефикасан рад у Федерацији на тражењу и налажењу системских рјешења и трајних мјера којима ће се обезбиједити материјалне претпоставке и други услови, не само за тренутно санирање ситуације настале дејством стихије, већ и за стварање услова неопходних за трајно и потпуно санирање посљедица катастрофалног земљотреса у Црној Гори, за обезбјеђивање основа за њен даљи друштвено-економски развој.

Имајући у виду ове констатације, Савезно вијеће и Вијеће република и покрајина Скупштине СФРЈ доносе следеће закључке:

1. Савезно вијеће и Вијеће република и покрајина Скупштине СФРЈ дају пуну подршку акцијама и мјерама које су предузели Савезно извршно вијеће и органи и организације у

Федерацији на пружању прве, најхитније помоћи за ублажавање посљедица катастрофалног земљотреса у Социјалистичкој Републици Црној Гори.

2. Вијећа Скупштине СФРЈ налажу Савезном извршном вијећу да, у сарадњи с извршним вијећима социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, а посебно заједно с Извршним вијећем Скупштине Социјалистичке Републике Црне Горе, хитно приступе изналажењу рјешења која, у складу с усвојеним нормама нашег социјалистичког самоуправног система, треба донијети у наредном периоду и да повремено извјештавају Скупштину СФРЈ о стању на угроженом подручју и о мјерама које се предузимају за санирање посљедица.

3. Вијећа Скупштине СФРЈ и њихова радна тијела наставиће да прате остваривање порука друга Тита, ставова Предсједништва СФРЈ и Предсједништва ЦК СКЈ и ставова заузетих на данашњој сједници Савезног вијећа и Вијећа република и покрајина и својим иницијативама доприносити даљем подстицању активности за ефикасно и трајно санирање посљедица катастрофалног земљотреса у Социјалистичкој Републици Црној Гори.

Да ли ко жели ријеч у вези с предлогом констатација и закључака које сам прочитао?

Ријеч има делегат Жарко Булајић.

ЖАРКО БУЛАЈИЋ /СР Црна Гора/:

Друже предсједниче, другарице и другови делегати, имам часну дужност да делегатима Скупштине Социјалистичке Федеративне Републике Југославије пренесем поруке делегата Скупштине Социјалистичке Републике Црне Горе с јучерашње сједнице.

Скупштина Социјалистичке Републике Црне Горе размотрила је ситуацију насталу разорним земљотресом који је задесио Социјалистичку Републику Црну Гору 15. априла ове године.

На основу поднијетих информација, излагања предсједника и других представника Извршног вијећа, врло плодне и обимне расправе вођене на сједници, као и оцјена и ставова органа друштвено-политичких организација у Републици, а посебно заједничких ставова Предсједништва Социјалистичке Републике Црне Горе и Предсједништва Централног комитета Савеза комуниста Црне Горе, Скупштина СР Црне Горе је донијела оцјене о посљедицама разарања, о

результатима досадашњих напора на њиховом отклањању, у којима су узели најшире учешће народи и народности цијеле наше југословенске заједнице, и донијела закључке о даљем ангажовању Социјалистичке Републике Црне Горе и задацима који непосредно стоје пред свим њеним органима, организацијама, тијелима и цијелим црногорским народом.

Земљотрес је, као што је познато, захватио већи дио Социјалистичке Републике Црне Горе и изазвао велике људске жртве, страдања и непроцењиве материјалне и друге штете. Најтеже је страдало подручје Црногорског приморја и његово залеђе. Уништени су вјековни плодови људског рада. Осим привредних капацитета, стамбених зграда, здравствених, просвјетних, културних, социјалних, дјечјих и других јавних објеката, разорени су стари градови Котор, Будва, Улцињ, Херцег-Нови и Бар — понос југословенских народа и јединствене културно-умјетничке и историјске вриједности старе цивилизације, а знатно су оштећени и многи други спомјеници историје, културе и умјетности на овом подручју и Цетињу.

За више година је уназађен привредни живот и услови рада друштвених и других дјелатности. Већ је познато цијелој југословенској јавности с каквим је стоичким држањем црногорски народ дочекао ову катастрофу и с каквом је неисцрпном енергијом, прегалаштвом и челичном вољом ступио у борбу са стихијом и разарањем.

Југословенска народна армија и овог пута, као и увијек, нашла се истог тренутка на лицу мјеста, да се ухвати у коштац са стихијом. Није био потребан никакав званични правни акт о ванредном стању и мобилизацији. Механизам општенародне одбране и спремност организација територијалних јединица и цивилне заштите, покренути катастрофом, ступили су у дејство сами од себе. Не треба сумњати да би тако било без обзира шта се десило.

Тло још није престало да подрхтава од првог земљотреса, а помоћ свих наших република и покрајина, цијелог нашег народа почела је обилато да стиже. Љубав, братство и јединство свих наших народа почели су да се концентришу на најугроженијем тлу наше земље, тамо гдје су љубав, саосјећање, солидарност и помоћ у датом тренутку били најпотребнији. Такви смо ми, Југословени.

Није било ниједног говорника на скупштинској говорници који није истакао солидарност, братство и јединство и чврстину

наше југословенске заједнице, која се кали и кује, доказује и провјерава у најтежим часовима њене историје. Дошла је до највећег изражаја најдубља захвалност свим нашим људима широм наше домовине који су похрилили у помоћ са свим чиме су располагали својој настрадалој браћи.

Скупштина СР Црне Горе посебно захваљује радним људима, грађанима, организацијама удруженог рада и органима свих социјалистичких република и аутономних покрајина на изванредној подршци и несебичној помоћи коју су од првог тренутка пружили пострадалом становништву у свему ономе што је било најпотребније, снажно потврђујући и у овој прилици јединство и чврстину, међусобну солидарност и социјалистичко заједништво свих наших народа и народности Југославије.

Дивне примјере солидарности исказали су и многи наши радници на раду у иностранству и исељеници. Скупштина СР Црне Горе изражава захвалност на изразима саосјећања и пруженој помоћи од стране многих земаља свијета, њихових хуманитарних организација, као и израженој спремности да се и даље пружа материјална и друга помоћ за трајно санирање насталих посљедица.

Несреће и штете су неизмјерне. Али, нису мање неизмјерни срећа и задовољство због испољене слоге, солидарности и братства и јединства свих наших народа и народности. Црногорски народ се у својој великој несрећи која га је снашла, осјећа поносним и гордим, са свим осталим нашим народима, на такву гранитну чврстину и братску снагу наше земље.

Скупштина социјалистичке Црне Горе је свјесна да основни терет обнове и изградње на порушеном подручју пада на нашу Републику. Она истиче ту дужност, формулишући цио програм задатака који стоји пред њом у наредном периоду. Придајући пуни значај ономе што је већ урађено, Скупштина констатује да тек предстоји остварење највећег броја задатака на потпунијем збрињавању становништва и обезбјеђивању елементарних услова за живот на пострадалом подручју. Истовремено, предстоје и многи задаци на предузимању активности и мјера које су нужне за дугорочни рад на обнови и изградњи пострадалих подручја.

Имајући у виду размјере и веома ограничене економске могућности Републике, Скупштина изражава увјерење да ће органи Федерације, у сарадњи с органима република и аутоно-

мних покрајина, убрзати рад на тражењу системских рјешења, попут оних утврђених у случају земљотреса у Скопљу и Бањалуци, за трајно и свеобухватно отклањање посљедица земљотреса, за обнову и изградњу пострадалог подручја.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко даље жели ријеч? /Нико/

Можемо да пређемо на гласање о предлогу закључака.

Молим делегате у Савезном вијећу да гласају.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сбу/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Савезно вијеће једногласно прихватило предложене констатације и закључке.

Молим делегате Вијећа република и покрајина да гласају.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сбу/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је и Вијеће република и покрајина једногласно прихватило предложене закључке.

Дајем ријеч другу Браниславу Иконићу, потпредседнику Савезног извршног вијећа.

БРАНИСЛАВ ИКОНИЋ, потпредседник СИВ-а:

Друже председниче, другарице и другови делегати, Савезно извршно веће придаје изузетно велики значај свестраном разматрању у Скупштини СФРЈ суштинских питања остваривања и даљег унапређивања економске сарадње Југославије са земљама у развоју, и то како у светлу наших трајних, стратешких одређења за развијање такве сарадње, тако и у контексту актуелних питања имплементације закључака с Петог самита несврстаних земаља у Колумбу, наших припрема за Пету конференцију Уједињених нација о трговини и развоју и Шести самит несврстаних, као и других међународних обавеза и активности Југославије у оквиру покрета несврстаних, земаља у развоју Групе 77, а и шире, у оквиру система Уједињених нација.

Приликом разматрања тих питања и усва-

јања одговарајућих закључака Савезног извршног већа, с којима сте упознати, дошли смо до оцене да до сада стечена искуства развијања економске сарадње са земљама у развоју потврђују очекивања да ће се тим путем, између осталог, стварати услови за стабилније и повољније укључивање Југославије у међународну поделу рада. Резолуције и ставови Једанаестог конгреса СКЈ као и закључци ЦКСКЈ о овим питањима децембра 1978. године, јасно су истакли да трајно унапређивање економске сарадње са земљама у развоју представља једно од најважнијих опредељења међународне политике Југославије као несврстане земље и земље у развоју. Председник Тито је на Једанаестом конгресу истакао: „...Нови међународни економски поредак подразумева и развијање и проширење економске сарадње између самих земаља у развоју. На том плану су постигнути крупни резултати, али то је још далеко од онога што је потребно и могућно. Стратегија развоја земаља у развоју ослања се у првом реду на сопствене снаге сваке земље и на што ширу економску и другу сарадњу између њих — билатералну, регионалну и мултилатералну. То је битан елеменат њихове борбе за нови међународни економски поредак.”

Другарице и другови делегати, целовито и критичко сагледавање остварених резултата наше економске сарадње са земљама у развоју, који нису мали, као и узимање у обзир најзначајнијих новим момената у унутрашњим и међународним условима за њено даље развијање, знатно ће проширити основу за усвајање закључака ове делегатске Скупштине, који ће по суштини значити разраду и актуелизацију, а у неким елементима и акцентима и допуну Резолуције Скупштине СФРЈ о унапређењу економских односа са земљама у развоју из 1973. године и Програма мера Савезног извршног већа.

Сматрам неопходним да ради утврђивања ширих оквира у којима треба сагледавати ову тему у данашњој дебати, укажем, у најкраћим потезима, на најрелевантније нове моменте и на унутрашњем, и на међународном плану.

У раздобљу од 1973. године до данас настале су, између осталог, фундаменталне промене у нашем политичком и привредном систему, посебно у институционалним механизмима и квалитету самоуправног организовања удруженог рада и развијању делегатског система — доношењем и спровођењем Устава СФРЈ и устава социјалистичких република и аутономних

покрајина, Закона о удруженом раду и других значајних системских закона. Промене о којима је реч захватиле су све области друштвене репродукције, али су, у односу на затечено стање, у неким областима посебно изразите. То је случај и са системом економских односа с иностранством, где још увек стојимо пред низом значајних, неодложних задатака да би се обезбедила доминантна позиција удруженог рада и у овој области.

Морамо констатовати да су токови самоуправног споразумевања удруженог рада на доходним односима, који су темељни принцип и претпоставка ефикасног функционисања система, и поред вредних резултата, знатно спорији него што се оправдано очекивало. Јер, још увек је мало доходног повезивања организација удруженог рада у заједничкој производњи за извоз, на суштинским основама новог девизног система, што би давало драгоцен подстицај процесима интеграције и побољшању општег квалитета привређивања.

Такође, низ питања везаних за организацију и ефикасан рад самоуправних интересних заједница за економске односе с иностранством и квалитетно нову улогу привредних комора у овој области, упркос одређеном напретку, нису још увек на задовољавајући начин решена. Недовољне су и одговарајуће активности савезних, републичких и покрајинских органа. Другим речима, недовољно брзо се ослобађамо наслеђа старих односа. А такво стање је од непосредног утицаја и на развој самоуправних друштвено-економских односа, и на материјална кретања у овој области, и у целини друштвене репродукције.

Подједнако је важно да превазиђемо штетно, а код нас доста распрострањено гледање на извоз готово искључиво као на извор девиза за непосредне потребе увоза и решавања проблема неравнотеже у текућим рачунима с иностранством, уз занемаривање његове знатно значајније и сложеније функције у развојној и стабилизационој политици. Не смемо занемарити ни околност да су код нас, у условима упорног одржавања високог нивоа тражње и значајних инфлаторних кретања на унутрашњем тржишту, недостајали природни импулси који би деловали у правцу подстицања извоза.

У наведеним слабостима и недоследностима примене система и остваривања политике стабилизације треба видети основне узроке нашег релативног заостајања у унапређивању економ-

ских односа с иностранством у целини, а у тим оквирима, разуме се, уз додатне специфичне факторе, и са земљама у развоју. Уз веома присутно неповољно дејство услова у међународним економским односима, ове слабости су основно објашњење и за негативне тенденције с којима се последњих година суочавамо — у виду продубљивања дефицита трговинског и платног биланса, пораста спољне задужености и терета отплате спољњег дуга, повећања увозне зависности привреде и њене недовољне конкурентности на међународном тржишту.

Подсетио бих, у вези с тим, и на данас актуелне ставове од којих се полазило у усвајању скупштинске Резолуције из 1973. године:

- континуирано и динамично развијање економске сарадње са земљама у развоју представља значајан фактор јачања наше међународне позиције у сложеним условима данашњег света;

- при постојању великих економских блокова, избалансирана економска сарадња и њен адекватан распоред на социјалистичке земље, индустријски развијене земље Запада и земље у развоју, представља битан услов даљег јачања наше самосталности и независности;

- развијајући економску сарадњу са земљама у развоју, доприносимо јачању покрета несврстаности и остваривању тежњи земаља у развоју у борби за стварање новог међународног економског поретка.

Можемо рећи да су сви ови ставови нашли у међувремену јасну потврду у искуствима и резултатима наше праксе развијања сарадње са земљама у развоју. Такође, они су добијали на актуелности и у вези с развојем концепта колективног ослањања земаља у развоју на сопствене снаге, који је од Алжирске конференције несврстаних 1973. године интензивно стицао међународну афирмацију. Ту мислим, пре свега, на Акциони програм и Економску декларацију, усвојене на Петом самиту несврстаних у Коломбу, али, такође, и на Конференцију о економској сарадњи земаља у развоју у Мексику, на документу усвојена на Шестом и Седмом специјалном заседању Генералне скупштине ОУН, на одлуке IV УНКТАД-а у Најробију, састанак министара иностраних послова несврстаних земаља у Београду 1978. године и, коначно, на финални документ усвојен на IV министарском састанку Групе 77 у Аруши—Танзанија, почетком ове године, где је учињен веома значајан корак напред ка разради и имплементацији Акционог програма из

Коломба.

Нагласио бих да Први средњорочни план међусобне економске сарадње земаља у развоју, из Аруше, у свим приоритетним областима разрађује конкретне видове те сарадње, с наглашеном улогом производне кооперације, заједничких улагања и међусобне размене технологије, уз интензивно развијање свих видова регионалне, субрегионалне и међурегионалне економске интеграције. План се залаже за поступно увођење глобалног система преференцијала у међусобној трговинској размени земаља у развоју, који се не односи само на међусобне царинске концесије, већ је проширен и на област ванцаринских баријера, као и мере подршке у области производње, трговине, односно маркетинга, плаћања, финансирања и транспорта.

Разрађен је и систем мера у корист најмање развијених међу земљама у развоју, односно земаља без изласка на море, као и острвских земаља у развоју. Тиме су земље у развоју програме унапређивања међусобне економске сарадње на принципима неексплоатације, заједништва интереса и суверене једнакости, ставиле у центар својих настојања за успостављање новог међународног економског поретка. Све ове препоруке обавезују и нашу земљу, која је имала активан однос у њиховој разради и доношењу.

Сматрам да из овог следе два значајна закључка.

Најпре, да одлучна и трајна оријентација Југославије на развијање свестране економске сарадње са земљама у развоју није ствар њених усамљених иницијатива или иницијатива само мањег броја земаља у развоју, већ да је до данас прерасла у општеусвојену програмску оријентацију готово свих земаља у развоју Групе 77.

И друго, да се стварају услови за све шире укључивање механизма и институција у оквиру система Уједињених нација у напоре земаља у развоју за њихову реализацију. У том погледу, велики значај придајемо ангажованости службе УНКТАД-а, као и очекиваним одлукама и препорукама његове редовне наредне Пете конференције.

Такође, с пуно разлога и основа, земље у развоју очекују да ће програм мера и института за унапређивање њихове међусобне економске сарадње постати важан саставни део концепта међународне стратегије Треће декаде развоја Уједињених нација 1980—1989 године, која би требало да садржи кључна решења за изградњу новог међународног економског поретка.

Земље у развоју оправдано очекују чвршће обавезе развијених земаља свих географских подручја за реализацију политике убрзаног развоја земаља у развоју него што је то случај с текућом, Другом декадом развоја.

Постаје јасно да енергични захтеви земаља у развоју за корениту реформу затеченог међународног економског поретка и стварање нове међународне поделе рада имају смисао указивања на чињеницу да централни проблем који међународна заједница данас треба да решава није, пре свега, проблем сиромаштва земаља у развоју и помоћи на тој основи, већ проблем одсуства услова за динамичан и хармоничан развој светске привреде у целини и убрзани развој земаља у развоју посебно. Примера ради, глобални негативни ефект увозних рестрикција развијених земаља на обим међународне трговине од 1974. године, УНКТАД процењује на 30–50 милијарди долара, при чему је најтеже погођен извоз земаља у развоју. Зато, у својим настојањима да и у таквим условима одржавају колико-толико задовољавајућу стопу раста, земље у развоју нису могле избећи скоковит пораст укупног дефицита свог трговинског и платног биланса, као ни растући обим задужености, који је, према проценама УНКТАД-а, до краја 1978. године достигао близу 300 милијарди долара.

С друге стране, увоз индустријских производа из развијених земаља у земље у развоју, у сталном је порасту. Земље у развоју, у целини гледано, својим развојним напорима данас представљају најзначајнију динамичну снагу светске привреде. У више тих земаља које остварују најуспешније резултате, у току су процеси интензивне индустријализације. Вредност индустријске производње у земљама у развоју у целини у раздобљу од 1970. до 1977. године, забележила је скок од 100, на 163 индексна поена, док је то код развијених земаља свега 126 индексних поена у односу на 1970. као базну годину.

Током последњих година земље у развоју се све више и све успешније окрећу развоју гра на високог органског састава, уз примену најсавременије технологије. То су нови реални процеси, и нови економски разлози који земље у развоју оријентишу на одлучније и трајније унапређење међусобне економске сарадње, на основама сложеније индустријске и технолошке комплементарности, која треба да постане снажан фактор њиховог даљег развоја. Оне нису више заинтересоване за сарадњу која, у суштини, значи конзервисање и репродуковање традицио-

налних робних токова. На жалост, наша досадашња сарадња са земљама у развоју била је добрим делом и у знаку таквих, превазиђених модела. Зато резултатима те сарадње не можемо бити задовољни ни са гледишта обима, ни са гледишта квалитета односа.

Желео бих да бар поменем значај међусобне сарадње земаља у развоју у монетарно-финансијској области. Резултати те сарадње, у целини гледано, не задовољавају, тако да су предложене мере за енергичније спровођење закључака из Коломба.

Вредна је, међутим, пажње значајна помоћ коју земље ОПЕК-а пружају свим осталим, а посебно најмање развијеним међу земљама у развоју. У периоду од 1974. до 1977. године у виду бесповратне помоћи и кредита земље ОПЕК оствариле су трансфер средстава у остале земље у развоју од преко 30 милијарди долара, а укупна помоћ у свим видовима креће се данас на нивоу од близу 2% њиховог бруто-националног производа, што шестоструко превазилази просечну званичну помоћ развијених земаља.

У области транспорта, велики значај се придаје образовању заједничких поморских конференција земаља у развоју, конзорцијума за градњу великих магистралних артерија међу-континенталног карактера и покривању простора земаља у развоју мрежом аеродрома и авио-компанија. Такође је разрађен програм сарадње у области научно-техничке сарадње, здравства, рада и запошљавања и социјалних питања, као и питања улоге жене у развоју, што за нашу сарадњу с овим земљама има велики значај. На основу закључака Пете конференције несврстаних земаља у Коломбу, основни оквири ове сарадње за нашу активност утврђени су и конкретизовани на основу договора социјалистичких република и покрајина и самоуправних организација у овим делатностима. Исто тако, научно-техничка сарадња, као и сарадња у области информисања, добијају све више на значају и изазивају све већи интерес највећег броја земаља у развоју. Посебно бих поменуо остварене резултате сарадње Југославије са земљама у развоју у области техничке помоћи. Велики број наших стручњака најразличитијих профила ангажован је на раду у земљама у развоју, а те земље веома високо цене степен сарадње остварен у школовању и усавршавању њихових студената и стручњака у Југославији.

Другарице и другови делегати, из презентираних материјала видљиво је да робна

размена и укупна економска сарадња са земљама у развоју од 1973. године бележе тренд успона, у поређењу с претходним периодом. Али, и поред тога, оне још увек знатно заостају за реалним могућностима и потребама. Тако је обим размене у периоду од 1973. до 1978. године, рачунато по текућим ценама, утростручен.

Међутим, ни таква динамика још увек не обезбеђује да се оствари преузета оријентација о учешћу земаља у развоју у укупној робној размени Југославије од око 20% до 1980. године. Остварење, које се у последње две године креће на нивоу од око 16%, представља реално стагнацију на достигнутом вишем нивоу, и не обећава да ће без додатних мера и напора бити реализовано 19,6%, колико је предвиђено документима друштвеног плана Југославије до 1980. године. Не бисмо заиста смели дозволити да наша трговинска размена са земљама у развоју заостаје за просечним уделом који међусобни извоз и увоз земаља у развоју има у глобалу, и њиховом робном разменом, а он се креће око 22%.

Да бисмо избегли ове пропусте из прошлости и обезбедили потпуну примену новог система друштвеног планирања у наредном средњорочном периоду, неопходно је да организације удруженог рада већ сада, приликом израде својих средњорочних и дугорочних програма развоја, благовремено и што реалније планирају обим, динамику и структуру размене, а посебно увоза из земаља у развоју, како би се на основу тога могло приступити још Резолуцијом из 1973. године дате препоруке о изради глобалних средњорочних и дугорочних биланса увоза робе, сировина и репродукционог материјала из земаља у развоју. Она је још увек актуелна као задатак, а било би је неопходно проширити и на сектор опреме и остале индустријске производе финалне обраде. Савезни завод за друштвено планирање интензивно ради на реализацији свог дела овог задатка, што треба да омогући да се дође до дугорочне пројекције материјалних и робних биланса са земљама у развоју, на основама диверзифицираних облика економске сарадње, и у оквиру целовите дугорочне стратегије развоја економских односа Југославије с иностранством, на којој је рад у току према Програму рада Савезног извршног већа за ову годину.

На сектору робне размене са земљама у развоју треба тежити стабилности и трајности сарадње, уз постепено превазилажење једностране структуре размене. Док у југословенском извозу

у земље у развоју индустријски производи и опрема чине преко 80%, што сматрамо добрим и реалним, у увозу из земаља у развоју сировине и прехранбени производи чине чак 90%, што је неприхватљиво. Без озбиљне корекције у структури размене, немогуће је очекивати динамизирање обима размене.

Извозу опреме, бродова и капиталних добара, који је највећим делом усмерен баш у земље у развоју и чија је највећа перспектива управо у том правцу, морамо посветити убудуће далеко већу пажњу него до сада. Треба при том имати у виду чињеницу да је овај вид извоза достигао 27,2% од укупног југословенског извоза робе, с тенденцијом даљега раста. Оквири овог вида економске сарадње, пре свега са земљама у развоју, садржани у планским предвиђањима за текући период, већ се сада могу оценити као преуски, и по обиму и по кредитно-финансијским претпоставкама за реализацију.

То се може закључити из кумулирања претходних пријава организација удруженог рада за осигурање и реосигурање послова извоза опреме бродова и капиталних добара код Фонда. Хитно ублажавање тешкоћа ових испорука, а непосредно затим и потпуније, трајније решавање проблема за овај пропульзивни сектор наше сарадње са земљама у развоју, а и другим партнерима, захтевали су да Савезно извршно веће предузме и предложи неопходне кораке, рачунајући на активну подршку републичких и покрајинских органа. Већ је досадашња расправа у одборима оба дома ове делегатске Скупштине подржала такве мере и активности.

Најдинамичнији развој сарадње са земљама у развоју остварујемо у извођењу инвестиционих радова у области грађевинарства у ширем смислу, укључујући хидроградњу, објекте инфраструктуре и комплексне пројектантско-инжењеринг услуге. Вредност извршених инвестиционих радова у иностранству у сталном је порасту и већ више година убедљиво прелази просек од једне милијарде долара, при чему су земље у развоју усталиле позицију наших најзначајнијих партнера, с учешћем од 60-70%. Чињеница је да у тој категорији извоза услуга данас у светским размерама заузимамо једно од најзначајнијих места, и по вредности радова и по стеченој афирмацији у погледу технологије, квалитета, рокова градње и цени услуга. Неопходно је, међутим, упорно радити на побољшању структуре уговорених послова, јер се они претежним делом свode на грађевинску оперативу, с недовољним укључи-

вањем пројектантских услуга, а посебно незнатним коришћењем могућности пласмана југословенске опреме, инсталација и уређаја, па и грађевинског материјала. Удео ових компоненти у укупној вредности закључених послова у просеку не достиже 5%. И то указује на значајне слабости у организовању наступа. Охрабрује што су те и друге слабости уочене, што су биле предмет анализе непосредно заинтересоване привреде и што су недавно закљученим Самоуправним споразумом о начину и условима извођења инвестиционих радова у области грађевинарства — коме је већ приступило близу 100 непосредно заинтересованих организација удруженог рада — предвиђена решења за ефикаснију међусобну сарадњу извођача инвестиционих радова и за њихово повезивања с произвођачима опреме и материјала, прометним организацијама и пословним банкама.

Пренаглашена концентрација наше размене робе и услуга на мали број земаља у развоју, следећи је индикатор неискоришћених могућности проширења сарадње с тим земаљама. У материјалима је указано да је осам земаља у развоју највећих купаца, учествовало у југословенском извозу 1978. године са 62,4%, док је у нашем увозу из земаља у развоју осам највећих снабдевача имало удео од 63,5%. Карактеристично је, међутим, да је листа земаља у развоју с којима остварујемо такву концентрацију размене, подложна честим променама, што потврђује оцене о одсуству дугорочнијих приступа. Такође је неравномерна и расподела суфицита и дефицита у глобалу текућег спољнотрговинског биланса са земаљама у развоју, где у целини ипак преовладава тенденција ка уравнотежености. У просеку, међутим, дефицит у робној размени с развијеним земаљама десет пута је већи од дефицита са земаљама у развоју. Како је укупна вредност размене с развијеним земаљама нешто преко два пута већа од размене са земаљама у развоју, укупан трговински биланс са земаљама у развоју, које су данас наши претежни снабдевачи нафтом, може се сматрати релативно задовољавајућим.

Желео бих посебно да нагласим нужност оријентације на развијање дугорочнијих форми економске сарадње са земаљама у развоју, уместо традиционалних купопродајних односа. На жалост, у нашим односима са земаљама у развоју управо су ти виши облици економске сарадње били до сада запостављени. Тако, у области производне кооперације, од укупно 1.700 аранжмана, колико имамо с партнерима из

читавог света, на земље у развоју отпада крајње незадовољавајући удео, од свега неколико десетина. Такође, од 1973. године до данас основали смо у земаљама у развоју свега шест нових сопствених и 15 мешовитих предузећа, тако да и сарадња у тој области знатно заостаје за нашим стварним могућностима и економским интересима. То никако не значи да до сада учињене кораке у тој области сарадње потцењујемо. Напротив, сматрамо да су то веома драгоцене искуства. Сада треба стварати услове за знатно проширење подухвата те врсте, коришћењем односа према таквим облицима нашег ангажовања, а у потребној мери, и подстицајем, системских мера и мерама текуће економске политике.

Требало би што је могуће пре поправити данашњу слику наше организованости и акционе оспособљености за деловање на простору земаља у развоју. Подсетио бих да се од укупно 832 предузећа и пословне јединице наше привреде у иностранству, свега 175 налазе у земаљама у развоју, што је очигледно недовољно. Незадовољавајућа је и мрежа заједничких привредних представништава и представништава организација удруженог рада у земаљама у развоју, што треба брже отклањати, а то стање би могло бити ублажено и оспособљавањем економских служби наших дипломатско-конзуларних представништава у земаљама у развоју за ефикаснији рад.

У вези с тим, подсетио бих да и закључци Коломба и већ цитирани финални документ из Аруше, дају низ обавезујућих препорука за убрзано формирање заједничких предузећа земаља у развоју, као и заједничко реализовање крупнијих пројеката и програма индустријског развоја. Препоруке укључују видове сарадње на бази компензационих послова, преузимања дугорочних међусобних обавеза у снабдевању критичним, дефицитарним сировинама и репроматеријалом, као и развијање форми пословно-техничке сарадње. При том је назначена веома широка листа приоритетних сектора производне кооперације, која укључује агроиндустријски комплекс, све остале области индустријске обраде сировина, гране тешке индустрије, индустрије машина и опреме и области енергетике. Није тешко уочити да су наведене приоритетне области сарадње управо оне у којима су наше могућности велике.

Такође се инсистира на остварењу сарадње и пуној међусобној информисаности спољно-

трговинских предузећа земаља у развоју у јавном сектору, посредством УНКТАД-а и Међународног центра за управљање предузећима у јавној својини у земљама у развоју из Љубљане, као и на стварању заједничких предузећа земаља у развоју у области промета односно маркетинга.

Другарице и другови делегати, веома успешан и динамичан процес нашег досадашњег привредног и друштвеног развоја довео је југословенску привреду у фазу у којој континуитет динамичног развоја, с обзиром на величину привреде, а и друге факторе, постаје апсолутно условљен способношћу нашег активнијег и равноправнијег укључивања у међународну поделу рада уопште, и кроз ширу економску сарадњу са земљама у развоју, посебно.

Изразита је и нимало случајна корелација између наших тежњи на унутарњем плану — у смислу оспособљавања за потребан висок степен самоуправне и друштвене организованости, за доследно остваривање заједништва интереса и повезивање свих заинтересованих субјеката на основама доходовних односа — и наших настојања и активности на међународном плану, где имамо истоветан положај и интерес с осталим земљама у развоју да се у оквирима светске привреде, у духу тежњи за успостављање новог међународног економског поретка, стварају потребни предуслови за хармоничнији општи развој и убрзанији развој земаља у развоју. На том терену срећемо се с подједнако сложеним проблемима организованости и акционе оспособљености земаља у развоју за спровођење договорене политике, где би сваки неуспех носио озбиљне опасности, због нескривених настојања развијених земаља да са блоковских позиција наметну своје ставове и решења, у циљу осујећења успостављања суштине новог међународног економског поретка и разбијања јединства несврстаних и других земаља у развоју.

Претходно сам указао из којих све разлога унапређење мултилатералне и билатералне економске сарадње несврстаних и других земаља у развоју, у складу с концептом колективног ослањања на сопствене снаге, представља истовремено виталан економски интерес наше привреде, односно прву по значају компоненту

наше свеукупне дугорочне развојне политике ширег укључивања у међународну поделу рада. У складу с тим, Савезно извршно веће се доследно залаже за прилагођавање мера развојне и економске политике, потребама даљег унапређења економске сарадње са земљама у развоју, посебно на дугорочној основи. Велики значај придајемо потреби да се посредством привредних комора и њихових секција и других облика за унапређење економске сарадње с одређеним земљама или групама земаља, уз пуно ангажовање република и покрајина и самоуправних интересних заједница за економске односе с иностранством, обезбеде услови за јединствен, организован и координиран наступ организација удруженог рада на тржиштима земаља у развоју, као и повећање и дисперзију мреже пословних јединица организација удруженог рада и заједничких привредних представништава у земљама у развоју. Не мањи значај има бржа израда и укључивање програма сарадње са земљама у развоју у друштвене планове за наредни средњорочни период, за шта већ имамо низ позитивних примера већих и извозно оријентисаних организација удруженог рада.

Посебно бих нагласио да сматрамо да ни у једној области, а посебно тамо где смо до сада остваривали веома добре резултате, што је, примера ради, већ поменути наш извоз опреме и извођење инвестиционих радова у земљама у развоју, не смемо допустити да се континуитет нашег присуства доведе у питање, односно угрози. Треба без даљих одлагања завршити посао око конституисања Југословенске банке за економске односе с иностранством и разрешити проблем недовољног прилива средстава за финансирање ових активности и материјално проширити активност Фонда солидарности с несврстаним земљама и земљама у развоју, ради пружања помоћи најмање развијеним земљама у развоју.

Другарице и другови делегати, Савезно извршно веће је, разматрајући материјале који су вам презентирани, а у тежњи да се обухвати суштина проблема који су до сада отежавали остваривање жељене динамике и квалитета односа сарадње наше привреде с привредама земаља у развоју, усвојило одговарајуће закључке, којима располажете. Уве-

рен сам да ти закључци у пуној мери респектују нов распоред надлежности права и обавеза у складу с уставним концептом и системом економских односа с иностранством, а посебно све значајније прерогативе удруженог рада, као основног носиоца развојне политике и у овој области, као интегралном делу целине друштвене репродукције.

Савезно извршно веће је такође формулисало платформу даље активности наше земље у вези с разматрањем имплементације економских односа Пете конференције несврстаних земаља у Коломбу. Уверен сам да ће дебата која ће

уследити, као и закључци који ће бити донесени дати нове доприносе за усмеравање и употпуњавање активности и мера свих самоуправних и друштвених субјеката, као и Савезног извршног већа посебно, на овим значајним питањима нашег развоја и међународне политике наше самоуправне социјалистичке заједнице.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Закључујем седницу и обавештавам делегате да ће већа наставити седнице после паузе од 20 минута.

/Заједнички део седнице је завршен у 10,21 часова/

НАСТАВАК СЕДНИЦЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ПРЕДСЕДАВА

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Настављамо рад.

Прије него што пређемо на рад по утврђеном дневном реду, да ли ко од делегата жели да на данашњој сједници постави питање Савезном извршном вијећу или функционерима који руководе савезним органима и организацијама?
/Нико/

Савезно извршно вијеће доставило нам је Информацију о извршењу обавеза Савезног извршног вијећа према Савезном вијећу Скупштине СФРЈ које произлазе из Програма рада Савезног вијећа Скупштине СФРЈ за друго тромјесечје 1979. године.

У Информацији Савезног извршног вијећа о извршењу његових обавеза према Савезном вијећу изнијето је у којој фази израде се налазе поједини материјали које је Савезно извршно вијеће било дужно да достави Скупштини СФРЈ и истовремено се тражи продужење рока за достављање појединих материјала.

У вези с Информацијом Савезног извршног вијећа о извршавању обавеза према Савезном вијећу Скупштине СФРЈ, мислим да може и треба да се каже да се Програм рада Савезног вијећа за 1979. годину не извршава у потпуности, односно онако како је предвиђено планом извршења за прво и друго тромјесечје ове године. Основни разлог за неизвршење Програма је у томе што се предлагачи материјала и законских пројеката не придржавају утврђених рокова за достављање материјала Скупштини СФРЈ, односно Савезном вијећу, како је то утврђено у Програму рада Савезног вијећа.

Мислим да треба да се констатује да се предлагачи такође не придржавају ни закључака Савезног вијећа од 27. фебруара, које смо усвојили приликом усвајања Програма рада Савезног вијећа за 1979. годину.

Имајући све то у виду, предлагам да Савезно вијеће усвоји следеће констатације и

закључке:

1. Савезно извршно вијеће за задатке наведене у достављеној Информацији, не само да није благовремено тражило продужење рока, него је Информацију доставило тек на писмено тражење председника Савезног вијећа.

2. Савезно вијеће цијени напоре Савезног извршног вијећа за што ажурније извршавање обавеза према Скупштини СФРЈ, али тражи да се Савезно извршно вијеће и други предлагачи досљедније придржавају закључака Савезног вијећа од 27. фебруара.

3. Савезно вијеће захтијева од Савезног извршног вијећа да материјале и законске пројекте које је Савезно извршно вијеће већ разматрало, као и оне које ће разматрати до 1. маја, а за које су рокови утврђени Програмом рада прошли, сукцесивно што прије доставља Скупштини СФРЈ, а најкасније до 10. маја.

Савезно вијеће Скупштине СФРЈ прихвата захтјев и образложење Савезног извршног вијећа за продужење рока за достављање Предлога за доношење закона о изменама и допунама Закона о програму инвестиционих улагања за изградњу зграда и сталне поставке Музеја револуције народа и народности Југославије до 1980. године, Предлога за доношење закона о обавезном удруживању рада и средстава производних и прометних организација удруженог рада и Предлога за доношење закона о царинској служби.

Да ли ко од делегата жели ријеч у вези с Информацијом Савезног извршног вијећа о извршавању обавеза Савезног извршног вијећа према Савезном вијећу Скупштине СФРЈ и предлозима и констатацијама које сам прочитао?
/Нико/

Да ли Вијеће прихвата предложене констатације и закључке? */Прихвата/*

Констатујем да је Вијеће прихватило предложене констатације и закључке које сам прочитао.

Обавјештавам да је Савезно извршно вијеће доставило Информацију о досадашњем раду

на припреми и доношењу Друштвеног договора о изради и финансирању другог издања Енциклопедије Југославије. Информацију сте добили јутрос, пред сједницу.

Да ли ко жели ријеч у вези с Информацијом? /Нико/

Предлажем да Савезно вијеће закључи да се Информација коју смо добили, упуту предсједницима скупштина социјалистичких република и предсједницима скупштина аутономних покрајина, с молбом да они лично допринесу томе да се нађу рјешења и дође до споразума о питањима која су још увијек спорна у вези с овим и да што прије дође до потписивања овог Друштвеног договора.

Да ли се прихвата такав закључак?

/Прихвата/

Пошто смо прву тачку дневног реда исцрпили заједно с делегатима у Вијећу република и покрајина, прелазимо на *другу* тачку дневног реда:

Сарадња Социјалистичке Федеративне Републике Југославије са земљама у развоју и спровођењу одлука Пете конференције несврстаних земаља у Колумбу на економском плану

Делегатима су раније достављени извјештаји о имплементацији одлука Пете конференције несврстаних земаља, Информација о неким актуелним питањима међународних економских односа и активности Југославије, Календар мултилатералних економских састанака за 1978. годину. Анализа извршења Резолуције Скупштине СФРЈ о унапређењу економских односа са земљама у развоју, с оцјеном реализације Програма мјера Савезног извршног вијећа за унапређење економске сарадње са земљама у развоју и предлозима за његово извршавање, Програм рада на реализацији одлука Министарске конференције несврстаних земаља одржане у Београду 1978. године на економском подручју, Анализа робне размјене Југославије са земљама у развоју у 1977. и 1978. години.

Текст Резолуције о унапређењу економских односа Социјалистичке Федеративне Републике Југославије са земљама у развоју из 1973. године достављен је ради информисања.

Делегатима су такође достављени извјештаји Одбора за спољну политику и Одбора за рад, здравље и социјалну политику. Заједно с делегатима у Вијећу република и покрајина саслу-

шали смо и експозе Бранислава Иконића, потпредсједника Савезног извршног вијећа.

Обавјештавам вас да у вези с разматрањем ове тачке дневног реда сједници присуствују друг Раде Тодовић, потпредсједник Привредне коморе Југославије и Александар Бакочевић, члан Предсједништва Савезне конференције Социјалистичког савеза.

Представници Савезног извршног вијећа су Метод Ротар, члан Савезног извршног вијећа и савезни секретар за спољну трговину и Вуко Драгашевић, члан Савезног извршног вијећа, као и други од Савезног извршног вијећа одређени представници.

Извјестиоци радних тијела Вијећа су делегати Борис Краљевић и Драгица Кобелка.

Отварам претрес о другој тачки дневног реда.

Има ријеч делегат Драгица Кобелка.

DRAGICA KOBELKA, *izvestilac Odbora za rad, zdravlje i socijalnu politiku.*

Druže predsjedniče, drugarice i drugovi delegati, dozvolite da, kao izvestilac Odbora za rad, zdravlje i socijalnu politiku, ukažem samo na neka pitanja o kojima je vođena široka rasprava na sjednici Odbora 16. aprila 1979. godine, prilikom razmatranja ostvarivanja suradnje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije sa zemljama u razvoju i provođenju odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu na području rada, zapošljavanja, zdravstva, obrazovanja i učešća žena u razvoju.

Naglašavam da smo o našim stavovima i mišljenjima obavijestili matični odbor – za vanjsku politiku, kao i da su stavovi Odbora za rad, zdravlje i socijalnu politiku sadržani u širem izvještaju, koji je dostavljen svim delegatima ovog Vijeća.

Na sjednici je konstatirano da je u osnovnim materijalima Saveznog izvršnog vijeća, suradnja sa zemljama u razvoju na području rada, zapošljavanja, obrazovanja, zdravstva i socijalne politike, izostavljena ili data u veoma sažetom i skraćenom obliku, što ne daje pravu sliku naših aktivnosti u ovim oblastima.

U dopunskim informacijama predstavnika Saveznog komiteta za rad, zdravlje i socijalnu zaštitu i Jugoslavenske komisije za suradnju s UNESCO-om, upotpunjena je slika aktivnosti naše zemlje i na ovim značajnim područjima, naznačeni

su postignuti rezultati i ukazano je na neke probleme.

Odbor je pozitivno ocijenio napore naših organa i organizacija na ostvarivanju suradnje sa zemljama u razvoju na području rada i zapošljavanja, zdravstva, obrazovanja, uloge žena u razvoju i socijalne politike, kao značajnih komponenti razvoja i ostvarivanja novih međunarodnih ekonomskih odnosa. Naglašeno je, također, da u tom pogledu nisu iskorištene sve mogućnosti.

Pozitivno su ocijenjeni naponi koji se čine na provođenju zadataka utvrđenih u Kolombu na području rada i zapošljavanja. Najznačajniji rezultati postignuti su na području obrazovanja kadrova i neposredne tehničke pomoći u skladu s potrebama zemalja u razvoju.

U raspravi je naglašeno da postoje i neka neriješena statusna i druga pitanja naših radnika koji rade kao tehnička pomoć u nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju. U vezi s tim, ukazano je na neophodnost zaključivanja međudržavnih sporazuma o zapošljavanju, kao i na odgovarajuće reguliranje pitanja socijalnog osiguranja i druga. Potrebno je, također u sporazumima naše zemlje s pojedinim zemljama, pored obaveza za naše radnike, preciznije utvrditi i njihova prava. Ukazano je, također, i na veliki doprinos u ostvarivanju suradnje sa zemljama u razvoju organizacija udruženog rada koje izvođe investicione radove u velikom broju ovih zemalja. Posebno je naglašena uloga ovih organizacija u osposobljavanju velikog broja kadrova tih zemalja za obavljanje stručnih poslova.

Naglašeno je, međutim, da ne postoje potrebne evidencije na osnovu kojih bi se pouzdano moglo pratiti o kolikom broju ovako osposobljenih kadrova je riječ. Nepotpuna je također evidencija o praćenju kadrova koji se kroz raznovrsne oblike školovanja i stručnog usavršavanja u velikom broju osposobljavaju u našoj zemlji. Ovo je značajno i zbog toga što često nismo u stanju da podacima pokrijemo veličinu naše akcije u ostvarivanju veoma razvijene suradnje sa zemljama u razvoju i na ovom području.

Na sjednici je ocijenjeno da se uspješno sprovode odluke iz Kolomba u oblasti zdravstva. Pozitivno je ocijenjeno nastojanje da se ova suradnja između nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju, uz njihov jedinstven nastup, odvija, prije svega, u okviru Svjetske zdravstvene organizacije, koja je većim dijelom u svojoj aktivnosti okrenuta prema interesima nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju.

Odbor je pozitivno ocijenio nastojanje naše zemlje da se u oblasti zdravstva razvijaju raznovrsni oblici suradnje. Zbog značaja ovog pitanja, naglašeno je da bi bilo veoma dobro da Savezni komitet za rad, zdravstvo i socijalnu zaštitu pripremi našem Odboru posebnu informaciju, iz koje bi se dobila potpunija slika o aktivnostima naše zemlje u ostvarivanju suradnje s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju u oblasti zdravstva.

I pored značajnih rezultata koji se postižu u oblasti zdravstva, na sjednici je ukazano na određene probleme. Upozoreno je da ima slučajeva preuzimanja obaveza mimo realnih mogućnosti. Također, ukazano je na neka neriješena statusna pitanja naših zdravstvenih radnika. U suradnji s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju, kako je naglašeno na sjednici, moramo polaziti od naših mogućnosti. Svako nerealno preuzimanje obaveza dovodi do nemogućnosti njihovog kvalitetnog i blagovremenog izvršavanja, što se negativno odražava i na ugled naše zemlje.

Odbor je pozitivno ocijenio napore naše zemlje na ostvarivanju stavova iz Kolomba o ulozi žena u razvoju. Naglašeno je da nema uspješnog razvoja ni jedne zemlje u razvoju bez aktivnog učešća žena u svim djelatnostima. Time se ostvaruju uslovi i za ostvarivanje pune ravnopravnosti žena.

Odbor je posebno naglasio da prilikom pripremanja narednog srednjoročnog plana treba još potpunije sagledati i u plan ugraditi zadatke u ostvarivanju suradnje sa zemljama u razvoju u ovim oblastima. To će omogućiti da se blagovremeno i planski obezbjeđuju svi neophodni uvjeti kako bismo suradnju s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju stalno unapređivali i razvijali.

Posebno je naglašena potreba planiranja kadrova u svim oblastima i u skladu s utvrđenom politikom ostvarivanja suradnje i s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju. Za ostvarivanje suradnje sa zemljama u razvoju ne samo u oblasti ekonomskih odnosa, već uopće, neophodno je da se učine znatno veći naponi i da se bolje organizira niz činilaca koji u tom pogledu imaju odgovarajuće obaveze. Posebno je naglašena uloga organizacija udruženog rada. Ukazano je na nedovoljnu informiranost kada je riječ o ostvarivanju zadataka u oblasti suradnje s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju. Neophodno je da se organizirano radi i da se organizirano izlazi na tržišta zemalja u razvoju.

Drugarice i drugovi delegati, podržavajući

ocjene sadržane u materijalima Saveznog izvršnog vijeća i ekspozitu druga Ikonića, potpredsjednika Saveznog izvršnog vijeća, smatram da bi u zaključke Saveznog vijeća trebalo ugraditi i zadatke u ostvarivanju suradnje sa zemljama u razvoju i na području rada, zapošljavanja, zdravstva, obrazovanja, uloge žene u razvoju i socijalne politike, kao značajnih komponenti ukupnog razvoja.

PREDSEDNIK DOBROSLAV ČULAFIĆ:

Ima riječ delegat Boris Kraljević.

BORIS KRALJEVIĆ, *izvestilac Odbora za spoljnu politiku:*

Drugarice i drugovi delegati, duže predsjedniče, Odbor Saveznog vijeća Skupštine Jugoslavije za vanjsku politiku razmatrao je na svojim sjednicama 10. i 17. travnja zajedno s Odborom Vijeća republika i pokrajina za ekonomske odnose s inozemstvom, materijale Saveznog izvršnog vijeća i druge koji se odnose na pitanje suradnje Jugoslavije sa zemljama u razvoju i sprovođenje ekonomskih odluka Pete konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja u Kolombu, te je dostavilo izvještaj koji ste danas dobili.

Ako dozvolite, ja ne bih čitao izvještaj, već bi ga slobodno interpretirao i osvrnuo bih se na neka pitanja koja su data u ovom izvještaju.

Odbor smatra da materijali koji su prezentirani delegatima za ovu raspravu, daju dobru podlogu i osnov za sagledavanje kompletne problematike s tog područja, s napomenom i primjebom da bi ovi materijali morali biti sistematičniji, problemski obrađeni; time bi bila izbjegnuta nepotrebna ponavljanja i preopširnost. Ukazano je da prilikom obrade razmatrane problematike nisu dovoljno korišćeni rezultati naučnih institucija. Mada je učinjen ozbiljan napor da se cjelina problematike osvijetli, glavna pažnja je posvećena sprovođenju Rezolucije Savezne skupštine od 1973. godine i programu mjera SIV-a, dok se analiza implementacije odluka iz Kolomba pretežno zadržava na institucionalnim i organizacionim pitanjima. Ovo je utoliko značajnije ako se ima u vidu da su prošle dvije i po godine od Kolomba i da nas dijele pola godine od početka Šestog samita.

Pored toga, materijali uglavnom sagledavaju

aktivnost na ovom planu s nivoa Federacije, djelovanje saveznih organa i njihove mjere, a nisu obrađene aktivnosti i naponi republika i pokrajina, koji daju značajan doprinos ovoj suradnji, niti je dato dovoljno mjesta organizacijama udruženog rada kao osnovnim nosiocima privredne aktivnosti, koje faktički treba da realiziraju dogovorenu politiku ekonomskih odnosa. Izražena je potreba da delegati budu detaljnije informirani o radu i dosadašnjim rezultatima i problemima Interesne zajednice Jugoslavije za ekonomske odnose s inozemstvom. Data je podrška naučnoistraživačkom projektu o novom međunarodnom ekonomskom poretku. Respektujući činjenicu da je riječ o dugoročnom naučnom poduhvatu, izražen je interes da se rad na projektu tako odvija da bi dao potrebnu naučnu osnovu za nastupanje naše zemlje na određenim međunarodnim skupovima, prije svega na Šestom samitu nesvrstanih i Specijalnom zasjedanju Generalne skupštine OUN i slično.

Predloženo je da odbori, odnosno vijeća, periodično godišnje razmatraju problematiku naše suradnje sa zemljama u razvoju, a odbori da obrađuju i tematski pojedina pitanja. Nakon debate na sjednici koja se danas održava, odbori će pripremiti prijedlog zaključaka i predložiti ih vijećima radi usvajanja.

Odbor Saveznog vijeća za vanjsku politiku i Odbor Vijeća republika i pokrajina za ekonomske odnose s inozemstvom vrlo su intenzivno raspravljali o odnosima Jugoslavije sa zemljama u razvoju na ekonomskom i političkom planu.

Od ova dva odbora formirana je radna grupa za novi međunarodni ekonomski poredak, koja treba posebno upoznati i pratiti aktivnost Jugoslavije i zemalja u razvoju na tom planu. Da bi radna grupa bila što potpunije informirana i da bi što bolje ušla u problematiku, u radu radne grupe učestvovali su i predstavnici naučnih institucija i naučnih radnika koji se bave ovom problematikom, te je njihova prisutnost bila izuzetno korisna. Radna grupa imala je četiri sastanka.

Odbor je ocijenio da je aktivnost i prisutnost Jugoslavije u stvaranju politike novog ekonomskog poretka bila izuzetna.

Jugoslavija je dala i daje veliki doprinos svim zaključcima i stavovima, na svim nivoima u nesvrstanom pokretu.

Mišljenje Odbora je da je Rezolucija iz Kolomba dala jednu globalnu politiku u borbi nesvrstanih zemalja za traženje svog puta u privrednoj i političkoj nezavisnosti.

Stavovi Četvrtog ministarskog sastanka Grupe 77 u Aruši idu na konkretizaciju odluka Kolomba, a neke od njih su prestrukturirane svjetske privrede i međunarodnih ekonomskih odnosa, oštra kritika koncepta Zapada o podjeli zemalja u razvoju prema grupama razvijenosti i odlučna riješenost zemalja u razvoju na razvoj prerađivačke industrije.

Sve šira primjena protekcionizma u razvijenim zemljama i njihov ograničavajući uticaj na izvoz zemalja u razvoju naišla je na jedinstvenu osudu svih zemalja u razvoju.

Razmatrana su finansijska i monetarna pitanja, te je stavljen akcent na mjesto Jugoslavije u predstojećem sastanku na nivou ministara finansija Grupe 77 u Beogradu.

Dakle, u Aruši se jasno stavilo do znanja da se najnerazvijenije zemlje više ne zadovoljavaju lijepo napisanim rezolucijama – one traže poseban tretman u svim oblastima – i u trgovini, što je to vrlo delikatno – te se otvara problem kako uskladiti posebne mjere za najnerazvijenije zemlje, s posebnim mjerama u korist svih zemalja u razvoju. Ovu temu Odbor smatra da treba posebno pripremiti za Peti UNKTAD i Šestu konferenciju nesvrstanih.

Ocijenjeno je da suradnja s nekim zemljama u razvoju ide vrlo sporo. Napori od posljednjeg sastanka zemalja na vrhu, napori zemalja koordinatora, na koje se Odbor posebno kritički osvrnuo, nisu urodili plodom.

Međubankarska suradnja, suradnja centralnih banaka, suradnja ministara za finansije, te regionalna suradnja i opća aktivizacija zemalja u razvoju bile su minimalne. Umjesto napretka na uspostavljanju novog međunarodnog ekonomskog poretka, odnosi između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju nalaze se u ovom trenutku na najnižem nivou. U suštini, razvijene zemlje brane stečene pozicije.

Imajući u vidu ovakvo nepovoljno stanje pregovora s razvijenim zemljama i stagnaciju u primjeni koncepta novog međunarodnog ekonomskog poretka, još je neophodnije da zemlje u razvoju dadu u narednom razdoblju novi i snažniji podstrek razvijanju međunarodne ekonomske suradnje. Treba istaći i našu zainteresiranost, kao i zainteresiranost svih zemalja u razvoju za što brži početak funkcioniranja Savjeta za udruživanje proizvođača i izvoznika sirovina.

Za sastanak ministara za finansije Grupe 77 u Beogradu Odbor smatra da treba osigurati takvu platformu kojom će interesi grupacija i

podgrupacija među zemljama u razvoju doći do izražaja. Konceptija ovog ministarskog sastanka treba da bude realna i efikasna na nekoliko udarnih točaka, dovoljno argumentiranih i teorijski dokazanih.

Odbor posebno ukazuje na izradu narednog društvenog plana razvoja Jugoslavije, u koji treba ugraditi novu strategiju ekonomskog razvoja i ekonomske suradnje sa svijetom, a posebno sa zemljama u razvoju. Naša doskorašnja mišljenja da možemo uvoziti iz zemalja u razvoju sirovine, a izvoziti opremu i prerađevine dovedena su potpuno i pitanje. Novi plan razvoja Jugoslavije mora zacrtati što ćemo razvijati zajednički sa zemljama u razvoju i čemu ćemo davati prednost.

Rezolucija Skupštine i Program mjera i zaključci Saveznog izvršnog vijeća izvanredno će nam poslužiti kao točan orijentir u kom pravcu treba ići.

Odbor je poseban značaj dao radu Privredne komore Jugoslavije i njenom povezivanju s republikama i pokrajinama, radu njenih sekcija, zajedničkih predstavništava u zemljama u razvoju, mješovitih društava itd. Taj rad je vrlo važan i delikatno, te Odbor smatra da treba analizirati njihov rad i ustanoviti prednosti i uspjehe u dosadašnjem radu, a isto tako, jasno i nedvosmisleno iznijeti nedostatke, radi što bržeg prevazilaženja postojećih problema.

Posebnu pažnju treba obratiti suradnji diplomatskih i ekonomskih predstavništava.

Ova multilateralne suradnje postaje bitan dio ukupnog rješavanja pitanja i na bilateralnom planu sa zemljama u razvoju i s razvijenim zemljama. Nije bez značaja da se u tom svijetlu gledaju određena poboljšanja i naše diplomatsko-konzularne službe u cjelini, posebno u zemljama u razvoju, njihovi zadaci i prioriteta u vezi s borbom za novi međunarodni ekonomski poredak.

Odbor za vanjsku politiku je prihvatio stavove Odbora za rad, zdravlje i socijalnu politiku i pozitivno ocijenio napore naših organizacija na ostvarivanju suradnje sa zemljama u razvoju na području rada, zdravstva i obrazovanja, kao značajnih komponenti razvoja ka stvaranju novih ekonomskih odnosa. Naglašeno je da smo nedovoljno organizirani na ovom području, te je potrebno u naredni srednjoročni plan ugraditi elemente rada, zdravstva i obrazovanja, kao nerazdvojne komponente ukupnog razvoja. To će omogućiti da blagovremeno i planski obezbijedimo realne uvjete da bismo mogli preuzeti obaveze

sa zemljama u razvoju i da ih s uspjehom izvršavamo.

U Odboru je data sugestija da se napravi jedna analiza stvarnog stanja kadrova i položaja Jugoslavije, odnosno kadrovske funkcije u sistemu odnosa sa svijetom. To je pitanje unutarnje politike i ekonomske transformacije Jugoslavije na unutarnjem planu i realiziranje koncepcije politike nesvrstavanja i preuzetih obaveza na međunarodnom planu.

Posebno je ukazano na veliki doprinos koji daju organizacije udruženog rada koje izvode investicione radove u zemljama u razvoju na osposobljavanju velikog broja kadrova u tim zemljama.

U Odboru je posebno naglašeno da mnogo više pažnje treba dati boljoj organiziranosti i praćenju kadrova koji dolaze u našu zemlju iz zemalja u razvoju na redovito školovanje i osposobljavanje. Po povratku, dio kadrova će sigurno zauzimati odgovorne funkcije na političkom i privrednom planu svoje zemlje, te će u svom radu vrlo često kontaktirati s našim predstavnicima. Normalno bi bilo da su oni ambasadori Jugoslavije u tim zemljama, ili da budu najveći prijatelji naše zemlje, odnosno da šire istinu o našoj zemlji.

Odbor je dao poseban akcent rješavanju onih sistemskih mjera koje koče organizacije udruženog rada u daleko većoj privrednoj aktivnosti sa zemljama u razvoju. Odbor je tražio od Saveznog izvršnog vijeća da dade koje sistemske mjere je predlagao, odnosno koje su bile predlagane od organizacija udruženog rada i Privredne komore Jugoslavije, te koje je od tih mjera Savezno izvršno vijeće usvojilo, a koje je odbacilo obrazloženjem.

U pokretu nesvrstanih dolazi do raznih mišljenja i stavova na raznim područjima, koje treba rješavati na dva nivoa — na nivou zemalja u razvoju prema najnerazvijenijim zemljama, i na nivou same međusobne suradnje i problema koji se u toj suradnji javljaju između zemalja u razvoju. Rješavanje tih suprotstavljenih interesa, iznalaženje rješenja, usklađivanje tih interesa — put je jačanja akcionog jedinstva u borbi za novi međunarodni ekonomski poredak.

Isto tako, i na nivou Jugoslavije dolazi do raznih interesa i stavova koje treba uskladiti u odnosu na našu zacrtanu politiku prema zemljama u razvoju i obavezama koje prihvaćamo, a koje se reflektiraju na našu privredu. Na primjer. Limske konferencije i, s tim u vezi, pitanje pomorstva i pomorskog saobraćaja. Tu se jugoslavenska politika sukobila s interesima jugoslavenske politike u borbi za novi ekonomski poredak. Što će biti

kad se ratificira taj Kodeks? Treba pronaći rješenja, treba ih uskladiti s politikom novog ekonomskog poretka.

Drugi primjer je kava i odnos uvozne i izvozne cijene u Jugoslaviji (60 prema 280 dinara) i pitanje protekcionizma i zaštitnih barijera.

Odbor smatra da neminovno moramo prijeći na nova rješenja u borbi za nove odnose i na polju naše uvozno-izvozne politike prema zemljama u razvoju. Ti primjeri govore o usuglašavanju interesa i njihovom razrješavanju unutar zemlje, unutar Jugoslavije kao članice zemalja u razvoju, i u odnosu prema organizacijama udruženog rada. Kao što je rečeno, u daljem razvoju zemalja u razvoju nerazvijene zemlje sve više traže konkretizaciju a ne rezolucije, što u našoj daljoj politici unutar zemlje i prema zemljama u razvoju traži nove kvalitete i konkretna rešenja.

Što prije uočimo i lociramo te probleme, smanjimo potrese i prema našim organizacijama udruženog rada i prema zemljama u razvoju.

Odbor ukazuje da se konkretnijim rješavanjem pojedinih pitanja i konkretizacijom oblika suradnje do koje će morati da dođe u narednom periodu, u ključnim točkama ne ode u drugu opasnost — da se prejakom koncentracijom na konkretna rješenja, izgubi globalna politika.

Odbor smatra da moramo posvetiti posebnu pažnju onim zadacima koje Jugoslavija ima kao koordinator pojedinih djelatnosti, kao učesnik u koordinaciji, ili institucijama koje su locirane u Jugoslaviji. Tim institucijama moramo dati punu podršku i značaj. Zato moramo dati punu podršku i centrima koji su stvoreni, i konferencijama koje će se održati u Jugoslaviji.

Pred nama stoje vrlo odgovorni zadaci na daljoj afirmaciji nesvrstanih pokreta, u vrijeme kada na sve strane u tom pokretu ima mnogo protivrječnosti i kriznih žarišta.

Odbor u cjelosti prihvaća Program mjera i zaključke Saveznog izvršnog vijeća u provođenju odluka Kolomba, s posebnom napomenom da je potrebno da svi sudionici, od organizacija udruženog rada, društveno-političkih zajednica, privrednih komora, banaka, nauke, samoupravnih interesnih zajednica za odnose s inozemstvom, Saveznog izvršnog vijeća i Skupštine SFRJ — učine krajnje napore na ostvarivanju zaključaka Kolomba i ove Skupštine, radi provođenja u život novog međunarodnog ekonomskog poretka.

Uvjeren sam da će i ova rasprava danas, u ovom Vijeću, još više doprinijeti i dati novi kvalitet provođenju odluka Kolomba i Rezolucije

Skupštine Jugoslavije.

PREDSEDNIK DOBROSLAV ĆULAFIĆ:

Za riječ se javilo još osam delegata i prisutnih drugova.

Ima riječ delegat Munir Mesihović.

MUNIR MESIHOVIĆ (SR Bosna i Hercegovina):

Drugarice i drugovi delegati, druže predsjedniče, ekonomske veze i saradnja naše zemlje sa zemljama u razvoju integralan su dio našeg socijalističkog samoupravnog razvitka. Polazeći od principa nezavisnosti i ravnopravne saradnje, na osnovu zajedničke borbe za mir i nezavisnost, slobodan i samostalan put u društvenom razvoju, ta saradnja daje sve veće privredne, a istovremeno i društveno-političke rezultate. U tome je Jugoslavija stvorila sve uslove za dalju svestranu ekonomsku saradnju sa zemljama u razvoju, upravo polazeći od svoje uloge u međunarodnoj politici i politici nesvrstavanja. Zahvaljujući dosljednosti u svojoj politici i svestranom doprinosu, naša zemlja je ostvarila značajne prodore u pravcu raznovrsnosti i širine te saradnje.

Mi smo borbu za ekonomsku deklonizaciju i za uspostavljanje novog sistema međunarodnih ekonomskih odnosa uvijek povezivali sa našom obavezom da unapređujemo ekonomske odnose sa zemljama u razvoju i nesvrstanim zemljama. Na takav stav i društvenu praksu upućuje nas principijelan odnos prema obavezama koje smo preuzeli na Petoj konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja u Kolombu i ranije.

Jačajući i unapređujući tu saradnju, naša zemlja istovremeno doprinosi i bržem razvitku svojih proizvodnih snaga, širem uključivanju u međunarodnu podjelu rada i savlađivanju protivrječnosti koje se danas ispoljavaju u ekonomskim odnosima u svijetu. Imajući na umu da su ekonomski odnosi izraz realnih političkih potreba i odnosa, naš doprinos ekonomskoj saradnji sa zemljama u razvoju ima značaj jačanja snaga mira, nezavisnosti i ravnopravnih odnosa, što je do sada snažno potvrđeno. Polazeći od prvenstvenog oslonca na sopstvene snage, politika saradnje među zemljama u razvoju ima izvanredan značaj u pogledu ostvarivanja ideja i prakse nesvrstanoosti i mira, progressa i rješavanja životnih pitanja naroda tih zemalja na novoj osnovi. Sve to, u zajedničkom

naporu, rezultira obostranim ubrzavanjem razvoja, izlasku tih zemalja iz naslijeđene nerazvijenosti, oslobađanju od svakodnevnih pritisaka imperijalizma i neokolonijalizma i sl.

Na principima ravnopravnosti i nezavisnosti odvija se i naša saradnja u pogledu bilateralnih, regionalnih i međuregionalnih odnosa s ovim zemljama, u čemu još uvijek nisu ni izdaleka iskorišćene sve povoljne mogućnosti. Primjeri nekih naših razvijenih industrijskih organizacija i u Bosni i Hercegovini potvrđuju da se svestranom saradnjom sa zemljama u razvoju, pored ostalog, znatno doprinosi i afirmisanju naše cjelokupne politike i istovremeno ostvaruju značajni rezultati na planu deviznog bilansa, poboljšanja proporcija uvoza i izvoza, usavršavanja i razmjene kadrova i niza drugih efekata. Rezultati ove saradnje pojedinih naših privrednih subjekata takođe potvrđuju da je moguće da se razvija i značajan izvoz naše tehnologije, čime se doprinosi i razvoju sopstvenih proizvodnih snaga i mogućnosti, a takođe i tih zemalja.

Međutim, treba konstatovati da u većini slučajeva nema sistematskog praćenja ekonomskih kretanja na svjetskim tržištima, pa i u zemljama u razvoju, niti imamo dovoljno savremeno organizovane institucije koje bi se, s obzirom na već postignut nivo razvoja privrede i njenih potreba, posebno bavile ovim pitanjima i time doprinosile unapređivanju i razvijanju raznovrsnih oblika saradnje s tim zemljama (tehnološka, proizvodna, finansijska kooperacija, specijalizacije itd.) Značajnu ulogu u povezivanju i organizovanju naše privrede u nastupanju na ta tržišta, imaju i privredne komore na čemu se sada intenzivno radi. Nedovoljan stepen međusobne poslovne, a posebno dohodovne povezanosti spoljnotrgovinskih i proizvodnih organizacija mora se što prije prevazići, što bi omogućilo naše uspješnije nastupanje u ekonomskoj saradnji sa zemljama u razvoju i šire. To podrazumijeva brže traženje konkretnih rješenja za organizovaniji nastup na svjetskom tržištu i ekonomičnije obavljanje poslova za potrebe proizvodnje, ali istovremeno i za brži rast izvoza i drugih oblika širenja ekonomske saradnje.

Da bi se osigurala i dalje razvijala planska i razvojna funkcija u oblasti ekonomskih odnosa s inostranstvom u integralnom i usklađenom odnosu s ukupnom društvenom reprodukcijom, neophodno se više angažovati na osposobljavanju i jačanju naučnoistraživačkog rada, kao i na poslovnim informacijama, što je uslov za brže i kvalitetnije ovladavanje ovim bitnim dijelom reprodukcije u organizacijama udruženog rada u cjelini. Razum-

ljivo je da u tom cilju treba jačati procese intenzivnog razvoja i samoupravnog povezivanja naših osnovnih organizacija udruženog rada na dohodovnim odnosima, polazeći od Zakona o udruženom radu i drugih sistemskih rješenja, kako bi bile još sposobnije da blagovremeno, odgovorno i efikasno preuzimanje svoje obaveze, zadatke i poslove na planu međunarodne ekonomske saradnje, a posebno sa zemljama u razvoju.

Istovremeno, i ovom prilikom treba naglasiti da još uvijek ima pojava nedovoljno organizovanog i parcijalnog pristupa saradnji na međunarodnom ekonomskom planu, a u tome propusta i slabosti. Ispoljava se i problem nedovoljne konkurentne sposobnosti nekih grana naše privrede u slučajevima kada nisu dovoljno osposobljene za stvarno prihvatanje i razvijanje pomenute saradnje, što utiče na neefikasnost i ispuštanje niza povoljnih šansi. Zbog toga je neophodno, u kontekstu stabilizacije, koja je i danas veoma aktuelno pitanje našeg društva i jačanja socijalističkih samoupravnih ekonomskih odnosa, razvijanjem udruživanja rada i sredstava na širem planu i dohodovnom povezivanju, prevazilaziti te i druge slabosti, a afirmisati rezultate dosljednog ostvarivanja naše sveukupne politike.

Za uspješno ostvarivanje politike na planu ekonomske saradnje sa zemljama u razvoju veoma je značajno brže i efikasnije rješavanje i nekih otvorenih sistemskih pitanja. Među njima su svakako i donošenje Zakona o proširenoj reprodukciji, Zakona o osnovama sistema cijena i društvenoj kontroli cijena, Zakona o obaveznom udruživanju proizvodnje i prometa, kao i mjera za još uspješnije kreditiranje izvoza budući da organizacije udruženog rada nailaze na teškoće u vezi s tim, što usporava njihove stvarne mogućnosti i potencijale. Takođe punu pažnju treba pokloniti i planiranju naše ekonomske saradnje na međunarodnom planu, a u tom sklopu, posebno sa zemljama u razvoju. Potrebno je stoga dalje razrađivati dugoročnu politiku razvoja ekonomskih odnosa s inostranstvom koja bi bila u funkciji ukupnog društveno-ekonomskog razvoja i koja bi proizlazila iz programirane i usklađene društvene reprodukcije. Treba dalje razrađivati našu politiku ekonomskih odnosa s pojedinim zemljama u razvoju i grupama zemalja. Pripreme novog srednjoročnog plana i donošenje tog plana je prava prilika da se stvore još bolje osnove i preduzimaju mjere za svestrano jačanje ove saradnje u obostranom interesu. Uporedo s tim, neophodno je prići sagledavanju pravaca i okvira

daljeg organizovanja spoljnotrgovinske djelatnosti, koja bi adekvatnije odrazila suštinu dohodovnog povezivanja s proizvodnjom, ali i predstavlja bitan faktor u ostvarivanju ukupnog društveno-ekonomskog razvoja. Pri tom se mora voditi računa o nužnosti da se prevaziđe sadašnji još nezadovoljavajući odnos u pogledu izvoza i uvoza, odnosno potreba da se ostvaruje u proporcijama predviđenim dokumentima o ekonomskoj politici. Ova pitanja, kao što je poznato, nisu samo ekonomska, poslovna ili trgovinska, već istovremeno i politička, zbog čega je u njihovom rješavanju neophodno veće angažovanje i svih društveno-političkih činilaca u društveno-političkim zajednicama, od opštine do Federacije, što se sada posebno čini inicijativama i mjerama Saveznog izvršnog vijeća.

Dozvolite da kažem nekoliko riječi o našim objektivnim potrebama za odlučnijom orijentacijom jačanja naše razmjene i drugih oblika saradnje sa zemljama u razvoju. Neću ništa novo ni nepoznato reći ako kažem da se platno-bilansna situacija pogoršava u zemlji.

Pri porastu vrijednosti izvoza od 10%, vrijednost uvoza u prvom tromjesečju porasla je za 29%. U isto vrijeme, izvozne cijene porasle su za 14%, a cijene po kojima uvozimo za 17%. Deficit trgovinskog bilansa u prvom kvartalu ove godine veći je za 53% nego u istom periodu prošle godine. Pokrivenost uvoza izvozom pala je sa 54,6% u prvom tromjesečju prošle na 46,5% u prvom tromjesečju ove godine.

Karakteristično je pri tom da pretežan dio i prošlogodišnjeg i ovogodišnjeg deficita potiče iz razmjene s razvijenim zemljama Zapada. To je posljedica prekomjerne oslonjenosti na uvoz sa Zapada, koji se sve teže pokriva izvozom. Pokrivenost uvoza iz tih zemalja izvozom pala je od 42 u prošloj, na 34% u prvom tromjesečju ove godine. Uprkos tome, učešće razvijenih zemalja u našoj ukupnoj robnoj razmjeni poraslo je od 51% u prvom tromjesečju prošle, na 56% u istom periodu ove godine. Istovremeno, udio učešća zemalja u razvoju pao je od 16% na 15%. U takvoj situaciji jačanje razmjene sa zemljama u razvoju postaje naš krupan zadatak.

Kada se opredjeljujemo za veću regionalnu disperziju naše razmjene, i to prije svega u pravcu zemalja u razvoju, moramo imati u vidu i apsorpcionu moć privreda tih zemalja, njihove realne mogućnosti za povećanje uvoza. Sudjeći prema nedavno objavljenom izvještaju GATT-a, uvozne mogućnosti zemalja u razvoju su osjetno oslabljene.

Ove zemlje, bez izvoznika nafte, povećale su svoje izvozne prihode u 1978. godini za oko 9%, što je znatno niže od porasta ostvarenog u 1977. godini, koji je iznosio 16%. Njihov deficit u bilansu plaćanja povećan je sa 22 milijarde dolara u 1977. godini, na 35 milijardi dolara u 1978. godini.

Sve to govori o potrebi angažovanja i dodatnih sredstava radi povećanja isporuka naše opreme, brodova i druge robe i većeg angažovanja naše građevinske operative na tom području, u čemu su i neke organizacije iz Bosne i Hercegovine već do sada postigle značajne rezultate. Drugim riječima, naši fondovi kreditiranja izvoza opreme i druge robe u republikama i pokrajinama i u Federaciji moraju se osjetno pojačati, a savezni Fond što uspješnije transformisati u banku za kreditiranje razmjene, posebno s ovim zemljama.

Među mjerama za dalji uspješan razvoj ekonomske saradnje sa zemljama u razvoju je i dalje osposobljavanje i organizovanje zajedničkih privrednih predstavništava u tim zemljama, kao isturenih punktova naše privrede, kao i unapređivanje odgovarajuće djelatnosti sekcija za pojedine zemlje u cilju organizovanog i uspješnijeg nastupa na tim tržištima. U tom kontekstu, treba inicirati i organizovanje planskih i poslovnih zajednica, kao značajnog oblika za plasman kompleksnijih oblika ekonomske saradnje, kroz koje ćemo moći u znatno većoj mjeri plasirati našu opremu i usluge. Takođe, veoma je značajno da se što prije organizovano pristupi i iznalaženju adekvatnijih rješenja za prikupljanje, obradu i distribuciju poslovnih informacija sa tržišta zemalja u razvoju, jer je to sada jedan od većih problema u realizaciji dogovorene politike razvoja ekonomskih odnosa s njima. Uporedo s tim, treba dalje raditi na širenju saradnje sa zemljama u razvoju, kako u pogledu veće regionalne zastupljenosti, tako i u pogledu asortimana robe, a naročito u vezi s ispitivanjem mogućnosti povećavanja uvoza industrijskih proizvoda iz zemalja u razvoju.

Iz ovoга proizlazi zaključak da treba inicirati da svi subjekti koji su donijeli programe razvoja ekonomske saradnje sa zemljama u razvoju, na osnovu dokumenata Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu i Programa Savezne skupštine i Saveznog izvršnog vijeća analiziraju ostvarene rezultate, sagledaju nove mogućnosti i u tom smislu inoviraju postojeće programe. Pošto se upravo nalazimo u pripremi za izradu srednjoročnih planova razvoja, veoma je značajno da ove i druge organizacije udruženog rada donesu svoje programe aktivnosti i saradnje sa zemljama u

razvoju, da svoje planove, polazeći od Zakona o osnovama sistema društvenog planiranja, usklade s planovima drugih organizacija. Na taj način, planovi će u potpunosti izraziti suštinu naših socijalističkih samoupravnih produkcionih odnosa, koji se očituju u tome da plan ima istinski društveni karakter. Ni jedna organizacija udruženog rada, radna ili složena organizacija sama za sebe ne može biti dovoljna, već moraju posmatrati svoj plan u kontekstu samoupravne, dohodovne i druge poslovne saradnje s ostalim organizacijama udruženog rada, što bi bitno doprinijelo i našem uspješnijem nastupu u zemljama u razvoju.

Ovo su neka od pitanja koja su u ovom trenutku značajna za dalji uspješan razvoj naših ekonomskih odnosa sa zemljama u razvoju. Njihovo sprovođenje, zajedno s ostalim mjerama, koje upravo sada Savezno izvršno vijeće preduzima na širem planu, treba da doprinese daljem razvoju svestrane saradnje na bazi odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu, unapređivanju političkih odnosa s tim zemljama, kao i naših dugoročnih opredjeljenja za što širu ekonomsku saradnju u obostranom interesu.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЋУЛАФИЋ:

Дајем ријеч другу Александру Бакочевићу, члану Председништва Савезне конференције Социјалистичког савеза.

АЛЕКСАНДАР БАКОЧЕВИЋ, члан Председништва СКССРН:

Друже председниче, другарице и другови делегати, мој задатак је ограниченог домета: желео бих да вас обавестим о неким резултатима договарања у Социјалистичком савезу радног народа о питањима о којима се данас расправља на седници Савезног већа.

Дужан сам да кажем да се последњих месеци, и у Савезној конференцији, и републичким и покрајинским конференцијама Социјалистичког савеза, и једном броју општинских и градских конференција, воде расправе о нашим актуелним задацима у домену економске сарадње са светом, с посебним акцентом на економској сарадњи с несврстаним земљама и другим земљама у развоју.

У овим расправама учествовали су и многи

делегати у Скупштини СФРЈ и другим скупштинама. Морам да кажем да је највећи број оцена и предлога идентичан с оценама и предлозима које су усвојила и сугерисала скупштинска тела приликом припрема за ову седницу, идентичан с оценама које је данас изнео у реферату друг Иконић.

Актуелна проблематика наших економских односа са светом, посебно са земљама у развоју је, такође, једна од сталних тема, део сталног садржаја и у дијалогу који води Социјалистички савез с многим партијама и покретима с којима сарађује. То ће свакако бити и даље, с обзиром да је све више у фокусу пажње прогресивних и демократских партија и покрета, актуелна светска економска ситуација, а нарочито све већи јаз између развијених земаља и земаља у развоју.

Пре двадесетак дана, на заједничкој седници двеју секција Савезне конференције Социјалистичког савеза — за спољнополитичка питања и међународне везе, и за друштвено-економска питања и развојну политику, ми смо разматрали ова питања о којима данас разговарамо. Морам рећи да је једна од важнијих карактеристика ових разговора била та да су наши задаци у сарадњи са земљама у развоју сагледавани у контексту развоја наших самоуправних друштвено-економских односа и актуелних потреба наше економске и укупне међународне политике.

Посебно бих желео да скренем пажњу на чињеницу да смо констатовали, да смо могли утврдити да у условима деловања ових системских решења у области економских односа с иностранством, заиста све више нараста интерес република и аутономних покрајина и, посебно, организација удруженог рада за наше економске, а самим тим, и за политичке односе с иностранством. Слободно се може рећи да преокупација удруженог рада, радних људи и грађана постаје све већа према економској димензији наше међународне политике, особито у ово време све већег дефицита у платном билансу наше земље, а повезано с тим и тешкоћа у остваривању политике економске стабилизације, затим, оскудице појединих производа значајних за рад и живот наших радних људи и грађана.

Због тога смо и на овој седници оценили да је неопходно даље, још наглашеније и огранизованије ангажовање Социјалистичког савеза и свих политичких организација и многих друштвених организација, како бисмо у наредном периоду што доследније остваривали циљеве

и задатке које утврђујемо у нашим политичким документима и плановима и који се утврђују у нашим скупштинама.

У контексту укупних политичких и економских односа с иностранством, у Социјалистичком савезу се посебна пажња посвећује развоју и економских и политичких односа с несврстаним земљама и земљама у развоју.

Морам рећи да је наш приступ сарадњи наше земље са земљама у развоју на економском плану заснован, као исвуда другде, на основним погледима СФРЈ као независне и нестврстане земље, на развој савремених међународних економских односа, на проблеме све већих разлика између земаља у развоју и индустријски развијених земаља. Разуме се да тај принцип чврсто почива на уверењу да је наш дугорочни интерес — политички и економски, да унапредимо економску сарадњу са земљама у развоју. То је и прави пут да што више, као несврстана социјалистичка земља, допринесемо све већем ослањању земаља у развоју на сопствене снаге у борби за нове економске односе у свету.

У духу доктрине и циљева политике несврстаности, наша земља се мора и даље залагати за ангажовање целокупне међународне заједнице ради бржег привредног развоја земаља у развоју. Као што је познато, и до сада смо пружали велики допринос разради платформе и афирмацији принципа ослањања на сопствене снаге на свим досадашњим скуповима несврстаних земаља. То ћемо чинити и на наредном самиту несврстаних земаља.

Мислим да је друг Тито на Петом самиту несврстаних, говорећи у свом реферату о напорима за превазилажење проблема заостајања у економском развоју већине земаља у развоју, посебно јасно дефинисао наше задатке: „Нужно је, прије свега, оријентисати се на властите снаге и максимално развити и искористити све унутрашње људске и материјалне потенцијале. Потребно је интензивније него до сада унапређивати узајамну сарадњу међу земљама у развоју и користити све предности које пружа економско повезивање и кооперација”.

На нашу сарадњу са земљама у развоју још интензивније нас упућује не само економска заинтересованост, о чему је већ било речи, већ и доследна опредељеност за политику несврстаности. Мислим да је данас јасно да, у суштини, интензивнија привредна повезаност између земаља у развоју битно учвршћује и несврстаност на политичком плану. У расправама које су тим

поводом вођене у Социјалистичком савезу, констатовали смо да је за економску сарадњу са земљама у развоју имала посебан значај својевремено, још 1973. године, донета Резолуција СФРЈ о унапређењу економских односа са земљама у развоју, али нарочито декларација Пете конференције несврстаних земаља у Коломбу. Уз ту констатацију, одмах је следила и оцена да нисмо постигли онолико колико је требало да постигнемо и колико смо могли постићи у спровођењу ставова, нарочито Декларације несврстаних земаља из Коломба.

Залажући се за доследније спровођење у живот ставова и препорука садржаних у овим документима и у свим нашим партијским и скупштинским документима касније доношеним, с обзиром на општи курс и интерес наше економске и укупне политике, у Социјалистичком савезу је такође указивано и указује се на потребу да сви, што више, на практичан начин допринесемо проширењу економске сарадње са земљама у развоју. Констатујемо да се сусрећемо с неразумевањем овакве чврстије и доследније оријентације, да наилазимо на извесне технократске и друге отпоре оваквој оријентацији. Сматрамо да субјективне снаге морају непрекидно сламати те препреке и такве отпоре. Развој економских односа са земљама у развоју — како је већ речено — заиста представља битну компоненту свеукупне политике привредног развоја наше земље и има дугорочан значај. Могућности су, то и сами видимо, знатно веће од оствареног. Зато сматрамо да морамо бити одлучнији у свим срединама, да се наша утврђена оријентација доследно и спроводи. У условима децентрализованих економских односа, каца удружени рад постаје битан носилац сарадње са светом, неопходно је организованије наступити и у економској сфери сарадње, али и у свим другим сферама — и научној, и културној. До данас није увек случај; примећујемо чак да не наступамо организовано ни унутар једне републике. Има неодговорног понашања, има спорог реаговања, има олаког кашњења и неиспуњавања обавеза. Не можемо а да не приметимо да има разлаза у оријентацији наше сарадње, с разних подручја, и да је нужно да и нашу упућеност у домену економске сарадње више прати упућеност сарадње с другим подручјима — све до културне и спортске сарадње.

На поменутој заједничкој седници секција Социјалистичког савеза констатовали смо да су неопходне стимулативне мере у текућој еконо-

мској политици да бисмо унапређивали економске односе са земљама у развоју. Разуме се да је веома значајно наглашена одговорност Социјалистичког савеза у постизању већих резултата у оваквој једној оријентацији.

Морам, такође, нагласити да се и овог пута, као и безброј пута раније, потврђује да су наши радни људи и њихове организације веома заинтересовани за веће резултате у борби за нови међународни економски поредак. Уверени су да тај нови међународни економски поредак изражава суштину економске компоненте политике и покрета несврстаности. Радни људи увиђају да се мора учинити више у разради наших властитих и конкретних ставова и предлога и у усмеравању наше економске политике, у контексту борбе за нови међународни економски поредак. Они су такође уверени да своју развојну стратегију у будућности, као једно од најфундаменталнијих опредељења, морамо још више градити кроз одлучну оријентацију на даље интензивирање и усавршавање економских односа са земљама у развоју.

Истичући ове оцене и ова питања, желео сам само да укажем да Социјалистички савез критички сагледава и своје обавезе и задатке. Сматрамо да Социјалистички савез, на свим нивоима, мора више него до сада доприносити остваривању наших јединствених ставова и закључака.

Дубоко верујемо да ће и ставови које ће ово Веће овом приликом усвојити, представљати велики допринос нашој целокупној акцији.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч делегат Богдан Осолник.

BOGDAN OSOLNIK (SR Slovenija):

Drugarice i drugovi delegati, tematika koju danas razmatramo ovde, u oba veća Skupštine SFRJ, bila je u više navrata predmet vrlo iscrpnih razgovora i u Republičkoj skupštini Slovenije, koja je prošle godine, na sednici sva tri veća, usvojila i zaključke o zadacima u ostvarivanju borbe za novi međunarodni ekonomski poredak i jačanje saradnje SR Slovenije sa zemljama u razvoju, na liniji opštih interesa i obaveza naše zemlje.

Značajan podsticaj za preduzimanje i usmeravanje šire društvene akcije u tom pravcu

dao je Republički savet za međunarodne odnose, koji je pokrenuo produbljeno i kompleksno razmatranje zadataka i problema u ostvarivanju novog međunarodnog ekonomskog poretka, uz učešće delegata iz društveno-političkih organizacija, Skupštine, Izvršnog veća, Privredne komore, Samoupravne interesne zajednice za ekonomske odnose s inostranstvom i odgovarajućih naučnih i stručnih institucija u Republici.

Materijali iz tih diskusija bili su publikovani i učinjeni široko dostupni.

Predsedništvo Centralnog komiteta Saveza komunista SR Slovenije nedavno je razmatralo ostvarivanje zadataka koji proizlaze iz borbe za novi međunarodni ekonomski poredak, koji su bili opredeljeni u dokumentima Osmog kongresa Saveza komunista Slovenije i Jedanaestog kongresa Saveza komunista Jugoslavije.

Pre nekoliko dana je o značaju ostvarivanja novog ekonomskog poretka i o saradnji sa zemljama u razvoju bilo govora i na sastanku predstavnika svih opštinskih skupština Slovenije.

Sve ovo iznosim kao potvrdu da je u našoj zemlji u toku široka društvena akcija za ostvarivanje ekonomskog programa nesvrstanih, i to na svim nivoima — od osnovnih organizacija udruženog rada, preko opština i socijalističkih republika, odnosno pokrajina, do Federacije.

Razumljivo je da Federacija ima posebne obaveze i nadležnosti na tom području, između ostalog, i u pogledu izgrađivanja odgovarajućeg instrumentarijuma, koji će stimulisati udruženi rad za razvijanje saradnje sa zemljama u razvoju. Međutim, isto tako je važno da se iskoriste sve mogućnosti koje imaju socijalističke republike i druge društveno-političke i samoupravne zajednice za uključivanje u tu saradnju. Posebno je značajno — kao što je već nekoliko puta i danas istaknuto — jačanje uloge osnovnih organizacija udruženog rada i svih oblika njihove samoupravne organizovanosti i međusobnog povezivanja u intenziviranju ekonomskih odnosa s inostranstvom.

U mnogim prilikama bilo je već istaknuto da je jačanje interesa samog udruženog rada i njegovo samoupravno organizovanje za veće ekonomske poduhvate, najbolji put za trasiranje trajne i dugoročne saradnje sa zemljama u razvoju, kao i za uspešan otpor raznim pokušajima da nam razvijeni svet, a posebno multinacionalne kompanije i ekonomske integracije, nameće odnose koji otežavaju naš razvoj ili su po svojoj prirodi diskriminatorni.

Ostvarivanje novog ekonomskog poretka po-

staje tako u sve većoj meri sastavni deo borbe za ostvarivanje naše ravnopravnosti u međunarodnoj подели rada, a istovremeno pruža mogućnost za jačanje efikasnosti nastupa naše privrede u inostranstvu, uz učvršćivanje samoupravnog položaja radnika i njihovog uticaja na usmeravanje i razvijanje međunarodne ekonomske saradnje.

I u današnjoj diskusiji je već rečeno da je u tom cilju, između ostalog, potrebno obezbediti da radnici budu bolje obavешteni o svim pitanjima od značaja za poslovanje s inostranstvom i da raspolazu svim potrebnim podacima, na primer, i dokumentacijom o deviznom a ne samo o dinarskom poslovanju. Posebno će biti potrebno da se izgradi služba informacija i stručne pomoći koja će udruženom radu olakšati planiranje i realizaciju dugoročnijeg povezivanja sa zemljama u razvoju u raznim vidovima, u raznim višim oblicima privredne saradnje, proizvodnje i tehničke kooperacije, zajedničkih ulaganja i slično.

U tome bi sigurno mogla da bude veća i pomoć naučnog rada.

Očigledno je da ćemo o međunarodnoj ekonomskoj dimenziji morati voditi više računa i prilikom planiranja našeg sopstvenog privrednog razvoja. Priznajući opravdanost težnji zemalja u razvoju da prestanu da budu isključivo snabdevači sirovina i da unaprede svoju privrednu strukturu, moramo se na odgovarajući način uključiti u njihove razvojne programe, a u većoj meri prilagoditi programe razvoja naše sopstvene ekonomske strukture novoj stvarnosti u međunarodnim ekonomskim odnosima.

Pri tom je neophodno da u svim sredinama pobeđi shvatanje da jačanje saradnje sa zemljama u razvoju i ostvarivanje novih međunarodnih ekonomskih odnosa nije samo imperativ koji proizlazi iz naših idejno-političkih opredeljenja, već je to jedan od osnovnih preduslova daljeg uspešnog razvoja našeg društva, naročito same privrede i njenog uspešnog odoljevanja ekonomskim pritiscima i drugim nepovoljnim posledicama sadašnje ekonomske situacije u svetu kroz povezivanje sa zemljama koje su u jednakom položaju kao i mi, odnosno jednako zainteresovane za promenu postojećih međunarodnih ekonomskih odnosa.

Naša borba za novi međunarodni ekonomski poredak se tako ne iscrpljuje u jačanju saradnje i solidarnosti sa drugim nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju. Sve više se pokazuje i nužnost izgrađivanja novih osnova za našu saradnju s razvijenim industrijskim zemljama, nužnost preispitivanja raznih oblika kooperacije koji nam se nude

sa te strane, često pod dosta nepovoljnim uslovima. U tekućoj poslovnoj politici verovatno ponekada i ne obraćamo dovoljno pažnju na pravne, finansijske, tehnološke i druge uslove saradnje u koju ulazimo, da bismo otkrili njihovu političku, tehnološku i ekonomsku suštinu, koja je često, naročito sa stanovišta posledica za naš dugoročniji razvitak, u najmanju ruku, ograničavajuća.

Isto tako moramo, kada je reč o našim odnosima prema drugim nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju, dosledno poštovati ista načela za koja se zalažemo i kada smo mi u pitanju. Moramo naročito nastojati da pronalazimo nove, više oblike saradnje, naravno, na osnovama obostranih interesa, u kojima će se afirmisati i priroda našeg samoupravnog socijalističkog društva i načela, koja tako odlučno zastupamo na međunarodnom planu. Na žalost, i tu ponekad preovlada stihija i sticaj trenutnih užih interesa i okolnosti, pa dolazi do ponašanja nekih naših preduzeća ili pojedinaca koje nije u skladu s tim načelima i našim interesima.

Društveno-političke organizacije u Sloveniji, u saradnji s Privrednom komorom, preduzimaju akciju za bolje informisanje radnika u osnovnim organizacijama udruženog rada o ostvarivanju novog ekonomskog poretka i praktičnim zadacima i problemima na tom planu. Posebna pažnja će se posvetiti obrazovanju i stručno-političkom profilu kadrova na raznim poslovima međunarodne privredne saradnje.

Drugarice i drugovi, zadržao sam se samo na nekim pitanjima borbe za novi međunarodni ekonomski poredak i na potrebi njenog podrštvljanja. Želio bih, međutim, da završim svoju diskusiju izrazom uverenja da će upravo borba za novi međunarodni ekonomski poredak biti i dalje jedan od stratejskih pravaca delovanja nesvrstanih i da će se na tom pitanju učvršćivati njihovo jedinstvo. Nesvrstani su već samim pokretanjem borbe za novi ekonomski poredak učinili istorijski korak u pravcu menjanja savremenog sveta. Naravno, ta će borba biti još duga i teška. Moraćemo i dalje pružati najdosledniji otpor pokušajima da se razbije jedinstvo nesvrstanih parcijalnim ustupcima pojedinim grupama zemalja u razvoju, mada priznajemo potrebu da se preduzimaju neke posebne mere u korist najmanje razvijenih zemalja, koje su u posebno teškom položaju, pa i mi sami prema njima imamo poseban tretman.

Odlučno se zalažemo da se, u globalnom rešavanju, problemi međunarodnih ekonomskih od-

nosa ne parcijaliziraju, već da se nađu celovitija i trajnija rešenja za poboljšanje položaja svih zemalja u razvoju i mere koje će zaustaviti produbljivanje jaza između razvijenog i nerazvijenog sveta u interesu mira i napretka čitavog čovečanstva.

Moramo se založiti da drugi krupni i složeni problemi savremenog sveta na predstojećoj konferenciji nesvrstanih ne bace u zasenak pitanja ostvarivanja i daljeg razvoja ekonomskog programa iz Kolomba i da se naprotiv, borba za novi međunarodni ekonomski poredak i dalje potvrđuje kao jedan od značajnih kohezivnih faktora pokreta nesvrstavanja.

Što se tiče naše zemlje i njene uloge u tome, možemo samo reći da već pregled ostvarenih rezultata od poslednje konferencije nesvrstanih zemalja pokazuje da smo stekli značajna iskustva u ostvarivanju Ekonomske deklaracije i Akcionog programa iz Kolomba, što omogućuje da naša zemlja i dalje daje značajan doprinos borbi za novi međunarodni ekonomski poredak, kao jedan od najrevolucionarnijih ciljeva savremene etape društvenog razvoja u svetu.

Na kraju, drugarice i drugovi, želim da izrazim podršku idejama koje su bile iznete u ekspozeu potpredsednika Saveznog izvršnog veća i uverenje da ćemo na kraju ove naše diskusije biti u mogućnosti da formulišemo zaključke kojima će se dopuniti i aktuelizirati postojeći programi.

Želim samo da predložim da u zaključcima ove naše diskusije ukažemo i na probleme u oblastima izvan privredne sfere, čiji je razvitak najtešnje povezan s ostvarivanjem novog međunarodnog ekonomskog poretka. Imam naročito u vidu borbu za novi međunarodni poredak u oblasti informacija, kao i probleme međunarodne naučne i tehnološke saradnje. Naša zemlja je u tim oblastima bila pokretač mnogih inicijativa kako na bilateralnom, tako i na multilateralnom planu, pa imamo dovoljno razloga i iskustava da možemo dati svoj doprinos i novim programima i akcijama nesvrstanih u daljoj borbi za nove međunarodne odnose i u ovim oblastima.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ТУЛАФИЋ:

Молим делегата Страша Христова да узме ријеч.

СТРАШО ХРИСТОВ /СР Макегонија/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, Савезно извршно веће нам је доставило

обилно документовани материјал о проблемима економских односа Југославије са земљама у развоју. Оцена извршења Резолуције Савезне скупштине од 1973. године дата је на начин који указује на огромне постигнуте резултате у периоду од 1973. године до данас. На исти начин указано је и на све проблеме и потешкоће с којима се суочавала југословенска привреда у развијању економских односа са земљама у развоју. Континуирано повећање економске сарадње наше земље са земљама у развоју постиже се у свим областима те сарадње, као резултат организованог деловања свих субјективних фактора задужених за развијање ових односа.

У свим републикама и покрајинама направљени су конкретни програми по којима се одвијао целокупан рад. Посебно треба истаћи интерес удруженог рада за развијање пословних односа с партнерима из земаља у развоју. Резултати оваквог приступа нису изостали. Робна размена, извођење инвестиционих радова, научно-техничка сарадња и друге активности, показују велики пораст, што је уједно и потврда правилности целокупне акције.

Социјалистичка Република Македонија, следећи реализацију Резолуције Скупштине СФРЈ о унапређењу економских односа са земљама у развоју, постиже, исто тако, значајне резултате. Тако имамо да је извоз из наше Републике у земље у развоју у 1978. години у односу на 1977. повећан за 84,2%, док код увоза ово повећање износи 23,3%. Међутим, имајући у виду постигнуте резултате целокупне југословенске привреде, размена Социјалистичке Републике Македоније са земљама у развоју прилично заостаје. Док у укупном извозу Југославије земље у развоју учествују са 18,5% у 1978. години, ово учешће за исту годину кад је реч о привреди Македоније, износи свега 6,2%. Земље у развоју у укупном југословенском увозу учествују са 17,8, док у увозу Социјалистичке Републике Македоније учествују са 4,2%. Степен развијености индустрије Македоније, као и структура привреде у Републици, можда, воде на размишљање да привреда Македоније не може у потпуности пратити тренд Југословенске привреде, али по мом мишљењу, могућности македонских извозника нису искоришћене и у том погледу предстоје значајни задаци удруженог рада и свих фактора из наше Републике.

У погледу индустријске кооперације предузећа из Републике Македоније забележила су почетне резултате. Тако је дошло до споразума

за реализацију објекта за производњу путем екстракције рауфолије, сировине за фармацевтску индустрију. Ово се остварује преко формираног мешовитог предузећа с партнером из Заира. Постоје и иницијативе, о којима се воде прелиминарни разговори, у области пољопривредне производње, као и у преради пољопривредних производа, у области производње дувана и експлоатацији шума. Оваква индустријска кооперација представља виши облик економске сарадње и успостављања пословних односа наших предузећа с партнерима из земаља у развоју. Овим се обезбеђује и дугорочност у односима, као и потребне сировине за производе наших предузећа.

Наступ грађевинске оперативе из Републике Македоније у земљама у развоју везан је за неколико грађевинских предузећа. Грађевинска оператива је изводила или у овом моменту изводи радове у Либији, Сирији, Ираку, Ирану и Либану. Досадашње ангажовање оцењено је као ангажовање високог квалитета, уз извршавање преузетих обавеза на време. Свакако, и у овој области могућности нису исцрпене како у погледу потреба, тако и капацитетних потенцијала.

Добро је ако се помене да је расцепкани наступ ове оперативе лимитирајући фактор за још веће укључивање на објектима у земљама у развоју. Постојећа пословна заједница „Македонија-инвест“ није још добила своје право место у уједињавању и усмеравању грађевинских капацитета наше Републике.

Кадровска структура, механизација, пројектантске организације, као и научне институције из области грађевинарства постоје и ако се све то организовано усмери, резултати, и то далеко већи, неће изостати. Досадашњи, делимични успеси неких организација не треба да значе и давање предности расцепканим наступима.

Другарице и другови, имајући у виду наше трајно опредељење за развијање економских односа са земљама у развоју, убеђен сам да тренд раста како спољнотрговинске размене, тако и свеукупне сарадње није на нивоу потенцијалних могућности и потреба. Региони, као што су арапски, афрички, јужноамерички и азијски, са својим природним богатствима и жељом за што динамичнији сопствени развој, нуде неисцрпне могућности за укључивање наших привредних субјеката у реализацији њихових развојних планова.

С обзиром на постојеће стање у економским и политичким односима данас у свету, развија-

ње и унапређење економских односа са земљама у развоју за Југославију представља прворазредни, не само економски, већ и политички задатак. Насупрот овим могућностима, ми се свакодневно суочавамо са све већим потешкоћама у размени с индустријски развијеним земљама, где се, уосталом, и формира највећи део дефицита у спољнотрговинској размени.

Изнете констатације дају нам за право да можемо очекивати да ће организације удруженог рада у периоду који нам предстоји, приликом формирања своје пословне политике, узимати у обзир изнете чињенице, ради унапређења и развијања економских односа са земљама у развоју.

Дугорочност, као и стабилност односа, важни су елементи успешне сарадње. Ово ће уједно значити и прекидање с евентуалном праксом да се сарадња заснива на вишковима робе, што ће рећи, од случаја до случаја. Такви или слични успостављени трговачки канали нису дугог века и у великом броју случајева компромитују, уместо да унапређују сарадњу.

Нека привредна подручја и привредни центри, региони у земљама у развоју, нису покривени или су недовољно покривени нашим представницима из организација удруженог рада. У вези с тим, постоји и недовољно познавање привредних прилика земаља у развоју. Постоје и бројни проблеми објективног карактера. Потешкоћа има и од држава домаћина, по чијим законима се не дозвољава отварање иностраних представништва. У таквим случајевима статус послатих људи тешко се решава и они се брзо повлаче. Ако овоме додамо тешко климатске и здравствене услове, као и неодговарајућу стимулацију за рад на оваквим подручјима, може се објаснити недовољан интерес за рад у неразвијеним земљама.

Слична је ситуација и с представницима Привредне коморе Југославије, односно, сада, заједничким привредним представништвима.

Сматрам да овом питању треба поклонити много већу пажњу, имајући у виду наша стратешка опредељења у развијању економске сарадње са земљама у развоју. Мишљења сам да се с мало више разумевања и политичког приступа, пре свега код нас у земљи, статусни проблем спољнотрговинских представника и представника заједничких привредних представништва, може решити.

На саветовању у Привредној комори Југославије, одржаном јануара 1978. године, игра-

ђени су конкретни предлози, који су и упућени, колико је мени познато, надлежним органима на решавање. Али, и даље је остало стање да у појединим земљама представници Привредне коморе Југославије, тј. заједничких привредних представништва остају и по две године с нерешеним питањем свог статуса, тј. нормалног и редовног рада у дотичној земљи. Не треба истичати колико ово омета нормалан и успешан рад.

С обзиром на бројност земаља у развоју /данас их је преко 120/, с једне стране и, с друге стране, на то да је степен привредне развијености бројних земаља у развоју различит, поставља се исто тако питање потребе да се поступно приђе анализи земаља у развоју, по регионима, утврђујући при том најзначајније робне секторе у нашем извозу и увозу са земљама појединих подручја, тј. региона. Овакав приступ омогућио би нове спознаје, на основу којих би се откриле наше нове могућности на многим новим тржиштима.

Посебно се истиче потреба да се што убрзаније приђе разради постојећих мера које се односе на земље у развоју, и то како „новелацији” постојећих, тако и успостављању нових. Указује се на потребу синхронизованог рада приликом утврђивања пројекције материјалних биланса, селективности у приступу, усмерености итд., приликом израде предлога нашег новог средњорочног плана за период од 1981. до 1985. године.

Развијање и јачање тзв. виших облика и моделитета економске сарадње са земљама у развоју, као што су пословно-техничка сарадња, индустријско-производна кооперација, војно-економска сарадња, трансфер технологије, технике и знања, научно-техничка сарадња, рад наших властитих и мешовитих предузећа у земљама у развоју, где то домаће законодавство дозвољава — добијају све обухватнији и потпунији значај у економској сарадњи коју остварујемо с економским подручјем земаља у развоју, па се, исто тако, поставља питање ближег и потпунијег дефинисања ових активности, посебно за наредни период.

Место које Југославија заузима у покрету несврстаности и улога која нам припада у развијању несврстаности, обавезују нас да се у имплементацији економских одлука конференција на врху — у Лусаки, Алжиру, Коломбу — као и другим скуповима несврстаних земаља на доследан начин оријентишемо на развијање и

унапређивање економске сарадње с несврстаним земљама, унапређујући познате принципе ослањања привредног развоја на сопствене снаге, затим, развијајући економску сарадњу међу земљама у развоју у зависности и на принципима колективног ослањања на сопствене снаге земаља у развоју.

На овакав начин ће јачати јединство несврстаних земаља у борби против постојећих неправедних и дискриминаторских односа који данас владају у међународном политичком и привредном животу и токовима, а у борби за потпуно измену и стварање новог међународног економског поретка.

Резолуција Скупштине СФРЈ о унапређењу економских односа Југославије са земљама у развоју и надаље треба да остане базичан документ за развијање економских односа са земљама у развоју и наш је задатак да је што доследније спроводимо.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч делегат Божин Јовановић.

БОЖИН ЈОВАНОВИЋ /СР Србија/:

Друже председниче, другарице и другови, дозволите да кажем неколико речи у прилог напорима које предузимамо да бисмо повећали размену са земљама у развоју, односно да бисмо у целини унапредили економске односе с њима.

Резолуција Скупштине СФРЈ о унапређењу економских односа са земљама у развоју, наша активност у вези с Петом конференцијом несврстаних земаља у Коломбу, одговарајући ставови у одлукама Једанаестог конгреса СКЈ и стални захтеви и активност друга Тита у овом правцу, потврђују да је један од стратешких циљева спољноекономске политике и трајна компонента наше несврстане политике непрестано проширивање и унапређење економске сарадње са земљама у развоју.

У вези с експозеом друга Бранислава Иконића, указао бих само на нека питања чије би решавање могло помоћи да брже развијамо економске односе с овим земљама.

Прво, од изванредног су значаја мере које се непрестано предузимају у самом удруженом раду. Реч је, пре свега, о мерама за повећање продуктивности рада, за побољшање квалитета и

асортимана производа, ценама, о свим осталим мерама које ће омогућити успешну борбу на светском тржишту, на коме је конкуренција врло јака. Реч је, дакле, о напорима за повећање дохотка у складу са Законом о удруженом раду. Даље, морали бисмо, у развијању економских односа са земљама у развоју, у већој мери користити наше компаративне предности, односно наш самоуправни друштвено-економски систем.

Друго, да би се са земљама у развоју повећала трговинска размена, неопходно је да нам цео увозно-извозни инструментаријум, као што је речено у експозеу, буде еластичнији, да се непрестано осавремењава, да се стално прилађава нашој свеукупној политици с тим земљама, да се доследно спроводи. У овом правцу неопходна је конкретна разрада политике и свих мера које ту политику практично треба да прате.

Међутим, тешко ћемо моћи ићи даље ако не створимо услове за дугорочне облике сарадње. Дугорочна концепција треба да садржи, као што знамо, разрађене програме и по појединим гранама, или областима, односно организацијама удруженог рада и по појединим несврстаним земљама. Ту би била и робна размена, уз дугорочне аранжмане, пословно-техничка сарадња, индустријска сарадња, заједничка улагања, мешовита предузећа у производњи и транспорту, научно-техничка сарадња итд. О овоме би се морало водити рачуна приликом израде средњорочних и дугорочних програма развоја за наредни плански период, како је речено у реферату друга Бранислава Иконића, а о томе говорио је и друг Месиховић. На пример, Југословенска индустрија бакра, која спада у оне групације и организације које имају дугорочне програме сарадње са земљама у развоју, веома је заинтересована за дугорочно обезбеђење увоза неких бакроносних сировина из земаља у развоју /Филипинима, Мексику, Перуу, Малезији и др./. Тешко је међутим, данас ићи на дугорочне аранжмане ако се, на пример, поједине олакшице у увозу ових сировина утврђују за текућу годину у априлу месецу и ако важе до краја текуће године. Послови се само делимично реализују, а губи се и у дохотку, и у девизном приливу. Јер, дугорочним аранжманима југословенска индустрија бакра би могла да обезбеди увоз неких бакроносних сировина за око 80—90 милиона долара, да те сировине преради у бакар да бакар даље преради у одговарајуће производе и да их извезе на конвертибилно тржиште и да добије за 50 до 100% већу вредност у конвер-

тибилној валути. То је данас само делимично тако.

Подвлачим да би се сви ови послови заједничког увоза ради заједничког извоза, одвијали на доходовним односима свих заинтересованих организација удруженог рада, како би, по речима друга Иконића, и требало да буде. Тако се и сада ради, али само с умањеним обимом послова.

Треће, у могућности смо, као што знамо, да извозимо технику, односно опрему, технологију, знање итд. Међутим, и ту важи исто: ако смо се договорили да формирамо фонд преко кога се кредитира извоз опреме и бродова, односно грађевинских радова, онда бисмо морали обезбедити да се у Фонду планирани износи остварују.

Југословенска индустрија бакра /производња и прерада/ и југословенска машиноградња би могле врло успешно да допринесу развоју рударско-металуршке производње, а касније и прераде бакра у једном броју земаља у развоју, од којих су неке и врло активне као несврстане земље, ако би било нешто више средстава за кредитирање ових послова. У Бурми се један такав пројект већ реализује. С неколико земаља у развоју су преговори у току. Све ће зависити од тога колико ћемо средстава моћи да издвојимо за кредитирање ових послова. За прво време из ових земаља и из ових рудника би се за потребе наше индустрије обезбеђивале бакроносне сировине, а касније би се у тим земљама градили и металуршки погони, а после тога, у одговарајућој временској динамици, те земље би развијале и прерађивачку индустрију бакра, производњу каблова, ваљаних и вучних производа итд.

Јасно је да ове земље желе да свој развој на овом индустријском сектору обезбеде баш уз помоћ организација из несврстане и социјалистичке Југославије. На тај начин ми бисмо утицали на повећање индустријске производње у овим земљама, на промену производне структуре, а растао би наш обим сарадње и непрестано би се побољшавао квалитет економских односа с тим земљама. Разумљиво је да би сировине које на овај начин добијемо из земаља у развоју морале имати друкчији третман него оне које купујемо тамо где их нађемо, и кад их нађемо.

Другим речима, на оваквим и сличним словима југословенска индустрија бакра, заједно с југословенском машиноградњом, могла би у току наредних неколико година да закључи

послове за више стотина милиона долара са земљама у развоју, односно с несврстаним земљама. То ће моћи да се оствари ако буде дошло до удруживања рада и средстава свих дугорочно заинтересованих организација удруженог рада.

Слични послови би се могли закључити са земљама у развоју које производе сирове фосфате /Мароко, Тунис, Того, Конго и др./, као и бакроносне сировине, јер се сирови фосфати налазе у групи од 16 производа које претежно увозимо из земаља у развоју.

На овај начин повећали бисмо наше учешће у индустријском развоју појединих земаља у развоју и тако допринели новој међународној подели рада, што лежи у основи новог међународног економског поретка, о чему су неки другови говорили. Јер, наша индустрија је данас спремна за пројектовање, уступање сопствене технологије и извођење комплетних инвестиционих пројеката. Ради тога, она ће морати да се удружује и сама, и с банкама, и да све више преко ових пројеката уграђује нашу опрему и материјале, као што је речено у експозеу.

Четврто, да бисмо остварили брже и боље задатке на овом плану, неопходно је да ојачамо и развијамо, као што је већ неколико пута речено, нашу економску мрежу у иностранству, односно да је у потребној мери усмеримо на тржишта земаља у развоју. Средства за ове сврхе никада неће бити на претек, па је зато нужно да се у Привредној комори Југославије у овом правцу донесу одговарајуће одлуке и препоруке у вези с мрежом и у вези са средствима потребним за њено функционисање. Поред проширивања мреже, морали бисмо да обезбедимо у њој кадрове који добро знају и разумеју нашу политику и наше односе са земљама у развоју, како би у највећој могућој мери допринели реализацији те политике, уз све оне услове о којима је говорио друг Страшо Христов.

Наши данашњи разговори, договори и конкретне мере које ћемо предузети значе крупан допринос акцијама које данас, поводом предстојећег Шестог самита несврстаних, предузима наша земља у складу са закључцима недавно одржане Треће седнице ЦКСКЈ и у складу с непрестаним активностима друга Тита на овом плану.

Иначе, подржавам експозе.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч потпредседник Привредне коморе Раде Тодовић.

RADE TODOVIĆ, *potpredsednik Privredne komore Jugoslavije:*

Drugarice i drugovi delegati, druže predsjedniče, povodom Izvještaja o sprovođenju odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja iz Kolomba i Programa rada na realizaciji odluka ministarske konferencije nesvrstanih zemalja održane prošle godine u Beogradu, kao i realizacije mjera Rezolucije Skupštine SFRJ o unapređivanju ekonomskih odnosa sa zemljama u razvoju, Privredna komora Jugoslavije aktivno je učestvovala u svim fazama izrade Programa i dosadašnje realizacije. Izrada Akcionog programa udružene privrede na realizaciji zaključaka Pete konferencije u Kolombu predstavlja, u stvari, realizaciju odluka Izvršnog odbora Privredne komore Jugoslavije o daljem razvijanju i unapređivanju svestrane ekonomske saradnje s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju.

U tom smislu Program je rezultat zajedničkog rada s privrednim komorama republika i pokrajina, sa drugim asocijacijama u privredi i odgovarajućim institutima u zemlji. Povodom toga, bilo je organizovano više savjetovanja i veliki broj konsultativnih sastanaka po pojedinim privrednim oblastima, granama i grupacijama u zemlji. Sva savjetovanja — bilo ih je 37 — polazila su od sadašnjeg stanja poslovnih odnosa i aranžmana, kao i od problema koji stoje na putu proširivanja ekonomske saradnje s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju. Na savjetovanju je učestvovalo više hiljada predstavnika organizacija udruženog rada; podnijeto je preko 100 referata, koreferata i raznih stručnih i naučnih saopštenja, na kojima se angažovalo više stotina naših stručnjaka s višegodišnjim iskustvom u privrednoj saradnji sa zemljama u razvoju, kao i stručnjaka iz međunarodnih organizacija, naročito onih koje se bave problemima saradnje sa zemljama u razvoju.

Na svim održanim savjetovanjima dominirala je spremnost udružene privrede da u sprovođenju ekonomskih odluka iz Kolomba prioritet treba da ima jačanje sopstvenih privrednih snaga svake nesvrstane zemlje i zemlje u razvoju posebno, zatim jačanje međusobne ekonomske saradnje zemalja u razvoju, koja bi se zasnivala na principima utvrđenim u dokumentima iz Kolomba.

Na svim savjetovanjima nedvosmisleno je potvrđeno da naša zemlja ima velike obaveze i odgovornosti, pa prema tome, treba da pruži najveći mogući doprinos unapređivanju te saradnje i izvršavanju zadataka koji proizlaze iz Ekonomske deklaracije i Akcionog programa privredne saradnje.

Preusko domaće tržište i pozante teškoće s kojima se susrećemo s našim dosadašnjim glavnim inostranim partnerima s tržišta na Zapadu, nameću potrebu odlučnog i brzog širenja ekonomske saradnje sa zemljama u razvoju. To je bitan uslov optimalnog korišćenja raspoloživih proizvodnih potencijala u zemlji, bez obzira do kog stepena su do sada pojedina privredna oblast, grana ili grupacija, ostvarile saradnju sa zemljama u razvoju, radi kontinuiranog, dinamičnog, dugoročnog i stabilnog razvoja svih partnera i Jugoslavije u cjelini.

Sva savjetovanja su konstatovala da su u saradnji naše zemlje sa zemljama u razvoju postignuti ohrabrujući rezultati. Prije svega, u robnoj razmjeni i investicionim radovima. No, i pored ostvarenog napretka, mogućnosti za saradnju s ovim zemljama nisu dovoljno iskorišćene i evidentno je da se može postaviti pitanje hoćemo li do 1980. godine dostići postavljeni zadatak od 25% učešća robne razmjene sa zemljama u razvoju u našoj ukupnoj razmjeni.

Naročito je nezadovoljavajuće stanje finansijsko-bankarske saradnje, industrijske kooperacije, zajedničkih ulaganja i drugih oblika dugoročne saradnje. Zatim, slaba je mreža naših spoljnotrgovinskih organizacija i drugih predstavništava i organizacija udruženog rada, radnih i složenih organizacija, a prilično je nepovoljan i regionalni raspored predstavništava poslovnih jedinica organizacija udruženog rada.

Međutim, kad je riječ o mreži, u postupku je proces preregistracije organizacija udruženog rada koje se bave spoljnotrgovinskim poslovima u širem smislu riječi. Prije primjene ovog propisa, znate da je bilo oko 1.650 organizacija. Ovih dana ćemo dostići istu tu cifru u procesu preregistracije. Postavlja se pitanje kako smo prišli tome i šta to, u suštini, znači. Po broju organizacija iz oblasti poslovanja s inostranstvom, reklo bi se da smo tu potpuno spremni i organizovani. Međutim, stanje je ipak bliže starom nego novom.

Privredna komora Jugoslavije je od početka ove godine održala dva savjetovanja s direktorima većih, vodećih radnih organizacija na planu ekonomskih odnosa s inostranstvom, a zatim, zajedno sa Saveznim izvršnim vijećem, savjetovanje s predstavnicima novoosnovanih sekcija i direktorima zajedničkih privrednih predstavništava u inostranstvu, predsjednicima opštih udruženja Privredne komore Jugoslavije, predstavnicima privrednih komora republika i pokrajina i nekim direktorima u radnim organizacijama koje se specijalno

bave problemima saradnje s odgovarajućim partnerima zemalja u razvoju.

U vezi s razvojem i unapređivanjem samoupravnih i dohodovnih odnosa u oblasti ekonomske razmjene s inostranstvom istaknuto je da još važniju ulogu treba da ima udruženi rad, organizovan u sekcije i Koordinacioni odbor za ekonomske odnose s inostranstvom u Privrednoj komori Jugoslavije, posebno kad je riječ o planiranju strategije, organizovanju i unapređivanju nastupa naše privrede u ekonomskim odnosima s inostranstvom, s pojedinim zemljama i regionima, međunarodnim organizacijama i o aktivnosti Jugoslavije u borbi za novi međunarodni ekonomski poredak. Stoga je izvršena i transformacija Privredne komore Jugoslavije na novom delegatskom principu, da bi udruženi rad što neposrednije uticao i na tokove razmjene sa svijetom, koji je u ovom času opterećen nepovoljnim kretanjima i tendencijama.

Dozvolite da na tri primjera iznesemo naše iskustvo u vezi s problemom organizovanja. Prije svega, u svim raspravama, naročito u toku ove godine, došli smo do jasnog zaključka da nema, niti može biti govora o nekom kvalitetno novom, drukčijem, organizovanijem nastupanju napolju, u odnosu na organizovanost i odnose koje imamo u zemlji. Iluzija je vjerovati da se mogu prenebreći problemi koje imamo u dohodovnom povezivanju u zemlji, u odnosima u privredi i u zemlji u cjelini kad je riječ o razvoju, strukturi privrede, kao i brojni drugi problemi koji su rješavani srednjoročnim razvojem i Rezolucijom za ovu godinu. Vjerovati da će se drukčije ta pitanja rješavati u međunarodnoj ekonomskoj saradnji je iluzorno.

Zbog toga mislim da taj problem ne bi trebalo potcjenjivati i smatrati da možemo samo pozivima, apelima i zahtjevima za organizovanje nastupanje napolju postići dugoročne i trajne rezultate. Mi ne isključujemo mogućnost, razumije se, da postignemo bolje rezultate, ali trajni i fundamentalni rezultati će se postići u zavisnosti od toga kako smo se i koliko uspješno organizovali i povezali u zemlji.

Drugo, mislimo da ne bi trebalo potcjenjivati djelovanje različitih faktora iz međunarodne političke i ekonomske javnosti na naše napore i želje da se uspješnije i bolje prezentiramo i bolje sarađujemo sa zemljama u razvoju. Mi imamo prednosti, ali nismo sami, i sve ćemo manje biti sami na tom području. Iz toga treba izvući zaključak da moramo raditi seriozno, dugoročno, veoma

odgovorno i vrlo suptilno, da bismo ostali na tim područjima. Zbog pregrupisanja velikog dijela međunarodne ekonomske aktivnosti na područja naročito interesantna na sektoru hrane, energije i drugih značajnih privrednih resursa, povećava se konkurencija i borba protiv Jugoslavije i njenog izlaska na ta područja.

Treće, naše iskustvo pokazuje da je sadašnje stanje u privredi zemlje — nivo proizvodnje, inflacija, nivo potrošnje, isforsirana velika kupovna moć u zemlji i druge teškoće s kojima se u zemlji borimo — dosta protiv naše prakse i aktivnosti koje moramo preduzimati u borbi za veću međunarodnu razmjenu i saradnju sa zemljama u razvoju.

Osim toga, smatramo da se neka pitanja suviše sporo rješavaju u zemlji. Recimo, osnivanje banke za međunarodnu ekonomsku saradnju i međunarodne ekonomske odnose sporo se privodi kraju. Prije toga, htio bih da kažem (apsurd je, ali tačno) da prema Fondu, po pravilu, nisu izvršile obaveze banke iz nekih najrazvijenijih područja, iz područja iz kojih ide najveći dio opreme, usluga i trajnih kapitalnih dobara u međunarodnoj razmjeni u cjelini, pa i u zemlje u razvoju. To su pokazale posljednje rasprave koje smo imali zajedno sa Saveznim izvršnim vijećem. Činjenica je da se položaj našeg Fonda dosta ozbiljno razmatrao u nekim privrednim krugovima u inostranstvu i dovodio u vezu s našom opštom sposobnošću i solventnošću da kreditiramo opremu i radove u inostranstvu.

Mislimo da bi ove poslove u vezi s početkom rada banke trebalo u cjelini ubrzati.

Isto tako je evidentno da sedam i po hiljada delegata, koji dolaze na razne sastanke organa i tijela u Privrednu komoru Jugoslavije, donose sa sobom sve razlike u interesima, koje su rezultat neusklađenosti. Nemojmo imati iluzija da oni mogu na jedan drugi način da raspravljaju nego onako kako raspravljaju na drugim mjestima. Pogotovo ne mogu ako nisu oslobođeni hipoteke da zastupaju sasvim jasne i decidirane stavove u izvjesnim pitanjima.

Mi moramo brže raditi na tim poslovima, da se privreda, rasterećena raznih problema kojih imamo u svakidašnjici ozbiljnije, dogovara i uspješnije i bolje nastupa na inostranom tržištu.

To nije za potcjenjivanje, što se očigledno vidi iz rasprava u svim sekcijama i raznim drugim organima.

U Privrednoj komori Jugoslavije od 63 osnovne sekcije, 35 je za područje zemalja u raz-

voju, a od 52 zajednička privredna predstavništva koja su osnovana prošle godine, 26 je formirano na prostoru zemalja u razvoju. Takođe je u toku realizacija odluke o osnivanju novih 16 zajedničkih privrednih predstavništava, od čega je 15 na području zemalja u razvoju, tako da će u punoj organizovanosti, od ukupno 68 zajedničkih privrednih predstavništava u inostranstvu, na ekonomskom području zemalja u razvoju delovati 41 zajedničko privredno predstavništvo kojima se pokriva najveći dio tržišta zemalja u razvoju.

Ovakvo organizovanje odgovara dostignutom stepenu naših materijalnih mogućnosti i nije za potcenjivanje. Čak mislimo da se radi uz izvanredne napore da bi se instalirala mreža od šezdeset i nekoliko zajedničkih privrednih predstavništava. Ovoliki broj zajedničkih privrednih predstavništava na području zemalja u razvoju objektivno stvara mogućnosti i prostor za osnivanje većeg broja poslovnih jedinica naših organizacija udruženog rada u zemljama u razvoju.

Pri tom bih htio da napomenem da stalne primjedbe o tome kako se sporo organizuju i osposobljavaju zajednička privredna predstavništva nisu dovoljno, izgleda, zasnovane na realnom saznanju o stanju stvari. Moram reći da prosječno za 4 do 6 mjeseci dobijamo direktora zajedničkog privrednog predstavništva, koji se, poznato vam je, imenuje na osnovu pariteta i dogovora između republika i pokrajina. To isto važi i za savjetnike, koji se, takođe, imenuju na principu pariteta. Znači, sporo s rješavaju kadrovski problemi. Ima i nepripremljenosti — ljudi polažu jezike, pa prvi i drugi put padnu, i onda treba tražiti novog kandidata. Osim toga, mreža i različiti drugi interesi djeluju po staroj inerciji — idu iza leđa zajedničkih privrednih predstavništava, ne javljaju se tamo, ne organizuju, krše propise i norme koje smo utvrdili u zemlji itd. Ima čak i podrške jednostranim akcijama koje idu mimo zajedničkih privrednih predstavništava.

Prema tome, mi mislimo da je potrebno, vodeći računa, razumije se, o realnostima, uložiti velike napore da se, prije svega, dovoljno organizujemo u zemlji; da svi zajedno, u svim strukturama društva u zemlji, još više dajemo težište saradnji sa zemljama u razvoju; da naše mjere ekonomske politike budu adekvatnije jednoj takvoj orijentaciji; da budu, što je naročito važno, dugoročnije; da se privreda u zemlji organizuje prije nego što ode da nastupa napolju, pa i u konkretnim pitanjima; da se odlučnije i brže radi u zemlji na usklađivanju različitih interesa između

organizacija udruženog rada, a ne da one te interese usklađuju na međunarodnoj privrednoj sceni. Naročito je važno da se čitava naša orijentacija dovoljno stimuliše različitim mjerama za izvoz u zemlje u razvoju i za njihovu ukupnu saradnju.

Pri tom mislimo da se treba konsekventnije pridržavati svih utvrđenih stanovišta u planu o srednjoročnom razvoju naše zemlje, da treba požuriti s nekim poslovima koji očigledno smetaju bržem i efikasnijem rješavanju ovih problema (znate da neki dogovori nisu potpisani). I, što je naročito važno, da se isto tako konsekventnije držimo mjera i zadataka koji su utvrđeni u Rezoluciji za 1979. godinu, i posebno ovih mjera koje je Savezno izvršno vijeće predložilo i o kojima se još raspravlja, a neke su i donesene, koje imaju za cilj da podupru napore za izvršavanje tih zadataka.

Što se Privredne komore Jugoslavije tiče, u toku je završetak potpunog organizovanja i konstituisanja svih oblika učešća u njenom radu delegatske baze; radi se na povećavanju informisanosti, završava se proces kadrovskih rješenja za 51 predstavništvo, pripremaju se kadrovi za druga predstavništva i preduzimaju sve druge radnje, o kojima ovdje nema potrebe da govorim. Zajedno sa Saveznim izvršnim vijećem i sa svim drugim organima koji se time bave, vjerujemo da ćemo postići veće rezultate, uz natprosječne teškoće koje su evidentne i koje će biti sve značajnije u narednom periodu.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч делегат Неђо Борковић.

НЕЂО БОРКОВИЋ /САП Косово/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, економска сарадња Југославије са земљама у развоју, присутна је, као што је познато, у нашој стварности дуже времена и постала је једна од битнијих компоненти дугорочне стратегије развоја економских односа наше земље с иностранством. Полазећи од потреба и интереса наше земље и обостраног значаја који имају ови односи, ми смо у свим нашим опредељењима с правом дали посебно место и третман сарадњи наше земље и земаља у развоју, што говори и чињеница да смо и на овој седници посебну пажњу посветили тим питањима.

Материјали које нам је презентирало Са-

везно извршно веће садрже потребну аргументацију и солидна су основа за расправу која је вођена у радним телима и на данашњој седници Савезног већа и омогућују нам да реално оценимо шта је све учињено и какве смо све проблеме и тешкоће имали у остваривању задатака и циљева политике економских односа с иностранством, посебно са земљама у развоју.

Приликом оцене резултата који су до сада постигнути на овом плану, треба имати у виду позиције које има наша земља и земље у развоју на међународном тржишту и проблеме који их прате на плану ширег укључивања у међународну поделу рада.

Иако је економска сарадња са земљама у развоју имала извесне осцилације, ипак се њихово учешће у нашим односима с иностранством усталило на 15 до 16%, што је приближно предвиђањима по друштвеном плану Југославије за период од 1976. до 1980. године, мада су изгледи за обимнију и ширу економску размену наше и ових земаља далеко повољнији.

Из материјала и досадашње дискусије може се закључити да се уз веће напоре могу постићи знатно бољи резултати, нарочито у већој диверзификацији размене, да би се у догледно време достигло да наша земља учествује у размени са земљама у развоју приближно колико и остале земље, тим пре што је наша привредна структура у неким важнијим областима комплементарна с потребама ових земаља.

Оваква оријентација, у складу с нашом политиком несврставања, као и нашом политиком дугорочног развоја, преокупира све факторе Покрајине Косова — удружени рад, интересне заједнице, Привредну комору и друге. Улажу се велики напори да би се допринело остваривању заједничких циљева читаве заједнице. Интензивније се испитују даље могућности за повећању размену и изучавају потребе тржишта земаља у развоју и могућности такве сарадње која би допринела бржем развоју ових земаља, а и Покрајине Косова. Такво опредељење је верификовала Резолуција Скупштине САП Косова 1977. године, у којој су ближе разрађене наше обавезе и потребе, које произлазе из Резолуције Скупштине СФРЈ и наше укупне политике, нарочито јасно дефинисане одлукама Једанаестог конгреса Савеза комуниста Југославије.

Робну размену Косова са земљама у развоју карактерише пораст размене робе с претежним увозом сировина и извозом финалних производа. Отуда произлазе наше обавезе, па се у том

смислу чине напори да се овакво стање превазиђе и привредна сарадња развија на вишем нивоу.

Последњих година економски односи Косова с иностранством бележе растући тренд и све више постају саставни део њеног привредног развоја. Све већи део друштвеног производа се реализује путем ове сарадње, а робна размена чини њен доминантан облик. Међутим, привредна структура с претежним уделом енергетско-сировинских и заостајањем прерађивачких грана делују лимитирајуће на извозно-увозне робне токове и ниво робне размене уопште с иностранством, тако да је и њено учешће у робној размени наше земље са земљама у развоју незнатно; учешће размене са земљама у развоју у укупном увозу и извозу Покрајине свега 5%. Карактеристично је да су и извоз и увоз концентрисани на пет привредних грана, тако да око 79% извоза константно остварује обојена металургија, машинска, електро, текстилна и хемијска индустрија, а 82 до 85% увоза — метална, хемијска, текстилна и електроиндустрија. Приметна је изузетно ниска заступљеност агроиндустријског комплекса у извозу, иако Покрајина располаже значајним капацитетима за производњу хране.

За сарадњу привреде Косова са земљама у развоју је карактеристично да се она обавља у практичним облицима спољнотрговинске размене и уз потпуно одсуство осталих, посебно виших облика сарадње.

Учешће земаља у развоју је такође ниско и у увозу и извозу Покрајине, што говори да је извоз и увоз робе концентрисан у источноевропске земље и развијене земље Запада, а да је робна размена са земљама у развоју запостављена. У оваквој робној размени Косова са земљама у развоју остварује се незадовољавајућа стопа покривености увоза и извоза, те је трговински дефицит стални пратилац те сарадње са земљама у развоју, чему посебно доприноси увоз сирових фосфата и нафте.

Структуру робне размене у оба правца карактерише њена прилична устаљеност, с високим учешћем сировина и полупрерађивина, а незнатним учешћем производа виших и високих фаза обраде. Из Косова се претежно извози у земље у развоју рафинисано олово, акумулатори, сирово памучно предиво, транспортне траке и ремење, ферментисани дуван и неки производи пољопривредно-прехрамбене индустрије, а увози се нафта, сирови фосфати, сирови памук,

нерафинисани калај и пољопривредни производи тропског порекла. Оваква структура робне размене условљена је недовољном развијеношћу прерађивачких грана привреде Косова, особито у делу производње капиталних добара, односно опреме, која већ данас има, а у будућности ће још више и изразитије имати коњунктуру на тржиштима земаља у развоју.

Евидентно је да су програми индустријализације постали приоритетно подручје убрзанијег привредног развоја земаља у развоју и да оне највећи део свог финансијског потенцијала усмеравају на увоз инвестиционих добара. Већ је поменуто да се економска сарадња привреде Косова и земаља у развоју остварује искључиво путем робне размене, да су њени остали облици и форме изостали. Разлози тога нису само у недостатку кадровских, производних, економских, финансијских и научно-образовних и других потенцијала Косова. Недовољна заинтересованост и неорганизованост једног дела привреде и других субјеката доприносе да се ови и други расположиви ресурси не користе довољно за развој економске и друге сарадње са земљама у развоју, сходно могућностима и потребама Покрајине. Те могућности и потребе су садржане у Акционом програму Скупштине, који је усвојен 1977. године и пратећим мерама, којим се подржава широко учешће у овој сарадњи.

Детаљнија анализа расположивих могућности, имајући у виду убрзанији друштвено-економски развој на Косову у овом и наредном периоду, показује да привреда Косова, иако сама недовољно диверзификована, а према томе, и недовољно комплементарна с привредама земаља у развоју, располаже условима да на бази дугорочних аранжмана просту размену робе прошири и на више облике сарадње са земљама у развоју у најважнијим гранама привреде — обојеној металургији, хемијској, металној, електро, дрвној, прехранбеној и текстилној индустрији и индустрији коже и обуће, а затим у грађевинарству, пољопривреди и туризму.

У обојеној металургији могуће је остваривати, по нашем мишљењу, ширу сарадњу у истраживању, експлоатацији, оплемењивању и преради руда, олова и цинка у земљама у развоју које располажу рудама ових метала. Таква сарадња претпоставља заједничка улагања у истраживања, експлоатацију и оплемењавање руда, оснивању мешовитог предузећа и евентуални заједнички наступ у пласману производа на тржиштима трећих земаља. Повећање робне

размене и веће укључивање производа металне индустрије могуће је уз програмску оријентацију у пласману склопова и делова аутомобилске индустрије, шавних цеви и других производа с Косова.

С обзиром да увоз сирових фосфата и калијумових соли знатно оптерећује трговински и платни биланс Покрајине, а како је реч о производима који се у Југославији не производе, вредно је испитати могућност потпуније преоријентације привреде Косова на увоз ових производа из земаља у развоју, на бази контраисторука фосфатних и азотних минералних ђубрива, што би сигурно допринело и већем ангажовању капацитета хемијске индустрије Косова.

Познато је да производи од висококвалитетног дрвета, особито од егзотичног, доживљавају високу коњунктуру на тржиштима западних земаља, па је од интереса за дрвну индустрију Покрајине да програме извоза својих производа базирају на преради дрвета увезеног из земаља у развоју.

Осим тога, постоји могућност за ангажовање дрвне индустрије Косова у комплетном опремању образовних, здравствених, туристичких и других објеката у земљама у развоју.

Познато је такође да је југословенско грађевинарство ангажовано у земљама у развоју, већ афирмисано, а то пружа веће могућности да се грађевинска оператива Косова усмерава на извођење грађевинских објеката укључивањем, преко југословенских организација удруженог рада које закључују послове комплетног инжењеринга, у већим грађевинским подухватима у земљама у развоју, а нарочито објектима за које је грађевинска оператива Покрајине већ стекла повољне референсе инвеститора, као што су пројектовање, мостоградња, објекти енергетике на бази угља, обојене металургије и др.

Не мање могућности привредне сарадње са земљама у развоју стоје и у електроиндустрији, индустрији коже и обуће, у текстилној индустрији и у оквиру агроиндустријског комплекса. Те могућности су, зависно од заинтересованости организација удруженог рада и кредитног потенцијала Косова, реалне и оне укључују претпоставку да се класични облици сарадње све више допуњују производном кооперацијом, финансијском сарадњом и заједничким иступом на тржиштима трећих земаља.

Велики је интерес Косова за развој финансијске сарадње са земљама у развоју, јер је привреда Косова до сада била углавном оријенти-

сана на коришћење финансијског потенцијала Међународне банке за обнову и развој, Експорт-импорт банке из Вашингтона и кредита из групе ијације источноевропских земаља у оквиру међудржавних споразума Југославије и тих земаља. Та сарадња Косова са земљама у развоју је изостала, а то је карактеристично и за остала подручја Југославије, иако многе земље у развоју, нарочито произвођачи нафте, располажу таквим финансијским потенцијалом који прелази могућности његовог ангажовања у њима.

Због тога, у будућој сарадњи Косова са земљама у развоју посебно место, улогу и значај имаће финансијске организације Покрајине и њихова повезаност с националним, регионалним и субрегионалним финансијским институцијама земаља у развоју, јер се том сарадњом битно опредељује наступ југословенских организација удруженог рада на тржиштима земаља у развоју.

Подржавајући мере које овом приликом предлаже Савезно извршно веће, треба истаћи да на њиховој реализацији мора бити већег ангажовања, одговорности у раду, више координације свих носилаца ових послова и организованијег наступа на тржиштима земаља у развоју. Иако је до сада доста учињено на организовању привредних и дипломатско-конзуларних представништава у овим земљама које се непосредно баве овим пословима, мора се констатовати да се у томе и даље заостаје, поготово у поређењу са стањем у источноевропским земљама и земљама Запада.

Сигурно је да у томе има и објективних тешкоћа, а и нерешених питања, али с обзиром на наше дугорочно опредељење, као и политички и економски интерес земље, неопходни су већи напори и ангажовање како би се досадашње слабости елиминисале и створили бољи услови за потпунију економску сарадњу са земљама у развоју.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч делегат Љупче Самоников.

ЉУПЧЕ САМОНИКОВ /СР Македонија/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, мислим да данашња дебата у Већу више има циљ да ангажује за будуће задатке него да се понављају подаци који су изнети у матери-

јалу и који дају генералну слику наше досадашње активности.

У својој дискусији опсервирају проблем научно-техничке сарадње и изнети нека запажања која се јављају на тој релацији.

Укупна циркулација стручњака у периоду од 1974. до 1978. године који су из СР Македоније отишли у земље у развоју износи 1.317, а у остале земље још 730. у СР Македонију у истом периоду дошло је 332 стручњака и 396 студената.

На располагању тачним подацима из других република, претпостављам, с обзиром на величину тих република, да би ови подаци били знатно већи.

Први проблем који се јавио је добро познавање страних језика. Око 30% техничке помоћи коју добијамо из развијених земаља и техничке помоћи коју треба да укажемо земљама у развоју не може се реализовати због тога што је у интелектуалним потенцијалима за трансфер технологије из наше земље у земље у развоју ограничен број стручњака који знају стране језике. На овом плану привредне коморе, радне организације и одређене образовне институције сматрају да треба извршити измену образовног система, тако да кадрови који завршавају средње школе имају одређени квантум знања страних језика, а кад заврше факултет, да су способни за слободно комуницирање одређеним језиком, јер је општепознато да се и после завршеног факултета, страни језик који се обавезно изучава — недовољно зна.

Један од битних задатака је израда дугорочних програма за оспособљавање одређених профила кадрова за рад у иностранству. Садашње стање не задовољава, нарочито кад је реч о стручним лицима из области комерције, финансија и међународног права. Ово су недостаци који лимитирају нашу активност у иностранству или проузрокују непожељне последице, било због тога што се не могу максимално искористити могућности за добру комуникацију и проширење послова, било због тога што се не реализују очекивани економски ефекти. Њихово помањање често девалвира високо развијене технолошке могућности пројектантских организација и извођача.

Постојећи инструментаријум за постицање извоза за пројектантске, грађевинске и друге услуге потребно је још разрадити како би могао да да жељене ефекте.

Напори које чине самоуправне интересне

заједнице за економске односе с иностранством већ у овој години су допринели стимулисању организација удруженог рада за реализацију девизног прилива на основама неробних услуга. Постојећи инструментаријум треба брже разрадити да би се стимулисали неробни приходи, које постепено треба приближавати приходима од увоза робе.

Други проблем је проблем компаративних вредности. Ако желимо да понудимо наш инжењеринг земљама у развоју, мислим да морамо поштовати компаративну вредност наших научних институција. Навешћу неке примере. Техничком помоћи коју 10-15 година користи Институт за земљотресно инжењерство, преко програма за сеизмологију УНДП, Институт се комплетирао најсавременијом опремом, високим стручним кадровима, научницима у више од 10 научних области и, као такав, представља један од три највећа института у свету у области сеизмологије.

Имамо у свету општепризнате институте, познате по резултатима у селекцији пшенице, кукуруза и других пољопривредних производа, који — по мом мишљењу — морају имати приоритет у пласирању својих знања у земљама у развоју, а не да у те послове улазе други, да преузимају обавезе. Они их, на крају, због своје стручне неспособности, не могу да извршавају.

Трећи проблем су страни студенти и ђаци који уче у нашој земљи. Ту су проблеми наставе, смештаја, исхране и проблем ширег интегрисања ових младих људи у нашем друштву, јер примери говоре да после завршеног школовања они одлазе или као амбасадори наше политике у тим земљама или као њени противници.

Но, највећи проблем је њихов успех за време трајања школовања. Од укупно 83 студената која су до сада дипломирали на Скопском универзитету, 61 је дипломирао с просечном оценом 6,19 с просечном оценом 7, а само 3 с просечном оценом 8. Од 396 студената који сада студирају на Универзитету, просечна оцена је 6,23, а ситуација је иста и с ђацима у средњим школама.

Готово да је идентична ситуација на свим универзитетима у земљи, а разлози су следећи:

Прво, недовољна припремљеност у њиховим средњим школама.

Друго, недовољно познавање нашег језика, зависно од тога у којој републици или покрајини студирају. Они овде бораве два-три

месеца и уче наш језик на радничким универзитетима, или курсевима за стране језике и одмах и након тога иду на факултете или средње школе где нису у могућности да прате наставу.

Треће, недовољан број професорског и асистентског особља који ће их обучавати и настојати да савладају градиво.

Четврто, неки проблеми здравствене и социјалне заштите.

Мислим да је потребно да у нашем даљем раду овај проблем, као и друге проблеме који су износили остали другови и другарице делегати, као што је закључио Одбор овог Већа за спољну политику, обрадимо у целини за целу земљу, презентирамо их и донесемо одређене закључке који ће дати жељене резултате, у ком духу је и целокупни експозе потпредседника Савезног извршног већа друга Бранислава Иконића.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко даље жели ријеч? /Нико/

Дозволите да констатујем да је тиме завршена расправа о питањима која су била на дневном реду.

С предсједником Вијећа република и покрајина договорио сам се да у оба вијећа предложимо истовјетан закључак:

Савезно вијеће задужује Одбор за спољну политику да у сарадњи с Одбором Вијећа република и покрајина за економске односе с иностранством, а на основу расправе на заједничким сједницама ових одбора, расправе на данашњим сједницама вијећа, као и на основу експозеа потпредседника Савезног извршног вијећа друга Бранислава Иконића, за наредну сједницу Савезног вијећа припреми предлог закључака у вези с овом тачком дневног реда.

На наредној сједници бисмо, према томе, наставили расправу, али о закључцима који ће предложити ова два одбора.

Да ли се прихвата овакав закључак? /Прихвата/

Прије него што пређемо на трећу тачку дневног реда, требало би да се договоримо да ли да радимо без паузе за ручак, или да направимо паузу, а поподне да наставимо? /Да се настави/

Пошто је већина другова за то да наставимо рад, прелазимо на трећу тачку дневног реда:

Основна питања репродуктивне и акумулативне способности привреде, с Програмом активности и мјера за побољшање репродуктивне и акумулативне способности привреде

Делегатима је достављен материјал Основна питања репродуктивне и акумулативне способности привреде, Програм активности и мјера за побољшање акумулативне и репродуктивне способности привреде, као и извјештај Одбора за друштвено-економске односе и Одбора за рад, здравље и социјалну политику.

Обавјештавам вас да у вези с овом тачком дневног реда сједници присуствују Раде Тодовић, потпредседник Привредне коморе Југославије и Предраг Петровски, члан Председништва вијећа Савеза синдиката Југославије. Представник Савезног извршног вијећа је друг Шукрија Узуновић, члан СИБ-а. Извјештиоци радних тијела су делегати др Мајда Шкербић и Нико Прањкић.

Отварам претрес о овом материјалу.

Уводно излагање ће друг Шукрија Узуновић, члан Савезног извршног вијећа.

ŠUKRIJA UZUNOVIĆ, *član SIV-a:*

Друже предсједниче, другарце и другови делегати, покушаћу да говорим, колико је то могуће, што краће.

Савезно извршно вијеће је често разматрало ова питања на својим сједницама, у основи због тога што је ријеч о питању које је један од основних државних елемената развоја и које представља основу за jaчање и ширење материјалне основе удруженог рада. Савезно извршно вијеће придaje велики значај овим дискусијама и у Скупштини, а и у јавности, имајући у виду да готово сви субјекти у удруженом раду, односно у репродукцији, на одређен начин утичу на стање на подручју саме акумулативне и репродуктивне способности наше привреде.

Из материјала који су вам раније достављени, као и из mnogobrojnih других информација и saznanja, посебно у контактима са самосталним организацијама удруженог рада, мислим да се може јасно утврдити констатација и закључак да је стање у акумулативној и репродуктивној способности наше привреде доста неповољно, да је понегдје и врло озбиљно и да је ова ситуација доста различита када се посматра по дјелатностима, по

групацијама, по самосталним организацијама, или по подручјима. Међутим, забринjava чињеница да тенденција погоршања акумулативне и репродуктивне способности наше привреде постоји прилично времена. Postavlja се питање на основу чега се могу извући ови закључци. Мислим да је врло важно одговорити на ово питање, да би се могле дефинисати акције и мјере на јасно одређеним правцима.

Истакao бих само нека питања.

Од 1971. до 1977. године просјечна годишња стопа раста пословних средстава износила је 37,6, друштвеног производа 23,8, дохотка 24,9, акумулације 13,4 и фондова за репродукцију у осталим организацијама 19. Кретање ових елемената и њихови односи значе следеће:

Прво, брзи раст пословних средстава од резултата друштвеног производа показује да је ефикасност коришћења ових средстава у смањивању, да је смањена и да се стално смањује.

Друго, односи стопа раста дохотка и акумулације, односно друштвеног производа и средстава за репродукцију показују да се смањује учешће и акумулације у доходу и средстава за репродукцију у друштвеном производу.

Треће, као последица брзог раста пословних средстава од акумулације и средстава за репродукцију, стопа акумулативне способности се смањује, тако да је од 10,1 у 1971. години, смањена на 3,9 у 1977. години, а стопа репродуктивне способности од 14,2 у 1971. години, на 7,7 у 1977. години, са сталном тенденцијом опадања. Ако би се оваква тенденција наставила, дошло би до још већих проблема и теškoћа у функционисању укупне репродукције, из чега произлази да је ријеч о ситуацији и проблемима који имају врло наглашен, не само економски, већ и друштвено-политички значај и димензије и зато је неопходна свесрдна и свеобухватна активност свих самосталних структура и свих субјеката да се овај проблем превaziђе.

Треба констатовати да оваква ситуација и тенденције нису у складу с договореном политиком у Плану, заправо, у њеној су супротности, а нарочито с договореном стабилизационом политиком. У Плану је договорена политика дефинисања односа и задатака у многим секторима репродукције, као што су производња, ефикасност, продуктивност рада, финална потрошња, расподела и употреба дохотка, monetarno-kreditna политика и друго. Realizacija ове политике је требало да обезбједи постепено али стално повећање учешћа основних организација удруженог рада и у друштвеном производу и у до-

hotku, a time i povećanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti naše privrede.

Naime, jedno od osnovnih opredjeljenja, pretpostavki i zadataka ovog Plana je povećanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti naše privrede, kako bi udruženi rad mogao da vrši jednu od osnovnih funkcija društva, tj. jačanje i proširenje materijalne osnove udruženog rada.

Naglašavam da je ovdje riječ o vrlo složenom problemu, koji je rezultat, posljedica određenog ponašanja i odnosa, kako ukupne reprodukcije, tako i samoupravnih organizacija i zajednica.

Naime, na ovakvu situaciju na probleme i na ovu tendenciju uticale su određene odluke mnogobrojnih subjekata i nosilaca tih odluka, odnosno samoupravnih organizacija i drugih asocijacija u privredi, interesnih zajednica i društveno-političkih zajednica, koje su doprinijele da je dolazilo i da dolazi do nepoželjnih odnosa i kretanja, suprotnih onom što je utvrđeno dogovorom na nekim vitalnim tokovima naše reprodukcije, kao što su ekonomija rada i sredstava, finalna potrošnja, raspodjela i upotreba dohotka, poslovna i investiciona politika i slično, što je sve uslovalo da su se na području akumulativne i reproduktivne sposobnosti naše privrede pojavili i da postoje sadašnji problemi i sadašnje tendencije o kojima raspravljamo.

Dozvolite da se zadržim samo na nekim od ovih tokova reprodukcije. Veliko učešće utrošenih sredstava u društvenom bruto proizvodu iznosi oko 60%; ono sigurno krije u sebi i velike rezerve koje je boljom ekonomijom i racionalnijom upotrebom, kao i supstitucijom uvoznih domaćim sirovinama i materijalima, ne samo trebalo, već, prema mnogim analizama i ocjenama, bilo moguće iskoristiti, čime bi se postigli vrlo značajni efekti. Na primjer, samo smanjenjem učešća materijalnih troškova, a time i povećanjem učešća dohotka za jedan indeksni poen u okviru ostvarene realizacije u 1977. godini, dohodak bi se povećao za oko 15 milijardi dinara, što bi se neosporno odrazilo i na akumulativnu sposobnost naše privrede. Poznati su problemi nezadovoljavajućeg stepena korišćenja kapaciteta kod nas, naročito ako se ima u vidu da je stepen korišćenja kapaciteta po grupacijama dosta različit i da je u nekim grupacijama privrede ovo korišćenje izrazito nisko.

U takvim okolnostima fiksni troškovi rastu približno u obrtnoj srazmjeri sa smanjenjem korišćenja kapaciteta, čime se vrši vrlo veliki pritisak i na cijene i gubitke, i, uopšte, na uslove privređivanja. Ranije sam nepomenuo da je u periodu

od 1971. do 1977. godine prosečna stopa rasta društvenog proizvoda bila niža od 14 indeksnih poena od rasta poslovnih sredstava u funkciji. Iz ovoga se može zaključiti koliki bi se efekti postigli da je efikasnost poslovnih sredstava ostala na nivou 1971. godine, odnosno da je razlika između ova dva kretanja bila manja. Na primjer, povećanjem proizvodnje, s postojećim poslovnim sredstvima u proizvodnji, smo za jedan indeksni poen, odrazilo bi se na povećanje dohotka od 6 do 7 milijardi dinara.

Postojeće dosta velike razlike u stepenu korišćenja kapaciteta kod nas posljedica su neusklađenosti između proizvodnje i raspoloživih kapaciteta i upravo zbog te okolnosti postoji velika mogućnost povećanja i proizvodnje i većeg stepena korišćenja kapaciteta, i to bez većih dodatnih ulaganja, samo na osnovu bolje podjele i usklađivanja rada i veće međusobne povezanosti kapaciteta. Ovo je jedan od osnovnih zadataka novog petogodišnjeg plana, a naročito u fazi priprema i donošenje samoupravnih sporazuma i dogovora o osnovama planova samoupravnih organizacija i svih društveno-političkih zajednica.

Slični su problemi i u pogledu ekonomije rada. U sadašnjem društvenom planu predviđeno je povećanje produktivnosti rada za 4% godišnje. Na toj osnovi, povećanje učešća produktivnosti rada u povećanju proizvodnje je 53%, dok je nova zaposlenost 47%. Međutim, u proteklim godinama ovog petogodišnjeg plana godišnja stopa rasta produktivnosti je bila svega 2,2; u industriji je nešto veća, tako da u povećanju, odnosno prirastu proizvodnje učestvuje samo sa 37%, za 16 poena manje, a nova zaposlenost učestvuje čak sa 63%, odnosno 16 poena više od planirane.

U vezi s tim je potrebno naglasiti da su realni lični dohoci rasli za 4,3% prosečno godišnje, što je gotovo dva puta više od stope rasta produktivnosti rada. Ovakva situacija i odnosi takođe su se negativno odrazili na akumulativnu i reproduktivnu sposobnost privrede.

Na ovu situaciju veliki su uticaj imali i imaju kretanja i odnosi u svim oblicima finalne potorošnje, a s tim u vezi i u raspodjeli i upotrebi društvenog proizvoda i dohotka. Na ovom području dosadašnja kretanja bila su u suprotnosti s politikom i odnosima utvrđenim u planu. Naime, u planu se predviđalo da zajednička i opšta potrošnja rastu sporije od dohotka, što bi omogućilo povećanje učešća osnovnih organizacija udruženog rada u dohotku, a time i povećanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede. Na ovaj način je

trebalo stvoriti uslove i mogućnosti da investicije u osnovna sredstva privrede rastu u prosjeku godišnje 8%, znači poen više od stope rasta proizvodnje, s tim da se, s obzirom na velike zadatke u izmjeni strukture proizvodnje, stvore uslovi bržeg razvoja djelatnosti od posebnog značaja za koje su bila potrebna velika sredstva za razvoj.

Međutim, kretanja i odnosi koji su na ovom području postojali, znatno odstupaju od plana. Učešće organizacija udruženog rada u društvenom proizvodu smanjilo se sa 72,3% u 1974. na 62,7% u 1977. godini — znači, za pet indeksnih poena — a u dohotku sa 68,2, na 62,8% (više od pet indeksnih poena), dok se u planu računalo da će učešće organizacija udruženog rada u dohotku biti oko 70%. U istom odnosu povećavano je učešće korisnika izvan osnovnih organizacija udruženog rada, što se odnosi na zajedničke i opšte potrebe, kao i na ugovorene obaveze privrede. Posebno je izrazito veliko učešće izdvajanja osnovnih organizacija za kamate po kreditima, što iznosi oko 7% od dohotka. Ovakva situacija i tendencija i s ekonomskog, i s društveno-političkog stanovišta je vrlo nepovoljna i zabrinjavajuća. Osnovni preduslov za brže i efikasnije rješavanje ovih složenih problema je dosljedna primjena dogovorene politike, zatim transformacija postojećih odnosa u neposredne samoupravne odnose između organizacija udruženog rada privrede i odgovarajućih društvenih djelatnosti za zadovoljavanje zajedničkih potreba društva, kao i transformacija bankarskog sistema i svih kreditnih odnosa između samoupravnih organizacija udruženog rada i banaka u smislu samoupravnog dohodovnog povezivanja i udruživanja rada i sredstava.

Treba istaći da je slična situacija i u raspodjeli čistog dohotka u okviru samih organizacija udruženog rada. Lični dohoci rasli su brže od produktivnosti rada i dohotka, a kao rezultat toga, učešće čistih ličnih dohodaka u čistom dohotku u organizacijama udruženog rada se povećalo od 64,8% u 1971. godini, na 70,4% u 1977. godini (oko jedan poen prosečno godišnje).

Istaknuti, kao i još neki drugi elementi, doprinijeli su da je došlo do smanjivanja učešća akumulacije za proširenje materijalne osnove udruženog rada u dohotku, i to od 17,7% u 1974. godini, na 9,4% u 1977. godini, a u vezi s tim, i smanjivanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede. Danas je situacija zapravo takva da se može slobodno reći da akumulacija, kao strateški element razvojne politike i kao osnova povećanja i proširenja materijalne osnove udruženog

rada, praktično predstavlja ostatak dohotka nakon zahvatanja i podmirenja svih drugih potreba društva.

I pored ovakve situacije i stanja u pogledu akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, investicije u osnovna sredstva pokazuju brži rast nego što je to planirano, odnosno dosadašnji rast je 11% prosečno godišnje, a planirano je 8%. Situacija je ovakva: dok se smanjuje učešće sredstava za reprodukciju u društvenom proizvodu i u dohotku, dotle se istovremeno povećava učešće realizovanih investicija u društvenom proizvodu, što je izuzetna protivrečnost. Ovo je posljedica činjenice što se u investicionim ulaganjima stalno povećavaju kreditna sredstva iz domaćih bankarskih izvora i iz inostranstva. Situacija je još složenija što se preko bankarskih kredita za investicije u osnovna sredstva angažuju i sredstva koja služe za obrtne potrebe. Sve ovo ukazuje da je rast investicija znatno iznad realnih mogućnosti a da se reprodukuju i šire kreditni odnosi, čime se djelimično objašnjava spor proces udruživanja rada i sredstava i proces zajedničkih ulaganja. Ovo dovodi do relativno velike zaduženosti privrede i u zemlji i u inostranstvu i do velikog angažovanja akumulacije i amortizacije za otplatu glavnice, a dohotka za obaveze po kamatama.

Od ukupno raspoloživih sredstava za investicije, u samoupravnim organizacijama udruženog rada oko dvije trećine se u posljednje vrijeme upotrebljava za otplatu obaveza po ranijim kreditima, a svega jedna trećina za nova ulaganja, tako da je učešće neto raspoloživih sredstava za investicije u dohotku danas svega 7%.

Radi toga je stalno nepovoljniji odnos između vlastitih i tuđih sredstava u ukupnim poslovnim sredstvima naše privrede, i u 1966. godini iznosi 37:63, što znači da postoji vrlo velika zavisnost od tuđih sredstava i da su kreditni odnosi još uvijek dominirajući.

Na situaciju i stanje u akumulativnoj i reproduktivnoj sposobnosti naše privrede znatno su uticale i druge okolnosti, kao što su spora i neefikasna primjena u praksi nekih sistemskih rješenja, a s tim u vezi, djelovanje i odraz starih odnosa, zatim nepridržavanje nekih zakonskih normi, naročito na sektoru investicija, nezadovoljavajući intenzitet samoupravnog dohodovnog povezivanja i udruživanja rada i sredstava, a postoje određene tendencije regionalnog ili gradskog zatvaranja privrede.

Ova i druga pitanja, koja su neposredno ili posredno vezana za stanje i probleme akumula-

tivne i reproduktivne sposobnosti naše privrede, bila su prisutna prilikom analize i ocjene sprovođenja društvenog plana za dosadašnji period, a u vezi s tim, prilikom pripremanja i donošenja Rezolucije o ostvarenju plana u 1979. godini.

U opredjeljenjima za utvrđivanje zadataka, aktivnosti, smernica i mjera u Rezoluciji za 1979. godinu polazilo se od strateških elemenata razvoja, a prvenstveno od stabilizacije politike, što uključuje i akumulaciju i reproduktivnu sposobnost naše privrede, odnosno širenje materijalne osnove udruženog rada.

U Programu aktivnosti i mjera za povećanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, naznačene su samo neke aktivnosti i zadaci koji su sadržani i u Rezoluciji, kao i neki drugi, i to oni koji neposrednije utiču na akumulativnu i reproduktivnu sposobnost naše privrede.

Pored ovoga, Savezno izvršno vijeće je, polazeći od Programa sprovođenja Rezolucije za ovu godinu, donijelo ili predložilo određene mjere i propise, koji su takođe povezani s ovim pitanjem.

Polazeći od toga, istakao bih samo osnovne pravce aktivnosti i neke mjere u ovom pravcu.

Prvo, dosljedno sprovođenje stabilizacije politike na osnovu Programa svih subjekata, a naročito u samoupravnim organizacijama udruženog rada, prvenstveno sa stanovišta jačanja kvalitativnih elemenata razvoja i privređivanja, kao i boljeg i efikasnijeg usklađivanja proizvodnih programa međusobno, i s mogućnostima plasmana na tržištu, zatim, bržu supstituciju uvoznih domaćim sirovinama i materijalima, a prvenstveno na sektoru energetike, zatim stimulisanje stvaralaštva i slično.

Poznato je da je Savezno izvršno vijeće u ovom pravcu donijelo čitav niz mjera, a da je neke mjere i predložilo, o kojima će se raspravljati, ili s republikama, ili u Skupštini.

Drugo, zaustavljanje dugogodišnjeg trenda bržeg rasta i svođenje zajedničke i opšte politike u realne okvire, u skladu s rezultatima poslovanja osnovnih organizacija udruženog rada, onemogućavanje potrošnje iznad ostvarenog dohotka, eliminisanje automatizma, naročito po osnovu rasta ličnih dohodaka, usklađivanje zahvatanja iz privrede s rezultatima poslovanja radnih organizacija po periodičnim obračunima u privredi, preispitivanje svih postojećih instrumenata i mehanizama, intenzivnija orijentacija za samoupravno regulisanje svih odnosa između osnovnih organizacija udružene privrede i društvenih delatnosti i stvaranje uslova za neposrednu razmjenu rada iz-

među njih.

Treće, svođenje investicione politike i investicija u realne okvire i, u vezi s tim, preispitivanje postojećih programa, unapređenje sistema informisanja o namjerama za investicije, izmjene i dopune zakonskih i drugih propisa, odnosno donošenje novih, naročito na liniji obezbjeđenja realnih i kvalitetnih sredstava, zatim ubrzanje transformacije bankarskog sistema i otvaranje procesa udruživanja rada i sredstava i zajedničkih ulaganja.

Četvrto, ispitati mogućnosti i preduzeti mjere za smanjenje zaduženosti i obaveza privrede po kamatama za kredite, reprogramiranje zaduženja obaveza u inostranstvu, snižavanje kamata u snošljivije okvire, efikasnije funkcionisanje bankarskog sistema: veću pažnju posvetiti monetizaciji itd.

Peto, stvaranje uslova i obaveza da se u samoupravnim organizacijama udruženog rada unapredi i usaglasi raspodjela ličnog dohotka s rezultatima rada, da se lični dohoci moraju kretati u okviru produktivnosti rada i dohotka, da se preispitaju i usavršavaju svi instrumenti i mehanizmi i da se na ovaj način obezbijedi stvaranje mogućnosti da se internom raspodjelom omogući veći prostor za povećanje akumulacije.

Šesto, nužno je obezbijediti organizovanu aktivnost svih samoupravnih struktura i subjektivnih snaga u svim sredinama našeg društva, da radnici u osnovnim organizacijama udruženog rada blagovremeno utvrde smjernice za izradu planova svojih osnovnih organizacija i elemente za samoupravne sporazume i dogovore, osnove planova radnih i složenih organizacija udruženog rada, samoupravnih interesnih zajednica i drugih organizacija i zajednica kao i društveno-političkih zajednica, kao i da se ovi dogovori u bazi donesu blagovremeno. Posebnu pažnju treba posvetiti donošenju samoupravnih sporazuma o osnovama planova samoupravnih organizacija koje su međusobno povezane dohodovnim odnosima i interesima udruživanja i uzajamne saradnje u svim pitanjima vezanim za ostvarivanje dohotka i realizaciju razvojne politike.

Da bi se prišlo rješavanju postojećih problema akumulativne i reproduktivne sposobnosti naše privrede, potrebno je obezbijediti ubuduće skladnije dejstvo i ponašanje svih subjekata u procesu reprodukcije, u skladu s dogovorenom politikom u cjelini, a posebno u onim tokovima i sektorima koji neposrednije utiču na reproduktivnu i akumulativnu sposobnost naše privrede.

Биће потребно што prije системски riješiti питање формирања акумулације као основе проширења материјалне основе удруженог рада и стратешке компоненте развоја. Међутим, основни предуслов за рјешавање ових, а и других проблема, је досљедна и ефикасна примјена система самоуправног планирања, самоуправног доходовног повезивања организација удруженог рада и на самоуправним основама регулисања свих међусобних односа и интереса, бржа примјена свих системских рјешења, а посебно у области банкрства, кредитно-монетарне политике, система економских односа с иностранством, као и новог система цијена, како би се што prije створили услови да удружени рад има одлучујућу улогу и у репродукцији, и да одлучује о доходу у cjелини и, уопште, о условима, резултатима и унапређењу рада.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

О овој тачки дневног реда су се за расправу пријавила четири делегата и представник Вијећа Савеза синдиката Југославије.

Молио бих другове да, ако је могуће, своје идеје изложе што краће.

Ријеч има Рајко Савић.

РАЈКО САВИЋ /САП Косово/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, наша земља у једном дужем раздобљу континуирано постиже релативно високу стопу привредног раста, посебно индустријске производње. Такав динамичан развој наставља се и последњих година, када дејство привредне рецесије у развијеним земљама Запада и криза светског монетарног система све више потенцирају проблеме структурне неусклађености наше привреде, са свим оним познатим последицама на унутрашње привредне токове и на екстерну ликвидност земље.

То само манифестује њену виталност и способност да и у овако сложеним условима остварује такав темпо привредног развоја који је испред развијених земаља Запада, што очито доказује да се чине напори и у пракси остварују резултати којима се одражавају она основна опредељења у основама дугорочног развоја земље и друштвеном плану Југославије до 1980. године.

Међутим, ми се и у тако динамичном развоју

сусрећемо с неким трендовима који нису у складу с договореном политиком за постизање основних циљева и задатака плана.

Данас имамо прилику да на основу анализе Савезног завода за друштвено планирање констатујемо да се последњих година стопа акумулације друштвене привреде смањила за око две трећине, док се стопа репродуктивне способности преполовила, уз пораст задужености и све већу зависност текуће и проширене репродукције привреде од банака, што значи да слаби позиција привреде у расподели друштвеног производа, са свим последицама на услове и стабилност привређивања и афирмацију утицаја удруженог рада на целокупне односе у друштвеној репродукцији.

Тиме се једна од основних компоненти друштвено-економског развоја и развоја самоуправних друштвено-економских односа наша на релацији за коју можемо рећи да је незадовољавајућа, тим пре што многи фактори, који су управо требали да подстичу јачање материјалне основе рада привреде и развој самоуправног система, делују лимитирајуће. То говори да је подручје о коме данас расправљамо веома сложено и комплексно.

Дозволите да скренем пажњу на неколико питања, за која сматрам да су битна и да, као таква, имају утицај на акумулативну и репродуктивну способност организација удруженог рада.

У низу фактора који опредељују садашњу позицију привреде у расподели друштвеног производа земље, јесте и чињеница да и извесни сегменти привредног система не функционишу у потпуности, да њихово уходавање дуго траје и да је управо у пракси присутан дуализам у деловању старог и новог система, иако, истина, није реч о неким отпорима, већ, пре свега, о условима у којима се нови систем спроводи.

Примера има доста, али ми се чини да се тај дуализам посебно испољава на подручју економских односа наше земље с иностранством, јер је очигледно да се неке основне интенције система не спроводе, што потврђују и растући дебаланс у спољнотрговинској размени, и растући платни дефицит, и задуженост земље у иностранству.

Ми добро знамо да су на овом подручју управо све тешкоће и проблеми садржани у доста високом степену репродуктивне зависности наше привреде од увоза, због заостајања сопственог развоја сировинско-енергетских грана, сопственог знања и науке, технике и технологије

и да та зависност излаже нашу националну економију ризицима које носе кризне ситуације у међународним економским и политичким односима. Особито ограничење и протекционизам последњих година успоравају извозне токове наше земље према развијеним земљама Запада, с којима, иначе, имамо развијене односе.

Тиме се, у ствари, и намеће питање деловања овог веома деликатног фактора. Можемо ли и докле подржавати релативно високу стопу раста индустријске производње и извозног дела привреде, на бази наглашених увозних компоненти, без бојазни да ће свако наредно задуживање наше земље у иностранству прерасти у сушту супротност, у лимитирајући фактор, уместо да оно буде управо у функцији развоја земље?

Сигурно је да се и у оваквим условима ни једног тренутка не можемо одрећи потребе веће укључености наше земље у међународне робне и финансијске токове, али остаје да овом приликом констатујемо да се све ово не може ни лако ни тако брзо разрешавати, свесни чињенице да тај спољни фактор, у све нестабилнијим условима на међународном тржишту, дејством увозне инфлације, празни фондове организација удруженог рада.

Шта ваља чинити, остаје као питање сталног проучавања могућности нашег извоза, његовог структуралног и регионалног усмеравања, односно једне стратегије наше земље у економским односима с иностранством, али и као питање супституције увоза и, пре свега, одлучности да се реструктурирање наше привреде спроводи доследно и договорно, јер — и поред резултата који су остварени, нарочито у периоду овог плана — не чине се сви неопходни напори да се овај стратешки циљ потпуније и енергичније остварује.

Присутне су тенденције које не прате опредељење да се променама у структури инвестиција и побољшањем положаја осигура предвиђени развој делатности од посебног значаја за укупан развој земље, особито енергетско-сировинске гране. Напротив, изражене су тенденције репродуковања постојеће привредне структуре. Развој ових делатности се није у потребној мери подржавао мерама пословних банака. На жалост, изостале су потпуније активности друштвено-политичких заједница у доношењу мера економске политике, јер договор о посебним мерама за подстицање развоја ових делатности, које су требале да допринесу побољшању платно-билансне ситуације земље, још увек није пости-

гнут. Акумулативна и репродуктивна способност организација удруженог рада у овим делатностима је испод просека укупне привреде, а посебно у примарним фазама производње, а у последње две године оне су у примарној и секундарној расподели дохотка доведене у неповољнији положај, тако да се оптерећење дохотка нашло у раскораку с политиком остваривања структурне усклађености привреде с бржим развојем делатности од посебног значаја.

Било би заиста добро да је у Анализи присутан и регионални аспект развоја и стање материјалне основе удруженог рада, јер је сигурно да је дејство појединих фактора објективно различито, имајући у виду специфичности привредне структуре појединих региона земље, па, према томе, и разлике у нивоу акумулативне и репродуктивне способности.

Јасно је, међутим, да ће се успорени процес примена привредне структуре одразити на укупан развој земље и да ће он битно утицати на развој привредно недовољно развијених република, а нарочито на Косову, с обзиром на то да је привредни развој овог региона, природним ресурсима, преодређен развојем енергетско-сировинског комплекса, с инвестицијама које дуже трају и које се спорије него у другим гранама привреде ефектуирају и не пружају могућности за веће ангажовање радно способног становништва, што је иначе крупан проблем ове Покрајине.

Због тога, слободан сам да кажем да заостајање у развоју ових делатности и погоршање њиховог положаја имају вишеструке последице на привредни развој Косова. Карактеристике привреде Косова су познате, а оне су садржане у неповољним резултатима привређивања и незадовољавајућим трендовима развоја у протекле три године друштвеног плана, јер је у овом периоду дошло до даљег продубљивања релативних разлика у нивоу развијености Косова у односу на просек земље. Истовремено, акумулативност привреде Косова, брже и више опада, а репродуктивна способност привреде је на тако ниском нивоу да су сва расположива средства за инвестиције у 1977. години за 16% мања у односу на доспеле обавезе из ануитета за већ коришћене кредитне, што значи да се за извршење ових обавеза морају користити додатни кредитни извори.

Посебно забрињава да су готово сви проблеми концентрисани углавном у оним делатностима које су носиоци привредног развоја Покрајине /енергетика, обојена металургија итд./

То су само неки од основних фактора за које мислим да опредељују квантитативне односе у расподели друштвеног производа земље и који континуирано делују на позиције привреде, каква је она данас. Но, ипак остаје чињеница да се расподела дохотка привреде врши под снажним притиском антиципиране опште, заједничке и личне потрошње и притиском уговорних обавеза, које расподелу чине нерационалном и, ако хоћете, инфлаторном.

То само потврђује да доходовни, као основни, односи у нашем самоуправном систему још увек носе снажан печат административног деловања механизма и инструмената који понекад грубо нарушавају примену социјалистичких начела расподеле дохотка према раду и резултатима рада, у духу Устава и Закона о удруженом раду. Све док се расподела врши независно од оствареног дохотка и ван утицаја удруженог рада и док фондови организација удруженог рада имају третман остатка после подмиривања свих потреба које се алиментирају из дохотка, привреда неће битно променити своју позицију у акумулативној и репродуктивној способности, нити ће управљачка функција удруженог рада доћи до пуног изражаја.

Стога се с пуно разлога поставља оно суштинско питање: колико деловање свих ових фактора подстиче или ограничава мотивацију организација удруженог рада за унапређивање квалитативних фактора привређивања, као искључивих вредности којима јача материјална основа рада привреде, а и обезбеђује права валоризација наших привредних ресурса у међународној подели рада.

Мислим да је заиста било крајње време да се на свим нивоима, од Федерације до организација удруженог рада, предузму мере које би морале довести до битних промена у понашањима свих субјеката у земљи да се самоуправни концепт друштвено-економског развоја земље и развоја друштвено-економских односа целовитије спроводи у живот.

Подржавајући програм Савезног извршног већа о активностима и мерама за побољшање акумулативне и репродуктивне способности привреде, мислим да он стварно фунда на програму стабилизације, да инсистира на спровођењу већ утврђених мера у основама дугорочног и средњорочног развоја земље и да, као такав, мобилизирајуће делује на друштвено-политичке заједнице и организације удруженог рада, чије ће активности, подршком и ангажовањем друштва-

но-политичких форума и организација, верујем, дати резултате који ће у пракси афирмисати сва наша настојања да се, у што стабилнијим условима привређивања, настави динамичан друштвено-економски и социјални развој земље и развој самоуправљања.

Мислим да би било добро, чак и неопходно, да ово Веће и његова радна тела буду повремено информисани о спровођењу програма Савезног извршног већа и да на тај начин и они буду активни учесници у његовој потпуној реализацији.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Молим да узме ријеч делегат Ђорђе Петровић.

ЂОРЂЕ ПЕТРОВИЋ /САН Војвођина/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, иако материјали које смо добили за сагледавање акумулативне и репродуктивне способности привреде нису осветлили све аспекте те проблематике, они ипак представљају солидну основу за вођење расправе о овој теми. И поред обиља података о узроцима опадања акумулативне и репродуктивне способности привреде у последњих седам година, за целовитије сагледавање овог проблема недостаје грански и регионални аспект. Пођемо ли од констатација у материјалу да је акумулативна и репродуктивна способност организација удруженог рада кључно питање економског развоја и развоја самоуправних социјалистичких продукционих односа, онда је регионални и грански аспект развоја привреде и лоцирања акумулације једно од кључних проблема којим се морамо бавити приликом расправе о овој материји.

С обзиром да агроиндустријски комплекс има високо учешће у структури привреде у Покрајини, акумулативна и репродуктивна способност аграра даје битно обележје положаја привреде у Војводини.

Анализа и документациона основа коју смо добили за данашњу седницу Већа, као и расправе које су вођене у Федерацији и Војводини, показују да је последњих година у привреди Војводине, као и у привреди целе земље опала акумулативна и репродуктивна способност основних организација удруженог рада, што је у

супротности с основним поставкама Десетог и Једанаестог конгреса Савеза комуниста Југославије, друштвеног плана Југославије, Закона о удруженом раду, као и других системских закона.

Акумулација и средства за проширену репродукцију основних организација удруженог рада у целом овом периоду расту знатно спорије од раста друштвеног производа и дохотка. Претерано расту сви видови финалне потрошње — општа, заједничка и инвестициона. Средства се и даље отуђују од непосредних произвођача, што значи да је стање у овој области врло тешко и забрињавајуће, те захтева конкретне и ефикасне мере и акције, како би се зауставило даље опадање акумулације организација удруженог рада.

Борба за јачање акумулативне способности привреде не може имати никакву алтернативу. Самоуправно социјалистичко друштво мора се организовати и водити одлучну акцију како би се затворили канали прекомерног алиментирања свих видова крајње потрошње. Мора се превазићи стање у коме долази до раскорака између позитивног институционалног развоја самоуправног система и стварне материјалне основе удруженог рада. Опадању акумулативне и репродуктивне способности допринело је, пре свега, инфлаторно дејство укупног механизма расподеле дохотка, успорен раст продуктивности рада, опадање ефикасности уложених средстава, као и нестабилност услова привређивања и висок раст цена.

Опадајући тренд акумулације озбиљно доводи у питање способност привреде да врши проширену репродукцију. Подаци о завршним рачунима основних организација удруженог рада за 1978. годину говоре да се наставља тренд опадања акумулативне и репродуктивне способности привреде у Социјалистичкој Аутономној Покрајини Војводини, што има за последицу све већу диспропорцију између расположивих и потребних средстава за финансирање проширене репродукције.

Распоређени доходак је порастао за 19,4%. Део дохотка за основне организације удруженог рада је повећан за 17,7%, а за остале учеснике у расподели за 22,2%. Општа потрошња је расла за скоро 10%, а уговорене обавезе за 48 индексних поена брже од пораста расподељеног дохотка. Највећи део издвајања по уговорним обавезама отпада на камате по кредитима.

Карактеристично је да се заједничка потрошња кретала у границама пораста дохотка, као и то да је лична потрошња расла спорије од раста

дохотка. Охрабрујуће је да су се после више година, у којима су сви видови потрошње имали бржи раст од раста дохотка, два вида потрошње, врло значајна у структури укупне потрошње, свела у границе раста дохотка. Међутим, услед високог пораста опште потрошње и високог издвајања по основу уговорних обавеза, смањено је учешће акумулације привреде у односу на 1977. годину за 0,4, а личних доходака за 0,5 индексних поена.

У исто време, обавезе по доспелим а неисплаћеним отплатама кредита и обавезе које доспевају у наредној години веће су за 59%, а расположива средства за инвестиције мања су за 15,7% него у 1977. години.

Изузетно значајно опадање расположивих средстава за инвестиције забележено је у индустрији и пољопривреди. Забрињавајућа је чињеница да је у две водеће гране у привреди — у пољопривреди и индустрији, опало учешће у укупно расположивим средствима за инвестиције са 63,5% у 1977. години, на 44,9 у 1978. години. Индустрија у Војводини је остварила доходак за 18,3 већи него у прошлој години, али је он за 2,3 индексна поена нижи од раста дохотка привреде у целини.

Услед лоших временских услова и нерешеног стања у примарној расподели, пољопривреда у Војводини је имала 2,4% нижи доходак него у истом периоду прошле године. На дугорочно најизраженији опадајући тренд акумулације и репродуктивне способности пољопривреде, поред осталог, врло значајно су утицали услови привређивања који нису били прилагођени договореној политици из договора о развоју агроиндустријског комплекса.

Протеклих година примарна расподела, која се највећим делом заснивала на променама унутрашњих цена, битно је опредељивала услове у стицању и расподели дохотка.

Раст цена не само што је био изразито висок, већ је био и диференциран по појединим гранама и областима. То је утицало на различит економски положај ових грана. Кретање цена пољопривредних производа у последњих седам година није обезбеђивало побољшање економског положаја агроиндустријског комплекса, што је у читавом периоду доводило до прерасподеле дохотка на штету пољопривреде, а у корист индустрије, и то, пре свега, оне индустрије која производи средства рада и репроматеријала за пољопривреду.

Примарна расподела — преко политике

цена, регреса, премија, компензација и извозних стимулација — постала је објективан фактор услова привређивања организација удруженог рада које производе храну. Она битно утиче на њихову акумулативну и репродуктивну способност.

У примарној расподели на подручју спровођења политике цена, нарочито у периоду примене Договора о развоју пољопривреде, долази до диспаритета у кретању цена пољопривредних производа у односу на цене индустријских производа, посебно оних које користи пољопривреда за своју репродукцију, што се одразило на погоршање економског положаја пољопривреде.

У материјалу није јасно речено да је на пораст цена произвођача пољопривредних производа у 1977. и 1978. години утицало и претварање произвођачких премија у цене. Ако се од повећања цена пољопривредних производа од 12,1% одузме ефект претварања премије у цену од 3,6% онда раст цена износи свега 8,5% и нижи је од раста цена индустријских производа.

Према томе, положај пољопривреде у примарној расподели кроз спровођење политике цена није се битније побољшао ни у прве три године овог средњорочног плана. У условима нестабилности услова привређивања и неразвијених доходовних односа, недовољна је и мотивисаност организација удруженог рада за рационалније привређивање.

Насупрот опадању акумулативне и репродуктивне способности удруженог рада, улагања у инвестиције у 1977. и 1978. години расту брже него што је планом предвиђено, и од раста друштвеног производа, и као значајан вид потрошње, утичу на инфлацију и нестабилност привређивања.

Иако су тако висока улагања у инвестиције имала позитиван утицај на раст производње, она су супротна тенденцијама плана, где је предвиђено да се променама у структури инвестиција убрза развој делатности од посебног значаја и смањи зависност наше привреде од увоза. Стабилизацијом токова на подручју инвестиција, обезбедили бисмо смиривање инфлације и такав темпо раста који би подржавао динамичан развој у стабилним условима. Борба за стабилизацију тражи да се тако организујемо да бисмо спречили прекомерно ангажовање примарне емисије за подмирење свих видова крајње потро-

шње, па је зато неопходно и инвестициону потрошњу довести у склад с растом акумулативне и репродуктивне способности организација удруженог рада.

Из материјала се види да је у прве три године плана повећано учешће делатности од посебног значаја у структури привредних инвестиција, што треба позитивно оценити. Негативно је неравномерно улагање у поједине делатности од посебног значаја. Тако је производња и пренос електричне енергије, металургија, производња угља, обојених метала, машиноградња и бродоградња за прве три године постигла веће учешће од планираног средњорочним планом, а улагања у производњу хране, производњу и прераду нафте, и гаса, производњу базне хемије, магистрални саобраћај и инотуризам знатно су испод планираних у средњорочном плану Југославије.

Када је реч о развоју делатности од посебног значаја, као и њиховом утицају на измену привредне структуре земље, односно република и покрајина, морамо констатовати да смо ми из Војводине крајње забринути због стања на сектору улагања у приоритетне делатности, јер се ни у једној делатности од посебног значаја, које су битно заступљене у привредној структури Покрајине — агроиндустријски комплекс, нафта и гас, базична хемија, не остварује планирани ниво инвестиција, што ће имати далекосежне последице на даље релативно заостајање Војводине. И када је реч о делатностима од посебног значаја, и инвестиционим улагањима у њима, морамо имати аналитички и диференцирани приступ, и системским и другим мерама поспешити акумулативну и репродуктивну способност у оним делатностима у којима се не реализују поставке плана.

У Програму мера није предложено ништа што није закључено приликом усвајања Резолуције о друштвено-економском развоју за 1979. годину, што говори о томе да није реализована договорена политика. Стога би спровођењу мера које Веће данас треба да усвоји, поводом разматрања ове тачке дневног реда, требало дати карактер широке друштвене акције у целој југословенској заједници — од основних организација удруженог рада и месних заједница, до Федерације, с јасним нагласком на већем степену одговорности за њихово спровођење.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Још увијек не желим да тражим од Вијећа одобрење да можемо да ограничимо вријеме трајања дискусије, па молим другове да сами покушају да скрате своје говоре.

За ријеч се јавила делегат Мајда Шкербиц.

MAJDA ŠKERBIC (SR Slovenija):

Druže predsjedniče, drugarice i drugovi delegati, Odbor Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose, kao matični odbor, na svojoj sednici opširno i angažovano je raspravljao o osnovnim pitanjima akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede i o Programu aktivnosti i mera za poboljšanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti, što se vidi iz izveštaja i zaključaka koje je Odbor predložio.

Delegati su, takođe, primili izveštaj Odbora za rad, zdravlje i socijalnu politiku o svestranoj raspravi o ovoj problematici.

Moj zadatak, kao izvestioca Odbora za društveno-ekonomske odnose, jeste da iznesem neka ključna pitanja o akumulativnoj i reproduktivnoj sposobnosti.

Materijal o osnovnim pitanjima akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede predlađač je veoma brižljivo pripremio. Podaci se odnose na razdoblje od 1971. do 1977. godine. Neki podaci se odnose na period od 1974. do 1977, ali je potpuno izostavljena 1978. godina. Sasvim sigurno bi materijal dobio na kvalitetu kad bi se naknadno dobili materijali o osnovnom trendu akumulativne i reproduktivne sposobnosti za 1978. godinu, jer sada je već april 1979. godine. U izveštaju predstavnika Saveznog izvršnog veća je bilo nešto rečeno o tome.

Sam predlađač upozorava na teškoće pri likom upoređivanja podataka iz završnih računa prema pojedinim razdobljima zbog metodoloških i drugih promena, tako da neki podaci nisu potpuno usklađeni, pa je samim tim, upoređivanje teže. Zato Odbor podržava predlog da se na nivou Federacije i u okviru republika i autonomnih pokrajina što pre donese dogovor o jedinstvenoj metodologiji obuhvatanja podataka o akumulativnoj i reproduktivnoj sposobnosti, jer je to značajan segment našeg ekonomskog sistema, pa bi bilo pravilno da se ova oblast stalno prati.

I pored navedenih poteškoća koje su prisu-

tne, iz podnetih materijala se vidi da je akumulativna i reproduktivna sposobnost u opadanju. Na akumulativnu i reproduktivnu sposobnost privrede utiče niz činilaca, usko međusobno zavisnih i uslovljenih.

Delegati u Odboru upozoravali su na tri značajne oblasti: prvo, sticanje dohotka, drugo, raspodela i korišćenje dohotka i, treće, uticaj uslova privređivanja. U sticanju dohotka treba jasno zacrtati politiku razvoja osnovnih organizacija udruženog rada i pri tom imati u vidu razvoj nauke, tehnike i tehnologije.

Iz predloženih materijala vidimo da je produktivnost rada učestvovala u porastu društvenog proizvoda sa 37%, umesto predviđenih 53%. Zato je potrebno stvoriti društvenu klimu za:

- povećanje produktivnosti rada;
- celishodnije korišćenje radnog vremena na svim nivoima privredne i društvene sfere;
- poboljšanje radne discipline u svim sredinama i na svim nivoima;
- veću pažnju treba pokloniti organizovanju rada i metodama rada;
- dosledno sprovesti nagrađivanje prema radu, kao što je to predviđeno u Zakonu o udruženom radu;
- stimulisati inovacije, racionalizaciju i druge oblike stvaralaštva;
- poboljšati ekonomiju rada i sredstava, tj. voditi brigu za sniženje troškova.

Ovim problemima treba pokloniti mnogo veću pažnju, pa smo zato i želeli da naše Veće razmatra produktivnost rada i korišćenje kapaciteta u svim oblastima komplementarnog udruženog rada, tj. u materijalnoj proizvodnji, u oblasti slobodne razmene rada i u javnim službama i društveno-političkim zajednicama.

Drugarice i drugovi, u oblasti raspodele i korišćenja dohotka treba polaziti od pretpostavke da se samo ono što je ostvareno može raspoređivati. U takvim okvirima treba se dogovarati u udruženom radu. Moramo biti svesni da sadašnja reproduktivna potrošnja predstavlja osnovu za povećanu sutrašnju ličnu i opštu potrošnju. Delegati su u Odboru naglasili problematiku dupliranja i neusklađenosti kapaciteta, što ima svoj negativni uticaj na privredu. Iz prezentirane analize vidi se da se privreda, i pored loše akumulativne sposobnosti, nalazi u investicionoj ekspanziji na bazi bankarskih kredita, i to pretežno u vidu kla-

sičnog kreditnog odnosa. Zato treba što pre stvoriti uslove za preobražaj odnosa u bankama.

Veliki problem predstavljaju organizacije koje posluju s gubicima, a još veći one organizacije koje posluju na ivici svoje akumulativne sposobnosti. Tako se iz podataka vidi da je u 1977. godini, 14,9% od ukupnog broja organizacija udruženog rada poslovalo bez mogućnosti da povećaju svoju materijalnu osnovu, 21,4% organizacija udruženog rada su imale stopu akumulacije do 2%, a sledećih 21,9% organizacija dostizalo je akumulaciju između 2 i 5%. Drugim rečima, 58% organizacija udruženog rada u 1977. godini poslovalo je s akumulativnom sposobnošću do 5%, ili uopšte bez akumulacije.

Nepovoljni rezultati često predstavljaju posledicu loše organizovanosti rada i poslovanja. Nisu samo posledica objektivnih činilaca. Treba istaći i to da se do sada pokazalo da se politika sanacije organizacija udruženog rada, koje duže vremena posluju s gubitkom, ne realizuje dovoljno efikasno.

Drugarice i drugovi delegati, u februaru smo po hitnom postupku doneli izmenu Zakona o osnovama i postupku sanacije. Izmena se odnosila na isplaćivanje ličnog dohotka i produženje roka za pripremu programa mera, od sadašnjih 30 na 90 dana.

Zadržala bih se na drugom delu, tj, na produženju roka za pripremu programa mera. Smatram da je pravilno što smo rok produžili, međutim, primetila sam — na to sam skrenula pažnju u našem Odboru — da se obrazloženje zasniva samo na iskustvima koja su pokazala da je rok od 30 dana suviše kratak za izradu kvalitetnog programa sanacije. Zakon o udruženom radu, u članu 152, jasno određuje da osnovna organizacija udruženog rada koja još u toku godine utvrdi da je u njenom poslovanju došlo do poremećaja jer nije ostvarila dovoljno sredstava za redovno poslovanje, već u toj fazi mora da donese program mera za otklanjanje poremećaja. Međutim, program mera počinje da se priprema tek kad se već nadamo u gubitku, jer tada i slede sankcije.

Dužnost svih društveno-političkih zajednica je da upozoravaju i na te momente, koji su u Zakonu o udruženom radu jasno opredeljeni. U svim oblastima rada moramo beskompromisno otklanjati nedoslednost, nedisciplinu, neodgovornost i druge slabosti.

Čini mi se da nedovoljno vodimo računa o tome kako je postavljeni zadatak izvršen, ali zašto nije izvršen onako kako je bilo zacrtano.

Potrebno je da se permanentno kontroliše izveštaj izvršenog rada i zadataka.

Socijalistička Republika Slovenija sprovela je veliku političku akciju analize završnih računa. Radnici u udruženom radu odgovorno su raspravljali o privređivanju a ta akcija, ovom raspravom, nije završena; postavlja se kao stalni zadatak, svakog tromesečja.

Druga ovakva akcija koja, u stvari, predstavlja dopunu prve, jeste akcija republičkog veća Saveza sindikata Slovenije — sticanje i raspoređivanje dohotka i ostvarivanje načela raspodele prema radu i rezultatima rada. Ova akcija svoju polaznu osnovu ima u sledećem:

prvo, obezbediti da radnici istovremeno planiraju uslove sticanja dohotka i sve komponente raspoređivanja dohotka i čistog dohotka;

drugo, ostvarivanje sveobuhvatnosti sistema i politike planiranja i raspoređivanja čistog dohotka mora se zasnivati na analizi uslova stvaranja i sticanja dohotka osnovnih organizacija udruženog rada;

treće, tekuće i periodično treba pratiti rezultate ostvarivanja dohotka;

četvrto, ako se zacrtani zadaci ne ostvaruju, treba utvrditi razloge poremećaja i insistirati da se donesu mere za otklanjanje istih.

Navela sam samo neke od polaznih osnova ove akcije.

Drugarice i drugovi delegati, pred nama se nalazi materijal Saveznog izvršnog veća — Program aktivnosti i mera za poboljšanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, od 15. marta 1979. godine, koji je podeljen na dve oblasti. Prvi deo razmatra aktivnosti i mere koje utvrđuje Rezolucija o politici ostvarivanja u 1979. godini društvenog plana Jugoslavije za period od 1976. do 1980. godine. Drugi deo predstavlja aktivnost i mere kojima treba obezbediti poboljšanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti.

Delegati Odbora za društveno-ekonomske odnose podržavaju ovaj dokument, ali smatraju da prvi i drugi deo obuhvata samo program aktivnosti, gde su obeleženi nosioci zadataka i rokovi za njihovo izvršavanje.

Odbor smatra da program aktivnosti i mera za realizaciju zadataka koji se svake godine predviđaju u Rezoluciji mora da se predloži istovremeno s rezolucijom o politici sprovođenja društvenog plana u godini za koju se plan donosi. Tako bi rezolucija dobila u kvalitetu, a postiglo bi se da zadaci sadržani u njoj budu više prisutni u organizacijama udruženog rada.

Delegati u Odboru takođe smatraju da mere koje su bile predviđene da se donesu u prvom tromesečju nisu preduzete, a sada je već kraj aprila.

Potrebne su nam što skorije mere, i to takvog kvaliteta da stvarno podstaknu odgovorne subjekte u udruženom radu i u društveno-političkim zajednicama da budu svesne situacije i da se poprave stvari koje očigledno nisu dobre. Zato treba stvoriti društvenu klimu za bolje privređivanje, da bismo bili efikasni u razrešavanju nekih neuralgičnih žarišta u privređivanju i razvoju uslova za ostvarivanje ustavnog položaja radnika u osnovnim organizacijama udruženog rada kao nosioca upravljanja društvenom reprodukcijom.

Drugarice i drugovi, dozvolite da na kraju predložim da prihvatite predloge i zaključke predložene u izveštaju Odbora za društveno-ekonomske odnose i da ukažem na sledeće:

1. Da odgovorni organi što pre predlože mere koje su povezane s Rezolucijom o politici ostvarivanja društvenog plana Jugoslavije u 1979. godini, kao i mere za poboljšanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede i da pri tom imaju u vidu izveštaj i zaključke Odbora za društveno-ekonomske odnose i Odbora za rad, zdravlje i socijalnu politiku Saveznog veća.

2. Potrebno je da se istovremeno s rezolucijom o politici sprovođenja društvenog plana u pojedinoj godini predlaže i program aktivnosti i mera za njenu realizaciju. Tako bi rezolucija postala u većoj meri akciona za organizacije udruženog rada.

3. Da se na nivou Federacije, u okviru republika i autonomnih pokrajina, donese dogovor o jedinstvenoj metodologiji obuhvatanja podataka o akumulativnoj i reproduktivnoj sposobnosti.

4. Da se na svim nivoima i u svim oblastima društvene reprodukcije, koja je opredeljena prema nomenklaturi 01—14 stvori takva društvena klima za bolje privređivanje da bismo bili uspešniji u razrešavanju svih neuralgičnih žarišta u privređivanju i razvoju uslova za ostvarivanje ustavnog položaja radnika u osnovnim organizacijama udruženog rada kao nosilaca upravljanja društvenom reprodukcijom.

5. Dosledno i blagovremeno treba pratiti realizaciju zadataka i zaduženja na svim nivoima. Kad se konstatuje odstupanje treba utvrditi razloge poremećaja i insistirati da odgovorni organi na svim nivoima i u svim oblastima donesu mere za otklanjanje tih poremećaja.

Da zaključim sledećim:

Sve mere za jačanje akumulativne i repro-

duktivne sposobnosti privrede, koje ćemo doneti, moraju se zasnivati na sve potpunijem sprovođenju Zakona o udruženom radu i na jačanju snage i uticaja radnog čoveka u udruženom radu. Osećanje proizvođača da stvarno upravljaju svim svojim ostvarenim dohotkom, da je u to njihovo pravo i odgovornost i da upravo od toga zavisi njihov opštedruštveni položaj — najviše će nas podsticati na dobro i kvalitetno privređivanje.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч друг Предраг Петровски, члан Председништва Вијећа Савеза синдиката Југославије.

ПРЕДРАГ ПЕТРОВСКИ, члан Председништва Већа Савеза синдиката Југославије:

Другарице и другови, настојаћу да говорим краће, јер мислим да је довољно речено у данашњој расправи. Желео бих одмах да истакнем наше посебно задовољство што је Савезно веће Скупштине СФРЈ ставило на дневни ред ово питање, посебно Програм активности и мера за побољшање репродуктивне и акумулативне способности привреде.

Сматрам да је у последње време овај проблем један од најактуелнијих привредних и политичких проблема, посебно у овој години. Очекујемо да закључци које ово Веће донесе дају још већи подстицај, да убрзају и поспеше одређене токове и задатке који су заостали, о чему је било речи у уводном излагању и данашњој расправи.

Ову нашу оцену потврђује и чињеница да нема сусрета с радницима у организацијама удруженог рада а да се посебно не истичу ови проблеми и не покрећу та питања, са захтевом за промену таквог стања.

Ми смо ове захтеве, као што вам је познато, најјасније подржали на Осмом конгресу Савеза синдиката Југославије.

Дозволите да се посебно осврнем на неке проблеме.

Прво, основни проблем у нашим условима деловања тржишних односа јесте успостављање равноправних услова привређивања истицања дохотка на јединственом југословенском тржишту, пре свега, залагањем за благовремену припрему доношења и доследног спровођења систем-

ских решења у области цена.

Ово посебно наглашавамо, јер сви знате у каквој смо ситуацији у тој области, каква су нам кретања, да иду ван планских оквира итд. Сем резолуције коју усваја Скупштина СФРЈ у последње време немамо изражен посебан друштвени утицај. Тиме се бави удружени рад, заводи за цене итд. и, с времена на време, јави се одређен друштвено-политички орган који о томе поведе неку расправу. Због тога сматрамо да је неопходно убрзати доношење тог Закона.

О области пореза, доприноса, девизног, спољнотрговинског и кредитног система, и мерама пословне и економске политике у удруженом раду, друштвено-политичким заједницама, самоуправним организацијама и заједницама — нећу да говорим, јер мислим да је данас било доста речи о томе.

Подаци о финансијским резултатима организација удруженог рада показују да су значајне разлике у оствареном дохотку између појединих привредних грана и групација. Ово забрињава више зато што су овакве разлике све више резултат услова стицања дохотка, а не резултат ниже продуктивности и слабијих резултата рада.

Према томе, на један одређени начин налазимо се у ситуацији да оваквим стањем деваљирамо одређене постигнуте резултате у повећању продуктивности рада и резултатима рада. О томе имамо много података. Ја сам пре неколико дана обишао доста радних организација; могу да вам изнесем доста конкретних примера.

Мислим да се ово стање директно одражава на поједине делове распоређеног дохотка и чистог дохотка, на личне дохотке и, посебно, на средства за унапређење и проширење материјалне основе удруженог рада. У ситуацији смо да се у појединим гранама срећемо с констатацијом да нема довољно дохотка за основну делатност, за основне токове репродукције. Да не говоримо о функцији друштвеног карактера и самоуправном односу према политици дохотка итд.

Морамо се заложити за превазилажење ових проблема. Пре свега, морамо обезбедити да кад је реч о свим проблемима доходних односа, првенствено у условима стицања, заштитања и распоређивања дохотка, радници имају одлучујућу улогу, јер само тако можемо да мењамо постојеће стање.

Друго, продуктивност рада има посебан утицај не само на повећање дохотка и репродуктивне и акумулативне способности привреде,

већ и на укупни материјални и друштвени развој. Повећавањем продуктивности рада не можемо бити задовољни, пре свега, што у нашој привреди постоје знатне резерве за пораст продуктивности. Постоје, наиме, врло велике разлике између појединих групација, посебно између појединих радних организација. Сматрамо, а у том погледу се и посебно организујемо, да сваком од ових питања и проблема треба посебно и конкретно прићи, с тенденцијом да утврдимо стање и предузмемо одређене конкретне мере ради превазилажења тог стања.

Треће, кретање опште и заједничке потрошње ван договорених оквира и могућности привреде неодрживо је. Мислим да је о томе било данас доста речи. Доста аргумената је и друг Шукрија Узуновић изнео у свом излагању. На томе се нећу задржавати, али ћу нешто истакнути у вези с личном потрошњом, која такође има значајног утицаја на ремећење договорених односа. Лична потрошња бележи један константан пораст последњих година, посебно кад је реч о распоређивању дохотка у неким срединама, лични дохоци и заједничка потрошња расту брже од резултата рада, односно од продуктивности и самог дохотка у конкретној организацији. Ово стање смо анализирали, заједно са свим републичким и покрајинским већима синдиката. Предузимамо одређене конкретне мере ради побољшања правилника и самоуправних споразума и њиховог конкретног примењивања у пракси. Јер, имамо појаву да се доста говори о томе да имамо правилнике и самоуправне споразуме, али да их врло слабо и врло мало конкретно примењујемо.

Четврто, задуженост привреде је у последње време све већа, што делује као један од главних фактора слабљења репродуктивне способности. Мало пре сам поменуо врло ниске дохотке у појединим гранама, групацијама, а посебно у појединим радним организацијама. То упућује удружени рад на све веће задуживање, све веће решавање текућих проблема репродукције и редовног рада путем кредита, тако да нам камате из дана у дан све више расту. Друг Шукрија Узуновић је дао податке, а имали смо их и у анализи. Видите шта то значи. Мало пре је делегат из Војводине друг Ђорђе Петровић говорио о томе. И ја сам посетио неколико комбинага. У једном комбинату су рекли да су постигли врло добре резултате у процесу производње — имају високу продуктивност, врло напредну технологију, значи, имају ниске

трошкове производње, али, због одређених услова, због тога што имају врло мало дохотка морају се задуживати. Доходак у том комбинату износи око 24 милијарде динара, а камата 25 милијарди динара. Шта то значи за нормалан рад и нормалан однос према овим питањима — може се замислити.

Тиме сам хтео да аргументујем оне ставове и оне проблеме о којима је друг Узуновић малопре говорио и истакнем потребу да што брже и конкретније кренемо у остваривање тог дела.

Такође је проблем врло изражен и кад је реч о осталим оптерећењима привреде, тако да се сусрећемо с таквом ситуацијом да оптерећења привреде нису у складу с оствареним дохотком — у ствари, остварени доходак не може формално да покрије један део таквих оптерећења.

Обим инвестиција је толико нарастао да негативно утиче на токове репродукције, а самим тим и на саму репродуктивну и акумулативну способност. Нисам желео да о томе шире говорим, јер мислим да је доста било речено и раније, а и данас. Посебно бих истакао једну ситуацију. Ово друштво има врло јасне ставове, свуда — у друштвено-политичким организацијама, друштвено-политичким заједницама, на сваком кораку. Али, на жалост, у великом броју организација удруженог рада, није таква ситуација. Још увек се говори о експанзији инвестиција, о конструкцијама све се више тражи излаз у кредитима, а врло мало се говори о доходовном повезивању, заједничким инвестицијама, остваривању оног начела из Закона о удруженом раду о заједничком укупном приходу, односно заједничком дохотку.

Према томе, мислимо да ту постоје врло значајни проблеми и врло значајни задаци.

Борба за већи доходак, по нашем мишљењу, једина је алтернатива за побољшање акумулативне и репродуктивне способности привреде, а то значи да морамо одлучно ући у бескомпромисну борбу за остваривање утврђене политике економске стабилизације.

Овде се посебно нећу на свему томе задржавати, и због недостатка времена.

На крају, у погледу Програма активности и мера за побољшање акумулативне и репродуктивне способности привреде, које смо имали прилику да разматрамо на данашњој седници, могу да кажем да је код нас, у Већу синдиката, у току расправа о њему, али на основу првих претходних консултација које смо имали

с републикама и покрајинама, можемо да кажемо да тај Програм може добити општу подршку јер је свеобухватан и иде ка линији суштинске реализације Резолуције, политике стабилизације итд., али, имамо утисак да је мало преобиман и, посебно, да није довољно селективан, у смислу приоритета. Јер, има се осећај као да су сви проблеми, сви задаци, једнаког карактера, једнаког значаја и да су једнаке и последице.

Сматрамо да ту ипак треба да постоји један одређен редослед.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Пријавила су се још два говорника за ову тачку дневног реда.

Да ли да наставимо рад, или да направимо паузу, или да дебату наставимо сутра?

Предлажем ове могућности, да се о њима изјаснимо гласањем.

Једна од варијанти је да се рад прекине један сат и да се после тога настави.

Да ли се слажете? /Да/

Дајем паузу од једног сата, а после тога настављамо рад.

/После паузе/

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Настављамо рад.

Има ријеч делегат Мухамед Гребо.

MUHAMED GREBO (SR Bosna i Hercegovina):

Drugarice i drugovi, druže predsjedniče, jačanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede jedno je od osnovnih opredjeljenja društveno-ekonomskog razvoja i bitna komponenta razvoja samoupravnih društvenih odnosa. Ovaj cilj je posebno istaknut u društvenom planu za period od 1976. do 1980. godine, kao i dokumentima Desetog i Jedanaestog kongresa Saveza komunista Jugoslavije.

Jačanjem akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, odnosno osnovnih organizacija udruženog rada stvaraju se uslovi za ostvarenje reprodukcije u proširenim razmjerama i stvaranje ustavnog principa da radnici u udruženom radu upravljaju poslovnim sredstvima i

sredstvima u cjelini društvene reprodukcije.

Da ne bih ponavljao ono što su već rekli neki drugovi koji su prije mene diskutovali, dozvolite da kažem sljedeće.

Posebno je nezadovoljavajuća akumulativna i reproduktivna sposobnost djelatnosti od posebnog značaja za ukupan razvoj naše zemlje. Potrebna je, međutim, potpunija analiza uslova privređivanja ovih djelatnosti da bi se sagledao problem u cjelini. Ističem da je moja Republika, Bosna i Hercegovina, preduzela veliki broj aktivnosti u skladu sa saveznim dogovorima, ali kako pojedini dogovori u ovim djelatnostima nisu blagovremeno ili nisu uopšte zaključeni, izostalo je efikasnije sporazumijevanje zainteresovanih organizacija u skladu s dogovorima (na primjer, u crnoj metalurgiji).

U mojoj Republici je nešto veće učešće ovih djelatnosti u ukupnim privrednim investicijama nego u čitavoj Jugoslaviji, što je rezultat politike utvrđene u društvenom planu Bosne i Hercegovine o razvoju ovih djelatnosti. Povećano učešće obezbijeđeno je usmjeravanjem sredstava Fonda Federacije, zatim usmjeravanjem bankarskog potencijala, inostranih zajmova, kao i sredstava stanovništva prikupljenih putem javnih zajmova i novčane štednje.

Prema dosadašnjim tokovima, organizacije udruženog rada još nisu postale osnovni nosioci raspolaganja sredstvima proširene reprodukcije. Usljed toga dolazi do raskoraka između institucionalnog razvoja samoupravnog sistema i stvarne materijalne osnove udruženog rada. Neosporno je da krediti treba da budu jedan od dodatnih izvora obezbjeđivanja sredstava za investicije, ali sve veći značaj u tome treba da dobije udruživanje sredstava, tj. da se smanjuje učešće klasičnog kreditnog odnosa. Time bi udruženi rad postao osnovni nosilac raspolaganja sredstvima proširene reprodukcije.

Postojeći odnosi, ispoljene pojave i problemi na području akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, a time i u oblasti proširene reprodukcije, zahtijevaju da svi društveni faktori preduzmu neophodne mjere i aktivnosti za njihovo prevazilaženje.

Rješavanje ispoljenih problema bitan je uslov daljeg razvoja samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa, koji se zasnivaju na tome da je neotuđivo pravo radnika u udruženom radu da odlučuje o uslovima i rezultatima svog rada, o cjelini dohotka i novčanim sredstvima u svim tokovima društvene reprodukcije.

Da zaključim. Šta nam je sada činiti i kakve mjere i kakve aktivnosti treba preduzeti u narednom periodu? Po mom mišljenju, to bi bilo sljedeće.

Prvo. Ubrzati donošenje Zakona o zajedničkim osnovama društveno-ekonomskih odnosa u uspostavljanju i privređivanju sredstvima proširene reprodukcije.

Drugo. Dogovorima u republikama i autonomnim pokrajinama i drugim društveno-političkim zajednicama obezbijediti da izdvajanje iz dohotka za opštedruštvene i zajedničke potrebe, kao i za ličnu potrošnju, rastu sporije od dohotka i da se time otklone prenapregnutosti u raspodjeli potrošnje.

Treće. Izraditi programe aktivnosti za efikasnije privređivanje i povećanje produktivnosti rada. Posebno treba utvrditi odgovornost organizacija udruženog rada i njihovih organa za nepovoljno poslovanje i razraditi efikasniji sistem sanacija organizacija udruženog rada koja posluju sa gubicima, kako bi se otklonili faktori koji dovode do poslovanja sa gubicima.

Četvrto. Insistirati na daljem procesu samopravnog transformisanja banaka.

Peto. Svesti investicije u realne okvire, odnosno uskladiti rast investicija s rastom društvenog proizvoda, prema proporcijama društvenog plana radi suzbijanja orijentacije na korišćenje kratkoročnih kredita za investicije.

Na kraju, zaustaviti povećanje zaduženosti prema inostranstvu po osnovu kredita i preduzeti mjere da se ostvari politika dogovorena društvenim planom Jugoslavije.

PREDSEDNIK DOBROSLAV ČULAFIĆ:

Ima riječ delegat Natalija Gržetić.

NATALIJA GRŽETIĆ (SR Hrvatska):

Druže predsjedniče, drugarice i drugovi, nastojat ću što kraće da dam jedan prijedlog; inače, mislim da nije vrijeme da se govori, jer je mnogo toga već rečeno.

Dolazim sa regije koja je izrazito izvozno orijentirana, i to na konvertibilno područje. Jedna trećina društvenog proizvoda privrede Dalmacije izvozi se; to se odnosi i na Dubrovnik. Karakteristično je da se ostvaruje vrlo veliki neto devizni efekt. Posebno se to odnosi na nerobni devizni

priliv, u kome inozemni turizam ima značajnu ulogu.

Međutim, mada raste devizni priliv i mada Dalmacija daje oko jedne sedmine ukupnog deviznog priliva, što znači oko 900 miliona dolara u izvozu, a uvozi samo oko 450 miliona, dakle devizno je aktivna — njeno učešće u ukupnom društvenom proizvodu i Hrvatske i Jugoslavije konstantno opada. Apsurdno je da su ne samo grane privrede već i čitava područja, u ovom slučaju naša regija, zbog usmjerenosti na konvertibilno područje u mnogo nepovoljnijem položaju od onih koji uvoze s tog područja. To je, u stvari, nevidljivo odlijevanje dohotka; ono je konstantno — od 1972. do sada. Istodobno, imamo situaciju kakvu imamo. Ne bih ovdje, zbog poodmaklog vremena, iznosila ono što je već napisano u materijalima, gdje se jasno vidi koliko raste naša zaduženost na konvertibilnom području i ovisnost naše privrede o uvozu iz tih zemalja. Konvertibilne devize se najlakše troše, a najteže zarađuju.

Kada pogledamo podatke o investicionim ulaganjima koja se uglavnom odnose na to područje, ne možemo a da ne budemo zabrinuti, jer je u prvoj polovini ovog planskog razdoblja realizirano oko 90% predviđenog petogodišnjeg opsega. Znamo da su anuitetne obaveze u cijelom razdoblju činile više od dvije trećine korištenog iznosa inozemnih kredita. Sva ta zaduživanja stvaraju nove obaveze po anuitetima, i to velikim dijelom upravo na konvertibilnom području.

Zato sam se i javila da dam prijedlog da se u materijalu Program aktivnosti i mjera za poboljšanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, na strani 20. gdje se govori o mjerama za šire uključivanje u međunarodnu podjelu rada, uz mjere koje obuhvataju robni izvoz, uključi i nerobni devizni priliv. Smatram da bi bilo nužno, na bazi ozbiljnih analiza, ispitati gdje najbrže i najlakše možemo doći do povećanja izvoza, posebno na konvertibilno područje, gdje se i javljaju najveći problemu. Uvijek se zapostavlja nerobni izvoz, a baš na tom sektoru možemo povećati devizni priliv s konvertibilnog područja i ublažiti teškoće.

Kada o tome govorim, ne mogu a da ne pomenem inozemni turizam. Od 1972. godine u radnim organizacijama koje su nosioci tog prometa (mislim prvenstveno na smještajne kapacitete građene za inozemno tržište) konstantan je pad akumulativne i reproduktivne sposobnosti,

što potvrđuju sve do sada rađene analize. Vrlo često se govori o tome zašto nema udruživanja rada i sredstava u toj oblasti. Međutim, u ovakvoj situaciji, s obzirom na položaj u kome se nalazi hotelijerstvo, nitko nema interesa da se s njim udružuje. Cijene usluga određuje (diktira) svjetsko tržište, koje ne interesira kakve su cijene, odnosno troškovi poslovanja u našoj zemlji. Dodajmo tome da se cijene objavljuju i ugovaraju najmanje godinu dana ranije, što stavlja ovu privredu u veoma nepovoljan položaj.

U prve tri godine ovog planskog razdoblja inozemni turizam ostvario je 2 milijarde i 700 miliona dolara deviznog priliva, registrirano kod Narodne banke Jugoslavije. Ako uzmemo da se preko 80% odnosi na konvertibilno područje, da je to 90% neto devizni efekat, kojim se pokriva, kako koje godine, od 24 do 35% deficita trgovinske bilance, onda mislim da je to značajna stavka i da bi tome trebalo posvetiti punu pažnju. Prema planu, trebalo je da ostvarimo 3 milijarde i 100 miliona, ali je poznato koliko smo u zaostatku u ulaganju u ovu granu privrede. Zabrinjava činjenica da se upravo kod svih grana privrede koje su od posebnog značaja za cjelokupni razvoj zemlje, ne ostvaruje planirano i dogovoreno, kako u pogledu ulaganja, tako i uvjeta privređivanja, iako su te grane od strateškog značaja za cjelokupni naš razvoj. Međutim, istodobno, konstantno su rasla zaduženja u inozemstvu i investiciona ulaganja u grane koje neće moći vraćati anuitete jer ne ostvaruju devize. Isto tako, problem je s uvozom repromaterijala i opreme. Nismo stvorili uvjete da se udružuju oni koji trebaju devize za otplatu anuiteta i uvoz s konvertibilnog područja — dakle, oni koji troše devize, s onima koji mogu da izvoze na konvertibilno područje, i da se tu nađe obostrani interes. Dokle god se devize mogu trebovati i uzeti, onaj ko ih troši neće se udruživati s onima koji ih ostvaruju. Dok je tako, uvijek će biti u boljem položaju oni koji ih troše, od onih koji ih zarađuju.

Zbog svega navedenog, mislim da moramo izmijeniti naša gledanja i ozbiljno vidjeti koje su to grane i grupacije koje nam mogu omogućiti najbrži porast deviznog priliva s konvertibilnog područja (gdje imamo najviše teškoća, posebno stimulirati neto devizni efekat bilo po osnovu robnog ili nerobnog izvoza, jer o uravnoteženju platne bilance ovisi cjelokupni razvoj i ostvarenje društvenog plana Jugoslavije za razdoblje od 1976. do 1980.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Дајем ријеч делегату Милојку Митровићу.

МИЛОЈКО МИТРОВИЋ /СР Србија/:

Друже председниче, другарице и другови делегати, узимајући реч у дискусији на овој седници Већа, желим да у име своје самоуправне базе, општине Шабац, изнесем неке карактеристике и проблеме у вези с акумулативном и репродуктивном способношћу привреде, ради давања доприноса бржем решавању овог веома значајног питања у остваривању политике економске стабилизације нашег друштва у целини. О овом питању водила се шира расправа у нашој средини, а посебно у основним, радним и сложеним организацијама удруженог рада, приликом разматрања и оцењивања резултата завршних рачуна за 1978. годину.

Том приликом је констатовано да је ниво акумулативне и репродуктивне способности привреде општине Шабац достигао до сада најнижу тачку, да се налази на граници која неминовно изискује радикалне промене, како не би дошло до тежих негативних последица. Као доказ за то служи чињеница која говори да је у последњих пет година акумулација привреде Општине смањена по просечној годишњој стопи од 11,6%. Истовремено, стопа интерне акумулативности смањена је са 17%, из 1974., на 2% у 1978. години.

Значи, привреда — гледано у целини — послује на граници рентабилитета, с напоменом да се од издвојених 2% интерне акумулације само 35% може усмерити на проширење и унапређење материјалне основе рада, а разлика се одваја за зајмове, обавезно удруживање, резерве и слично.

На ниво и слабљење акумулативне и репродуктивне способности привреде Општине у протеклом петогодишњем периоду у значајној мери су утицала издвајања за задовољење општедруштвених и заједничких потреба, као и за тзв. опште намене, где се сврставају камате на кредите, премије, осигурања, банкарске услуге и сл. Ова издвајања расла су по просечној стопи од 18%, што је динамичније од раста дохотка за 4,9%. Само у 1974. години остварен је бржи раст дохотка од издвајања за општедруштвене потребе и остале намене.

У овом петогодишњем периоду процент

учешћа захватања из дохотка привреде повећао се са 33% на 40,7%. Удео основних организација удруженог рада смањено се у друштвеном производу са 73%, на 63%.

Врло значајна компонента отицања дохотка из привреде су камате на кредите, које заслужују да се о њима нешто више каже. У последњих пет година камате расту по врло динамичној стопи и постају све више фактор коме се у пословној политици мора посветити много већа пажња.

Просечна стопа раста у општини Шабац износи 34,9% а номинални износ камата достигао је 292 милиона динара. Учешће камата у дохотку пре пет година износило је 5%, а у 1979. години износи 12,1%.

Колико је значајан овај номинални износ, довољно се види ако кажем да је осетно већи од средстава за проширење и унапређење материјалне основе удруженог рада, а такође и од амортизације.

Перманентан процес слабљења акумулативне и репродуктивне способности шабачке привреде, уз недограђеност система, утицали су и на све већу зависност од кредита, како за основна, тако и обртна средства. Сопствена средства имају све мању улогу у изворима финансирања текуће и проширене репродукције, а створене обавезе све се теже измирују. Први пут привреда Општине има створене веће обавезе по основу дугорочних улагања, која доспевају у овој години, од издвајања по завршном рачуну за проширење и унапређење материјалне основе и амортизације за 15,6 милиона динара.

Недовољна средства за проширење и унапређење материјалне основе удруженог рада успоравају процес запошљавања. Већ се јављају озбиљни проблеми како запослити све оне који траже посао, а њих није мали број.

Уз све то, имамо врло амбициозне програме развоја чије извршење долази озбиљно у сумњу, а што може имати трајне негативне последице.

Посебно желим да истакнем да су радни људи у највећем колективу општине Шабац — Хемијској индустрији „Зорка“, која запошљава око 6.500 радника, веома гласни у својим захтевима да се смање оптерећења привреде по основу издвајања за општедруштвене и заједничке потребе и остале намене. Само у току 1978. године ова сложена организација удруженог рада платила је више за 40% него претходне године за ове намене, док је пораст остваре-

ног дохотка износио свега 9%.

Оваквом и сличном динамиком пораста захватања из дохотка први пут се догодило да су она превазишла део који остаје основним организацијама удруженог рада на слободно располагање.

Улога амортизације у процесу репродукције довољно је јасна, али при том не смео прећи преко чињенице да се њен значај у обнављању материјалне базе смањује. Наиме, привреда општине, притиснута одређеним тешкоћама, принуђена је да налази изворе повећања дохотка и у том смислу се потпуно одрекла амортизације изнад минималних стопа и у опредељењу временске или акумулативне амортизације примењује систем који даје мање износе.

Таквим поступком постигнут је успорен раст издвајања по завршном рачуну за 1978. годину у односу на пораст основних средстава за 4%. Овакав начин изналажења унутрашњих резерви врло је штетан, јер подрива материјалну сигурност основних организација, а кроз вештачки увећан доходак ствара се и већа основица за обрачун пореза и доприноса за задовољење општедруштвених и заједничких потреба. Зато би било потпуно оправдано одређеним мерама економске политике стимулисати основне организације удруженог рада да издвајају амортизацију и преко минималних стопа, што би се на тај део примењивале умањене стопе пореза и доприноса.

На крају, хтео бих да изнесем и то да продајне цене највећег броја организација удруженог рада наше Општине се налазе под друштвеном контролом и могу се мењати само одлуком савезних органа. Опште је познато и то да се те цене најтеже мењају и да су положај и производња веома отежани, што се нарочито односи на област базне производње. Примера ради, истичем опет Хемијску индустрију „Зорку“, где се у периоду од 1975. до данас веома тешко долазило до промена продајних цена. Код вештачких ђубрива цене су повећане на 4,3%, средстава за заштиту биља 2, а цене металуршких производа су чак ниже у односу на 1975. годину за 1,5%.

У исто време, просек повећања цена у групацији хемије износи око 8, а у „Зорки“ су израчунали да је на тај начин издубљено по 180 милиона нових динара годишње.

Истовремено, производња ђубрива, киселина и металургије долази у ред приоритетних грана развоја, што је само један од примера, а

не и једини. Таквих примера има и у пољопривреди. С друге стране, суочени смо с порастом цена, и то високим порастом цена у друштву, који превазилази оквири утврђене резолуцијама о економској политици. Зато се мора поставити питање једнаког положаја радника на југословенском тржишту и захтев да се оствари поставка да рад и резултати рада одређују материјални и друштвени положај човјека и основне организације удруженог рада, а не да се он одређује још увек административним путем.

Даље погоршање односа у секундарној расподели изазива приметно незадовољство у основним организацијама удруженог рада, тим пре што и Савез комуниста стално захтева другачији однос у расподели, који се не остварује.

Делегатски систем мора постати брана за одливање дохотка из основних организација удруженог рада привреде у област друштвене наградње. Ако се то не обезбеди, а посебно ако се не спрече девијантне појаве у потрошњи тих средстава у самоуправним интересним заједницама и на другим местима где се доходак не стиче, може доћи и до озбиљног незадовољства и губитака поверења у могућности остваривања друштвених ставова и ефикасност делегатског система. У томе имамо посла сви, од основне организације удруженог рада, до наше делегатске Скупштине. У том правцу је усмерен и Програм активности и мера за побољшање акумулативне и репродуктивне способности привреде, који се мора доследно спроводити у пракси у свакој средини, од стране свих носилаца задатака на овом плану.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко се даље јавља за ријеч? /Нико/

Пошто се више нико не јавља за ријеч, закључујем претрес и предлажем да Вијеће донесе сједнеће закључке:

Прво, с обзиром да је ријеч о веома значајном и веома сложенем проблему нашег друштвено-економског развоја и о једном од централних питања наше борбе за привредну стабилизацију и да је било веома корисних упозорења и предлога, како у претресу на сједницама радних тијела Савезног вијећа, тако и на данашњој сједници Вијећа, предлажем да се разматрање ове проблематике не заврши на данашњој сједници, утолико прије што је потребно да наставимо расправу о овим питањима у деле-

гатској бази, у организацијама удруженог рада, у интересним заједницама и на другим пунктовима гдје се доносе одлуке о дохотку и његовој расподјели, као и због тога што је расправа о овим питањима у току и није завршена ни у Вијећу република и покрајина, с којим треба да наставимо рад и обезбједимо сталну расправу и синхронизацију времена.

Друго, ради потпунијег сагледавања проблема и путева њиховог рјешавања, потребно је да Савезно извршно вијеће и савезни органи управе наставе рад на доради програма мјера и активности на овом плану, имајући у виду ставове и закључке Одбора за друштвено-економске односе Савезног вијећа, Одбора за рад, здравље и социјалну политику, имајући у виду све што је данас речено у расправи у Вијећу, укључујући ту и излагање друга Шукрије Узуновића, које је поднио у име Савезног извршног вијећа. Радна тијела Савезног вијећа, ова и друга, оствариће сарадњу са Савезним извршним вијећем и савезним органима управе како би дала свој допринос у изналажењу трајнијих рјешења ради побољшања репродуктивне и акумулативне способности наше привреде.

Треће, не чекајући коначно доношење програма активности, коначну расправу и доношење закључака у Савезном вијећу, Савезно вијеће обавезује своја радна тијела и Савезно извршно вијеће, да у реализацији задатака утврђених програмима рада Савезног вијећа и савезних органа управе за 1979. годину, посебну пажњу посвете праћењу примјене оних закона чије је спровођење од битног утицаја на репродуктивну и акумулативну способност и јачање материјалне основе удруженог рада.

То су три закључка која предлажем на крају ове, иначе веома добре и богате дебате. То значи да се на ову тему враћамо на једној од наредних сједница и настављамо дебату да бисмо финализирали ту дебату закључцима и усвајањем програма мјера које буде припремило Савезно извршно вијеће.

Ко жели ријеч у вези са закључцима?
/Нико/

Да ли се прихватају ова три закључка?
/Прихватају се/

Констатујем да је Савезно вијеће усвојило закључке које сам предложио.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда:

Предлог закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица земљотреса од 15. априла 1979. године из средстава сталне буџетске резерве Федерације

Делегатима је достављен Предлог закона и извјештаји Одбора за буџет Федерације и Законодавно-правне комисије.

Комисија за утврђивање истовјетности текстова на језицима народа Југославије доставила је извјештај да је утврдила истовјетност текстова овог Предлога закона на језицима народа Југославије.

Представници Савезног извршног вијећа су Петар Костић, члан Савезног извршног вијећа и савезни секретар за финансије, Богољуб Недељковић, члан Савезног извршног вијећа, Божидар Радуновић, замјеник савезног секретара за финансије, као и други од Савезног извршног вијећа овлашћени представници.

Извјестиоци радних тијела Вијећа су делегати Мухамед Гребо и др Миодраг Зечевић. Отварам општи претрес о Предлогу закона. Ко жели ријеч?

Друг Рајачић пита да ли треба да се чита извјештај Одбора за буџет Федерације? */Не треба/*

Констатујем да су делегати успјели да прочитају извјештај Одбора за буџет Федерације и да нема потребе да га читамо.

Да ли ко жели ријеч у вези с општим претресом о Предлогу закона? */Не жели/*

Отварам претрес о тексту Предлога закона. Законодавно-правна комисија поднијела је амандман на члан 1, с којим се сагласио представник предлагача.

Ко жели ријеч? */Нико/*

Ко је за, молим да дигне руку? */Сви/*

Да ли је ко против? */Нико/*

Да ли се ко уздржава од гласања? */Нико/*

Констатујем да је Вијеће усвојило Предлог закона о давању помоћи Социјалистичкој Републици Црној Гори за отклањање посљедица земљотреса од 15. априла 1979. године из средстава сталне буџетске резерве Федерације, с амандманом Законодавно-правне комисије.*

У вези с усвојеним Законом, предлажем да Савезно вијеће донесе и сљедећи закључак, што је, у ствари, предлог Одбора за буџет Федерације:

* / Објављено у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 20. од 27. IV 1978.

Савезно вијеће тражи да Савезно извршно вијеће припреми предлог прерасподјеле средстава у буџету Федерације за 1979. годину, или неки други начин за рјешавање питања насталог додјелјивањем средстава СР Црној Гори без обавезе враћања.

Да ли Вијеће прихвата предложени закључак?

Да ли ко жели да говори у вези с тим?
/Нико/

Констатујем да смо прихватили тај закључак.

Прелазимо на пету тачку дневног реда:

Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила

Делегатима је достављен Предлог закона и извјештаји Одбора за унутрашњу политику и Законодавно-правне комисије.

Друг секретар је успио да обезбједи увид да постоји пуни кворум за одлучивање.

Комисија Скупштине СФРЈ за утврђивање истовјетности текстова на језицима народа Југославије доставила је извјештај да је утврдила истовјетност текстова овог Предлога закона на језицима народа Југославије.

Представници Савезног извршног вијећа су другови Анте Зелић, члан Савезног извршног вијећа и председник Савезног комитета за саобраћај и везе, Стојан Маткалиев, члан Савезног извршног вијећа и председник Савезног комитета за енергетику и индустрију, као и други од Савезног извршног вијећа одређени представници.

Извјестиоци радних тијела Вијећа су делегати Сава Ђурић и Димче Козаров.

Отварам општи претрес о Предлогу закона.

Ко се јавља за ријеч?

Има ријеч делегат Драго Селигер.

DRAGO SELIGER (SR Slovenija):

Другарце и другови делегати, у расправи о предложеном Закону желим да истакнем да су радни ljudi и грађани Савезне Републике Словеније у огромној већини и са разумевањем прихватили закључак Савезног извршног већа да треба и мерама променити и наше понашање у погледу трошења нафте и njenih derivata, како због нашег властитог положаја, тако и због положаја те силовине у свету.

У томе видимо и део спровођења Резолуције о економском и друштвеном развоју наше земље за ову годину, коју смо усвојили у овом Дому. Из тих разлога делегати Савезне Републике Словеније ће гласати за предложени Закон.

Истовремено, када изјављујем да ћемо гласати за Закон, морам да изразим наше дубоко незадовољство начином како се долази пред овај Дом с тако значајним мерама које на различите начине погађају огроман број радних ljudi и грађана. Наиме, рећ је о томе да су органи управе себи дали довољно времена да припреме уредбу, односно сада Закон, а да смо ми, делегати, доведени у положај да треба за 24 часа да тај Закон донесемо или одбијемо, без сваке могућности да се о начину спровођења штедње консултujemo с нашем базом, која нас је у овај Дом делегирала. Исто тако, нису нам предложене разне варијанте могућих решења о којима бисмо могли да расправљамо и након тога одлучимо о најцелешоднијој.

Лично сам чак убеђен да смо овог пута пропустили велику шансу да обавимо широку политичку расправу међу грађанима и да на основу такве расправе дођемо до најцелешоднијих решења, за која би се залагала огромна већина радних ljudi.

Још једном желим да подвучем да је потреба штедње ван сваке сумње, али да је међу ljudима изражено много сумњи да начин на који се жели постићи циљ који смо поставили, није најбољи. Наиме, морам да истакнем да у нашој јавности преовлађује мишљење да нам предложени начин неће дати жељене ефекте, јер у њега нису уграђени елементи који би гарантовали да ћемо квантитативни обим нафте и njenih derivata стварно уштедети, а да и не говоримо о другим пропратним импликацијама које на привредном и другим подручјима такав начин штедње носи у себи.

Теško се можемо сложити са ставом из образложења да се негативне последице овог Закона нису мogle предвидети, сем onih материјалних у буџету, јер смо убеђени да би се с више напора један велики део тих последица mogao предвидети. А ту су, на крају крајева, и искуства неких других суседних европских земаља, које су у своје време применјивале исти или веома сличан начин штедње. Из тих разлога, друже председниче, предлаћем да овај Закон прихватимо као привремени и да наше Веће обавезе Савезно извршно веће да нам у року од два месеца предложи детаљну анализу о спровођењу овог Закона, о постигнутим ефектима, о свим позитивним и негативним последицама које ће пратити

сprovedње овог Закона, као и о предлозима за измену или допуну овог Закона, односно о новим мерима које треба предузети, јер знамо да по-мањкање нафте и njenih derivata nije samo trenutna situacija, već dugoročni problem, kako за нашу земљу, тако и за ceo svet.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко се даље јавља за ријеч?

Има ријеч делегат Милан Рајачић.

МИЛАН РАЈАЧИЋ /СР Србија/:

Другарице и другови делегати, друже председниче, дозволите да, због краткоће времена које нам стоји на располагању за расправу о овако озбиљној ствари, изнесем неколико констатација, придружујући се, у суштини, предлогу који је дао предговорник.

Сви смо сведоци да се нервоза у вези с несташицом бензина наставља више месеци. Разлози за такво стање који су дати су неубедљиви, а мере за превазилажење таквог стања су нам сувише споре. Такво стање, по мом мишљењу, ствара нерасположење и огромне критике радних људи и грађана. То потхрањују још неке несташице, које су код нас евидентне, као што су несташица кафе, јужног воћа, млека, бутера и још неких сличних ствари. Та несташица је погађала највеће потрошачке центре, пре свега, Београд, који и данас нема те производе. Све је то изазвало велику нервозу и захтев да се на свим местима с највише одговорности поведе расправа о томе, и то конкретна, адресована, с предлозима решења.

Узрок ових несташица је, по мом мишљењу, најчешће субјективни фактор, слабости разних органа, у ствари, неостваривање договорене политике и сл.

Осим ових негативних последица, свакако треба да имамо у виду и то што су наша средства информисања, такође, свакодневно пуна коментара на ову тему, што не доприноси успешнијој туристичкој сезони и има бројне друге последице које бисмо из оваквог стања могли да узвучемо и поставимо питање куда то води и чему то служи.

Изјаснићу се за овај Закон, као делегат, јер у овом тренутку, нема бољег, комплекснијег решења, али с предлогом да се настави рад на

изналажењу бољих и трајнијих решења. Јер, сведоци смо да горива нема, не само код нас него га нема у читавом низу земаља и никакав наш „пелцер“ није то што смишљамо мере штедње. Мислим да таквих искустава има много и да смо могли брже, одлучније и конкретније о томе расправљати и боље одлучивати.

Мени је драго што је Савезно извршно вијеће и данас изашло с таквим предлогом, али, колико знам, ради се већ више од месец дана на томе, а ми ипак о тим стварима одлучујемо од јуче до данас.

Даље, требало би бар тромесечно добити од Савезног извршног већа резултате, па да видимо шта смо урадили, какве је показатеље то дало, шта треба даље да предузимамо.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Има ријеч делегат Сава Ђурић.

САВА ЂУРИЋ, *извештач Одбора за унутрашњу политику:*

Друже председниче, другарице и другови делегати, Одбор Савезног већа Скупштине СФРЈ за унутрашњу политику, на седници 25. априла 1979. године, разматрао је Предлог за доношење закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила, с предлогом да се донесе по хитном поступку и подноси Већу следећи извештај:

Одбор је при разматрању Закона упозорио, с обзиром на значај и сложеност проблема мера и укупног стања у овој области, да је било неопходно да Савезно извршно веће благовремено знатно раније него што је то учињено, у припреми Предлога закона упозна делегате у Скупштини СФРЈ о стању и мерама које треба предузети у решавању уочених тешкоћа око снабдевености тржишта нафтом и нафтним дериватима и могућим ефектима тог стања, како би делегати били у могућности да се консултују с делегатском базом и активно учествују у разматрању законског предлога.

Такође, делегати нису били упознати с другим могућим решењима која су разматрана у току припрема Закона. Предложеним мерама ће се постићи предвиђени резултати, али је неопходно, по мишљењу Одбора, даље наставити рад на изналажењу бољих решења, која треба да

допринесу отклањању узрока који могу довести до већих поремећаја у снабдевању и потрошњи нафте и нафтних деривата, јер се питање несташице нафте и њених деривата и даље зоштрава, а као проблем, поставља се на дужи временски период.

У исто време, Одбор је предложио један амандман, који не бих овде читао. Само бих рекао да Одбор предлаже Већу да усвоји овај Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила, с амандманом Одбора и других радних тела Већа.

Одлучили смо да прочитамо овај извештај Одбора за унутрашњу политику, јер сви делегати у нашем Одбору траже да се убудуће да већи простор за консултовање базе о овако значајним проблемима који су везани за овако хитно деловање савезних органа и Савезног извршног већа.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко се даље јавља за ријеч?

Ријеч има делегат Димче Козаров.

ДИМЧЕ КОЗАРОВ /СР Македонија/:

Другарице и другови делегати, друже председниче, рећи ћу само неколико речи да бих упозорио на два амандмана Законодавно-правне комисије, имајући у виду да су неки предлози који су овде изнети, већ садржани у амандманима Законодавно-правне комисије.

Прво, Законодавно-правна комисија је у члану 1. предложила да се нагласи привремен карактер овог Закона, из неколико разлога. На приговоре да ове мере нису једине које гарантују штедњу, треба нагласити привремени карактер ових мера јер се проблеми и даље проучавају, односно, ако потреба налаже, да се донесу и одређене мере које ће имати и сталан карактер. То је суштина амандмана на члан 1.

Друго, Комисија је предложила нови члан 14, који задужује Савезно извршно веће да најдоцније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог Закона, поднесе Скупштини СФРЈ извештај о дејству и оствареним резултатима примене овог Закона.

Према томе, сматрам да је тај рок примерен рок, у коме ће Савезно извршно веће моћи анализирати стање и видети ефекте ових мера.

Сваки краћи рок фактички не одговара, зато што после три месеца долазе годишњи одмори — то су јули и август. Практично, мислим да је најбољи рок од шест месеци, у коме ће Савезно извршно веће анализирати стање и дати оцену резултата примене овог Закона. Сматрам да то у исто време значи да ће Савезно извршно веће, обавештавајући о ефектима овог Закона, дати и резултате својих размишљања о трајнијим или другим мерама, које ће дати веће ефекте у погледу циљева које хоћемо да постигнемо овим Законом.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко се даље јавља за ријеч?

Има ријеч делегат Радмило Андрић.

RADMILO ANDRIĆ (SR Bosna i Hercegovina):

Primjedbe i kritike koje su se čule, kako na današnjoj sjednici u ovom Vijeću, tako i na sjednicama odbora, kao i od građana, mislim da su opravdane. Međutim, bez obzira na sve te primjedbe, ipak ovaj Zakon treba donijeti, jer on predstavlja prvi korak ka ozbiljnijem odnosu, odnosno, bolje reći, štednji nafte i naftinih derivata kod nas u zemlji.

S tim u vezi, imao bih jedan predlog zaključaka za naše Vijeće, koje se svodi na to da obavezemo Savezno izvršno vijeće da u toku ove godine donese program štednje nafte i naftinih derivata, jer problem nestašice i štednje nafte ne treba orijentisati samo prema saobraćaju. Naime, s obzirom na to da se nafta i naftini derivati koriste i u drugim djelatnostima, u drugim oblastima privrede, mislim da program štednje nafte mora biti daleko širi, kompleksniji, i za jedan dugoročniji period. Već iduće godine kod nas počinju ozbiljne rasprave o narednom petogodišnjem planu. Nemoguće je, naime, ozbiljnije raspravljati o jednom takvom dokumentu kakav je petogodišnji plan, ako prethodno dobro i na dužu stazu ne diskutujemo o jednom sveobuhvatnijem programu štednje nafte i naftinih derivata.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ријеч има делегат Љупче Самоников.

ЉУПЧЕ САМОНИКОВ /СР Македонија/:

Другарице и другови, дао бих само нека саопштења. Радни људи произвођачи раних пољопривредних производа сматрају да је ограничење кретања на релацијама дужим од 200 километара неодрживо, доказују при томе да је јавни превоз од три до седам пута скупљи. Ово мишљење износе и конфекцијске куће, које превозе своју робу малим комбијима, за које је, исто тако, велика разлика у цени између јавног превоза и превоза сопственим возним парком.

Ја ћу гласати за Закон. Вероватно ће и остали другови гласати. Али, мислим да нам је ближе идеја Словеније да СИБ поднесе извештај о ефектима ових мера, ако не за два, нека то буде за три, четири месеца. Да ми сви овде видимо ефекте предложених мера. Није први пут да неку меру доносимо, а после у току њене примене мењамо или исправљамо Закон. То је једно питање.

Друго питање — ограничење се односи на шест дана у месецу. Када се то скупа узме у обзир, то годишње износи доста.

Постављам питање Савезном извршном већу:

Ко ће користити профит од осигурања аутомобила? Нека и те паре врате људима, или нека иду у фонд опште штедње Југославије.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЋУЛАФИЋ:

Ко се даље јавља за ријеч?

Ријеч има друг Анте Зелић.

АНТЕ ЗЕЛИЋ, *члан СIV-а*:

Друже предсједниче, другарице и другови делегати, морам да изразим захвалност на спремности коју је, uprkos kritikama на предložени Закон, исполјио овај Дом у односу на предložени законски текст.

Међутим, ради бољег разумијевања, ипак бих дао нека објашњења.

Разумијем овако vehémentно излагање делегата Seligera, али морам да кажем да су и Савезно извршно вјеће, и органи управе, такође били затечени одлукaма екстерних фактора у погледу повећања цијена нафте и нафтних деривата. Треба рећи да се Савезно извршно вјеће није олакo опредјелило за једну овакву мјеру. Оно се опре-

дијелило, у првом реду, полazeћи од оцјене да пораст цијена сирове нафте у марту, у односу на цијене из децембра од 28%, представља такaв удар на нашу платну биланцу да је требало коначно се опредјелити за једну мјеру у правцу штедње употребе нафтних деривата у нашој земљи.

У односу на дискусије које су овдје биле, морам да кажем да ово није једина мјера, да је Савезно извршно вјеће donijelo низ мјера, које такође треба да привремено побољшају ову ситуацију и да омогуће да у једној далеко мирнијој атмосфери, заједнички оформимо консенквентан концепт наше енергетске политике, како бисмо и у идучем средњорочном плану наш енергетски развој максимално ослонили на наше домаће ресурсе и на тај начин rasteretili овако велики притисак на платну биланцу, који, по оцјени Савезног извршног вјећа, прераста у limitирајући фактор нашег cjelokupног развоја.

Stoga бих молио за разумијевање у погледу овог захтјева да се у року од два мјесеца да једна анализа. Razmatrali смо и нека могућа друга рјешења, и она рјешења која су имала у виду већина делегата, до којих смо могли доћи у разговорима у одборима и у појединим директним контактима. Moramo, међутим, да кажемо да смо се у овом моменту привремено опредјелили на ово техничко рјешење, јер смо сматрали да свако друго техничко рјешење крије у себи далеко више ризика и захтјева далеко већи stepen pripreme.

Савезно извршно вјеће је закључило да оформи једну посебну стручну међуреpublicку радну групу, која треба да прати примјену овог прописа и све могуће импликације, које је у овом моменту, морам да вам кажем, врло теško у свим детаљима и манифестацијама предвидјети. Ова група би требало да нам, пратећи последице примјене овог прописа, што прије предложи и одговарајуће корекције.

Мислим да би било oportuno, друже предсједниче, размислити, с обзиrom на изражени интерес и спремност да се заједнички ухватимо у коштац с проблемом штедње нафте и нафтних деривата у нашој земљи, да би било oportuno размислити да ли би било добро формирати и једну заједничку комисију, која би пратила проблеме који ће се јавити и предложила, у већем stepenu консенсуса, и одговарајуће корекције.

Прихватaмо амандмане Одбора за унутрашњу политику, а исто тако, usaglasili смо текст и прихватaмо све амандмане Законoдавнo-правне комисије.

Што се тиче примједбе делегата из Makedo-

није, друга Samonikova, који је покренуо питање превоза пољопривредних производа, mislim да Закон даје основу да се то питање riješi на задовољavajući начин. На основу овлашћења које је Савезно извршно вијеће добило, ми смо припремили једну uredbu, по којој се од ових ограничења кретања kamiona unutar granice од 200 km изузимају kamioni када превозе свјеже воће и поврће, mlijeko и млјечне производе, meso и месне производе, ribe и riblju mlađ, hlјeb, pecivo и poslast ičarske производе. Тако да смо највећи dio тих problema već предвидјели, а ако буде тих problema ubuduće, mislim да их можемо riješiti dopunom uredbе.

Mislim да се овај захтев може прихватити у смислу привремености овог конкретног техничког рјешења. На жалост, за сада могу да кажем своје лично мишљење, колико то интересира овај Дом, mislim да сви skupa ulazimo у једну fazу када се ове teškoće могу samo multiplicirati и из тога се са daleko većим stepenom озбиљности moramo okrenuti овом problemu ради pronalaženja adekvatnijih и bolјih рјешења.

PREDSEDNIK DOBROSLAV ČULAFIĆ:

Ko se dalje javlja за riječ?

Ima riječ delegat Rajka Vujović.

RAJKA VUJOVIĆ (SR Bosna i Hercegovina):

Ja sam delegat из Bosne и Hercegovine, из Trebinja. Kao što vam је vјerovatno svima poznato, то је један dio наше zemље који нема željeznicu. S obzirom на ту činjenicu, ми ćemo бити jako погођени овом mјerом. Teško је сада predložiti да се и metaloprerađivačka industrija прикључи prehrambenoj industriji, у смислу да се добију nekakve povlastice, да budemo ipak privilegovani у овом ograničenju кретања vozila од 200 kilometara.

S obzirom да industrija у којој ја radim, industrija alata у Trebinju, велики dio svojih proizvoda izvozi, и то на Zapad, највећи dio у Americi и, колико ми је познато, robu uvijek isporučujemo преко луке Rijeka. Veoma је teško robu takve vrste pretovarivati неколико puta. Ne znam kome би се trebalo обратити за неко dodatno objašnjenje, или molбу да се то riješi.

PREDSEDNIK DOBROSLAV ЋУЛАФИЋ:

Да ли још ко жели ријеч? /Нико/

У вези с овим, само да кажем слједеће:

Прво, mislim да треба да се констатује да је Савезно вијеће сасвим јединствено у оцјени потребе да пријемо мјерама штедне нафте и нафтних деривата.

Такође, може се рећи да Савезно вијеће подржава суштину рјешења која се нуде Законом.

Исто тако, може се казати да је било и критичких примједби на метод доношења Закона и да има сугестија да би нека питања могла и нешто друкчије да се ријеше.

Делегат Драго Селигер је говорио и износио примједбе методског карактера. Сличне замјерке је изнио и друг Рајачић у својој дискусији; друг Ђурић је такође такве примједбе износио. Ја mislim да све то треба да послужи као једно искуство Савезном извршном вијећу, органима управе и Савезном вијећу. Због тога предлагем да се све то што је речено као примједба и сугестија, упуту Савезном извршном вијећу и одговарајућим органима, а да ми то ипак узмемо и из тога извучемо нека искуства.

Без велике потребе, заиста, Савезно вијеће не би требало да се доводи у ситуацију да преко ноћи, без икакве, макар и минималне консултације наше делегатске базе, доноси тако значајне законе.

Друго што сам хтио да кажем је да се у амандманима које су дала наша радна тијела жељело се да се потврди и да се учврсти привременост ових рјешења. У амандманима Законодавно-правне комисије је то једно од питања које је садржано.

Друго, у вези с овим о чему је друг Селигер говорио, а подржали су га још неки другови — да се у року од два, евентуално од три мјесеца поднесе извјештај, амандман један, као што је и друг Ђурић рекао, говори да најмање, најкасније за шест мјесеци Извршно вијеће изиђе пред овај Дом пред Савезно вијеће, с извјештајем о искуствима у спровођењу ових мјера, односно о ефектима тих мјера. То значи да Савезно вијеће кад год хоће, на свакој сједници може затражити да се тај извјештај поднесе и прије шест мјесеци. Према томе, предлагем да останемо на рјешењу које је дато у Закону — да буде најмање за шест мјесеци. Кад год ми оцијенимо да је потре-

бно, затражићемо извјештај. То може да буде на два, три мјесеца, или евентуално и чешће.

Лично сам спреман да прихватим и предлог који је дао делегат Радмило Андрић — да Југославија у оваквој ситуацији каква је сада — друг Зелић је о томе говорио — и у ситуацији за коју је нормално очекивати да неће бити боља, већ, у неким елементима и тежа, има један општи, генерални програм штедње нафте и нафтиних деривата, а да ово буде само један дио тог укупног програма штедње.

Упозорен сам да се поставља питање да ли је то у нашој надлежности, или у надлежности Вијећа република и покрајина. Предлажем да послѣ ове сједнице утврдимо, констатујемо у нашим стручним службама да ли је то у надлежности нашег Вијећа. Ако је у надлежности нашег Вијећа, ја мислим да прихватимо такав предлог и да такав закључак упутимо Савезном извршном вијећу — да се до краја године направи један општи програм штедње нафте и нафтиних деривата.

То је у вези с овим о чему је било ријечи.

Отварам претрес о тексту Предлога закона.

На предлог закона дали су амандмане Одбор за унутрашњу политику, на члан 12. и Законодавно-правна комисија на чланове 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12. и 13. с тим што предлаже да се у Предлог закона унесу и два нова члана.

С предложеним амандманима сагласио се представник предлагача.

Ко жели ријеч? /Нико/

Стављам на гласање Предлог закона.

Ко је за, молим да дине ругу. /Сви/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Вијеће усвојило Предлог закона о ограничењу коришћења и кретања путничких и других моторних возила, с амандманима Одбора за унутрашњу политику и Законодавно-правне комисије.*/

Ја бих томе додао да се с овим закључком дају све критичке примједбе и да се оне упуте Савезном извршном вијећу, а да нама послуже као искуство за рад нашег Вијећа.

Друго, предлажем да, ако се утврди да је то у надлежности нашег Вијећа, да се прихвати наш закључак да тражимо да се у Савезном извршном вијећу и другим органима управе до краја године направи један општи програм штедње нафте и нафтиних деривата у Југославији.

Да ли се прихватају ова два допунска закључка? /Прихватају се/

Прелазимо на шесту тачку дневног реда:

Анализа спровођења Закона о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају цијелу земљу у односу на пестициде

Делегатима је достављена Анализа и извјештај Одбора за рад, здравље и социјалну политику.

Представник Савезног извршног вијећа је Милован Зидар, члан СИБ-а и предсједник Савезног комитета за пољопривреду и други од стране СИБ-а одређени представници.

Извјестилац Одбора за рад, здравље и социјалну политику је делегат др Косовка Бошковић.

Отварам претрес о Анализи спровођења Закона о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају цијелу земљу у односу на пестициде.

Ко жели ријеч? /Нико/

Предлажем да Вијеће прихвати закључке које је предложио Одбор за рад, здравље и социјалну политику. Имате их у извјештају Одбора, те нема потребе да их читам.

Да ли се прихвата овакав закључак?

/Прихвата се/

Да ли ко жели ријеч поводом закључака који су садржани у извјештају? /Нико/

Констатујем да је Савезно вијеће усвојило предлог закључака о спровођењу Закона о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају цијелу земљу.

Прелазимо на седму тачку дневног реда:

Предлог закона о измјени и допуни Закона о ваздушној пловидби

Достављен вам је Предлог закона и извјештаји Одбора за буџет, Одбора за унутрашњу политику и Законодавно-правне комисије.

Комисија за утврђивање истовјетности текстова на језицима народа Југославије доставила ми је извјештај да је утврдила истовјетност текста овог Предлога закона на језицима народа Југославије.

Представник Савезног извршног вијећа је Анте Зелић, члан Савезног извршног вијећа и предсједник Савезног комитета за саобраћај и везе и други од СИБ-а одређени представници.

Извјестиоци радних тијела су делегати Му-

*/ Закон је објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 18. од 27. IV 1979.

хамед Гребо, Јосип Метер и Ева Наглич.

Отварам општи претрес о Предлогу закона.

Ко се јавља за ријеч? /Нико/

Отварам претрес о тексту Предлога закона.

Законодавно-правна комисија поднијела је амандман на чланове 1. и 2, с којим се сагласио представник предлагача Закона.

Ко се јавља за ријеч? /Нико/

Стављам на гласање Приједлог закона.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сби/

Ко је против? /Нико/

Ко се уздржава од гласања? /Нико/

Констатијем да је Вијеће усвојило Предлог закона о измјени и допуни Закона о ваздушној пловидби, с амандманима Законодавно-правне комисије.

Прелазимо на осму тачку дневног реда:

Информација о проблематици привредних престапа и тенденцији њиховог сталног пораста

Делегатима је достављена Информација и извештаји Одбора за правосуђе, Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије.

Представник подносиоца Информације је Михајло Вујовић, заменик савезног јавног тужиоца.

Представник подносиоца Информације је Михајло Вујовић, заменик савезног јавног тужиоца.

Извјестиоци радних тијела Вијећа су делегати Асим Сутовић, Жарко Чикара и Стеван Манојловић.

Отварам претрес о Информацији.

Ко се јавља за ријеч?

Има ријеч делегат Фана Кочовска-Цветковић.

ФАНА КОЧОВСКА-ЦВЕТКОВИЋ /СР Македонија/:

Другари и другарки, со оглед на проблематиката што ја третира многу ми е жал што оваа точка од дневниот ред најде како последна. Мислам дека сте доста изморени, зашто денеска имавме богат дневен ред. Затоа, јас ќе кажам неколку збора, зашто мислам дека треба да го свртиме нашето внимание кон овие проблеми.

Мислам дека правосудните органи односно јавното обвинителство направи доста напор да ни ја презентира постојната состојба во нашата земја, а многу е интересно во тој склоп прашањето за дисциплината во работењето на работните организации, како во стопанството така и во стопанството. Убаво е тоа што ни е презентирана таа информација, но таа е толку необработена, што претставува збир на статистички податоци и констатации. Ние како делегати многу тешко можеме да се впуштаме во дискусија а тоа е толку важна и толку осетлива проблематика. Од извештаите на одборите што ја разгледаа, се гледа дека тие немаат некои конкретни предлози што би ги прифатиле како заклучоци. Предлагам оваа информација да биде само почеток при разледувањето на оваа материја во сегашниот временски период, а да се замолат Службата на општественото книговодство, финансиските служби и Комората — целата оваа проблематика да ја разработат не како информација, туку како анализа за да да ни биде појасна, да ги анализираме проблемите и да можеме ние, како делегати, да прифатиме или не некои од констатациите што се презентирани во информацијата. На пример, на шестата страна од Информацијата стои дека јавното правобранителство на Југославија, односно обвинителството на Југославија, јавните обвинителства на републиките и на автономните покраини дошле до констатација дека претстапите се во голема мера резултат на тоа што сме ги донеле овие системски закони: Законот за меѓусебното плаќање, Законот за книговодството и друго.

Јас, како делегат, мислам дека многу ќе погрешиме ако ги ваквите прифатиме констатации. Не знам како се дошло до нив. Ние со тие системски закони сакавме дисциплината да се створи. Можеби гледано вака грубо низ цифри ни изгледа дека не можеме само со репресалии и со казни да одиме напред. Но, мислам дека тоа не е одраз на нашата состојба во стопанството и во него, и мислам дека тоа се периферни работи кои ни се презентирани, а покрупните што треба да ни ги презентираат обвинителството и овие другите органи кои како на делегати се изоставени. Ако ги погледаме инвестициите, колкави се пречекорувањата, ако видиме дека имаме и доста во судски судења, дека некаде и обвинителствата имале и доста притисоци, дури и од некои политички структури само за да не се реагира, тогаш мислам дека овие материјали, презентирани вака, ќе

*/ Закон је објавлен у „Службеном листу СФРЈ“, бр. 20. од 27. IV 1979.

треба да бидат одложени за една од наредните седници, кога ќе можеме пошироко и посериозно да ги согледаме.

Што се однесува до вака големиот број престапи, мислам дека судските органи се овластени со член 23 став 3 од Законот за престапите, доколку органите на Службата на општественото книговодство, инспекциите и другите овластени служби, ако некаде наидат на претерување, тие можат да реагираат со тоа што некои од сторителите ќе бидат ослободени, а некои пријавите прифатени. И за тоа немаме посебен материјал. Што се однесува до превентивните мерки, ништо не се зборува. Ние имаме внатрешна контрола која исто така, на еден начин, треба да реагира превентивно, имаме пријави и од работните организации, а за немаме доволно аргументи во Информацијата. Според тоа, на крајот, простете ми што зборувам на брзина, но само сакав да го почитувам времето и завршувањето на седницата, и затоа настојував да сугерирам сестрано и посериозно да ја разгледаме оваа материја. Зашто вака како што е претставена таа сигурно е со многу желби на обвинителството да ја согледаме таа интересна материја, но мислам дека ќе донесеме едностран заклучок ќе добиеме едностранлива слика ако не одлучиме дека треба пошироко да се запознаеме со таа проблематика.

Само еден пример на крајот: за мене дали завршната сметка ќе биде навреме или не, не е многу важна работа. Првенствено за самоуправањето во работните организации и за работниот човек важно е да се види што е потрошено, колику е заработено, колку останува за распределба, што натаму ќе се планира итн., а овде, во информацијата, се смета дека тоа е релевантна работа и дека тие работи не стојат итн.

Благодарам за трпението.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЌ:

Има ријеч делегат Петер Хабјан.

PETER HABJAN (SR Slovenija):

Druže predsedniče, drugarice i drugovi delegati, prilikom razmatranja Informacije Saveznog javnog tužilaštva o problematici privrednih prekršaja, može se uočiti da Informacija u sažetom pregledu ukazuje na stanje i aktuelnu problematiku

na području privrednih prekršaja, kao i da daje kratku analizu uzroka prekršaja u privrednom i finansijskom poslovanju. Informacija u tom obliku i obliku moći će poslužiti kao korisna osnova za dalje analize i proučavanje problematike privrednih prekršaja.

Koristim ovu priliku da kao delegat udruženog rada angažovan radom u radnoj organizaciji i u pojedinim društveno-političkim i drugim organizacijama, iznesem mišljenje da bi i druge informacije morale biti ovako sažete i kratke, kako bi nama, delegatima, omogućile celishodniji pregled tih materijala.

Proučavanjem Informacije i zaključaka koji su u njoj izneti, smatrao sam da je potrebno osvrnuti se ponovo na neke probleme u organizacijama udruženog rada i na neke od uzroka koji podstiču udruženi rad da namerno ili nenamerno pravi privredne prekršaje.

Počeo bih jednim pitanjem koje se često pominje u udruženom radu i o njemu razmišlja. Šta je bolje — obustaviti proizvodnju, ili ići u prekršaj? Ako tražimo odgovor ovde ili možda na sudu, naći ćemo ga, jer je jako jednostavan. Međutim, odgovor bi se komplikovao ako bismo ga tražili u udruženom radu za stotine ili hiljade radnika koji hoće da rade i imaju pravo da rade, pogotovu ako je reč o prekršajima čiji su uzrok sistemski nedorađeni zakonski propisi ili nepravovremeno donošenje izvršnih propisa i tumačenja. Često je reč o sporom reagovanju saveznih, republičkih i opštinskih organa na opravdane primedbe na postojeće neprihvatljive odredbe i na njihovo usaglašavanje s praksom.

Navodim samo jedan primer. Već prilikom izdavanja Zakona o utvrđivanju ukupnog prihoda i dohotka radnih organizacija znalo se da pitanje regresa za topli obrok i za godišnji odmor nije rešeno. Promena zakonskih odredbi usledila je u vezi s tim pitanjem tek nakon godinu dana.

Kao drugi primer koji ukazuje na kasno donošenje zakona, koji se zbog toga i ne može više pravovremeno primeniti, naveo bih sledeće: promena Odluke o obračunu vrednosti nedovršene proizvodnje objavljena je u „Službenom listu” br. 10 od 25. II 1977. godine. Udruženi rad primio je taj „Službeni list” nakon toga datuma, a mi znamo da je rok za predaju završnih računa 28. II. Šta je posledica? Sigurno je da je iskazan nerealan finansijski rezultat. Posledice takvih i sličnih slučajeva ispoljavaju se kao smetnja u robnom prometu, u privrednom i finansijskom poslovanju, kao i u nerealnom izvođenju finansijskih

kretanja.

Poslednjih godina suočeni smo s brojnim promenama na području knjigovodstva, koje se odnose na kontne planove i druge knjigovodstvene dokumente i radnje. Za svaki periodični ili završni račun donosimo izmene propisa, i to obično tek u momentu kada periodični i završni račun treba da bude već završen. To stvara velike poteškoće u organizacijama udruženog rada, a pogotovo kod Knjigovodstvenih radnika. Tako smo danas došli u situaciju da jako teško dobijamo radnike koji bi radili u knjigovodstvu. Međutim, brojne promene i različiti pristupi praćenja poslovanja prave velike probleme i prilikom analiziranja postignutih rezultata, jer podatke iz godine u godinu gotovo nije moguće upoređivati.

Specifičan problem je vođenje posebnog knjigovodstva za preduzeća u inostranstvu, što je regulisano posebnim Pravilnikom, objavljenim 1977. godine. Sadašnje stanje je dosta komplikovano. Izrečeno je već dosta primedbi i dosta se razgovaralo, a rezultata na osnovu tih primedbi nema. Zna se da ta preduzeća podležu kontroli finansijskih organa domicilne zemlje i da bi bilansni dokumenti potvrđeni od tih organa i priređeni za naše prilike, mogli odgovarati i kontroli Službi društvenog knjigovodstva. Međutim, pravilnikom je još uvek propisano da se uz završni račun moraju predlagati svi dokumenti koji su osnova za knjiženje ako su oni već kontrolisani u zemlji lokacije preduzeća. Praktično, to znači dupliranje knjigovodstvenih službi i, jasno, traži se zbog toga znatno više finansijskih sredstava.

Posebno područje, gde je, prema Informaciji, registrovan prilično veliki broj prekršaja je spoljna trgovina. Raniji problemi još uvek nisu uspešno uklonjeni, ni novim odnosima u okviru Samoupravne interesne zajednice za ekonomske odnose s inostranstvom.

Oskudica deviznih sredstava podstiče na snalaženje pojedinih radnih organizacija — kako ko zna, međutim, sporo samoupravno dogovaranje i sporo rešavanje pojedinih problema situaciju još pogoršava. Među registrovanim prekršajima koje sam naveo su i neki apsurdni. Navodim jedan primer — inostranom dobavljaču, robe, recimo, nije plaćeno u roku koji je naznačen u prijavi Narodnoj banci i posebno je produženje tog roka. Narodna banka izjavljuje da više nije kompetentna za produžene rokove, a ne postoji neko drugi ko bi to uradio. Dakle, već je to prekršaj, koji ne bi trebalo da bude.

Posebno pitanje je i podela deviznih prava

(na robne kontingente, devizne kontingente), koja za april ove godine uopšte nisu podeljena, iako smo već na kraju aprila. Avansi odobreni za prvi kvartal su potrošeni. Pitam se, kako se neko snalazi da obezbedi redovnu proizvodnju ako mu je repromaterijal iz uvoza potreban i koliko se tu prekršaja pravi do kojih ne bi inače trebalo doći.

Drugarice i drugovi delegati, mislim da će rezultati razmatranja ove Informacije biti povoljni, jer ipak, ako se uzmu u obzir svi faktori koji utiču na broj prekršaja, prekršaji nisu u porastu. Na svesti radnih ljudi, kao i na efikasnom radu svih upravnih organa je da postignemo u budućem radu još bolje rezultate.

Želeo bih da poduprem i predloge Službe društvenog knjigovodstva Slovenije, Socijalističkog saveza radnog naroda Slovenije, kao i Vrhovnog suda Slovenije, koji se odnose na promenu Zakona o knjigovodstvu, Zakona o osiguranju plaćanja korisnika društvenih sredstava, Zakona o privrednim prestupima i druge. Sve predložene promene koje su već predate su rezultat širokih razmatranja i traženja najboljih rešenja.

Drugarice i drugovi delegati, predložio bih da u cilju suzbijanja prekršaja i naše zaključke povodom razmatranja Informacije Javnog tužilaštva, unesemo sledeće:

- potrebno je brže i doslednije uvažavati predloge za izmene pojedinih propisa koje je razvoj samoupravnih i društveno-ekonomskih odnosa prevazišao i prilagođavati pravne norme društvenim potrebama i praksi;
- organizovati pravovremeno donošenje zakona kao izvršnih propisa i obezbediti pravovremeno informisanje udruženog rada;
- podsticanje samoupravnog dogovaranja, doprineti bržem otklanjanju negativnih pojava koje podstiču prekršaje.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЂУЛАФИЋ:

Ко се још јавља за ријеч?

Ријеч има друг Михајло Вујовић.

МИХАЈЛО ВУЈОВИЋ, заменик савезног јавног тужиоца:

Другарице и другови делегати, друже председниче, на седници овог Вијећа 3. октобра 1978. године разматран је Извјештај о раду Савезног јавног тужилаштва.

Поред осталог, на тој сједници је донијет закључак да Савезно јавно тужилаштво припреми једну овакву информацију о проблематици привредних престопа.

Приликом стварања свог плана рада и разматрања плана рада Одбора за правосуђе и предлога да та тема уђе у разматрање и овог Вијећа, било је ријечи о томе да ли је потпуна обрада једне такве проблематике с аспекта, превенције и репресије. Јер, да би било потпуно обрађено, и са становишта репресије, онда би требало да, поред органа гоњења, и с тог аспекта — ова проблематика буде разматрана и с аспекта органа откривања и органа пресуђења. Таквих предлога је било. Међутим, стало се на становиште да ми не можемо у дискусији мењати закључак Савезног вијећа, јер такву информацију оно тражи.

У том смислу, Савезно тужилаштво и републичка јавна тужилаштва дали су податке којима су располагали. Према томе, ако би требало још и с аспектa превенције, онда су то она питања о којима су говорили другови делегати овдје, гдје се укључују и сви остали фактори на том плану.

По нашем мишљењу, било би цјеловитије и корисније ако би се овај материјал узео као такав, па да се додају материјали осталих. То би био цјеловит и потпун материјал за разматрање.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЋУЛАФИЋ:

Ко даље жели да говори?

Пошто се нико не јавља за ријеч, да се договоримо како то да закључимо.

Лично, мислим да би требало да прихватимо сутестије које су иначе дате — да данашњом сједницом само отпочнемо расправу о овом проблему, а да је завршимо заједно с темом — Анализа о стању и проблемима нарушавања законитости у привреди. Та тема је предвиђена за разматрање у другом тромјесечју 1979. године. Да тада, заједно с тим материјалом, имамо и ову информацију на дневном реду, с тим што бисмо до тада требало да добијемо информацију од Службе друштвеног књиговодства и да информацију учинимо комплекснијом и цјеловитијом.

Мислим да је оваква Информација, каква јесте, корисна и да би било добро ако би се она, заједно с извјештајима ова три радна тијела која су је разматрала, упутила на један број адреса

органа и институција заинтересованих за ове проблеме који се обрађују и у Информацији и којима може бити од користи.

То бисмо могли, чини ми се, данас да закључимо. На такав закључак упућује и Одбор за правосуђе једним ставом у свом извјештају.

То је предлог којим бисмо могли да завршимо расправу о овом проблему.

Ако има ко неки бољи предлог, нека га изнесе, како бисмо донијели што бољи закључак.

Суштина тог предлога је да суштинску дебату о овим питањима повежемо с темом о законитости у привреди и да то буде један цјеловит осврт. Та тема је иначе предвиђена да се расправља у другом тромјесечју ове године.

Подносиоци ове Анализе су Савезни суд, у сарадњи са Савезним јавним тужилаштвом, Службом друштвеног књиговодства и другим савезним органима. Ту би било и питање превенције итд.

Има ријеч делегат Стеван Манојловић.

СТЕВАН МАНОЈЛОВИЋ, извјештач Законодавно-правне комисије:

Законодавно-правна комисија је поднела један предлог, па пошто је дистрибуиран, мислио сам да га не треба читати. Наиме, ми припремамо и већ смо припремили информацију не само о привредним преступима, већ и о казним и кривично-правним одредбама и о прекршајима у савезним законима. Предложили смо да ову проблематику расправимо кад будемо расправљали ову информацију коју би Законодавно-правна комисија доставила Савезном већу на разматрање.

ПРЕДСЕДНИК ДОБРОСЛАВ ЋУЛАФИЋ:

Ја сам видео да ви то повезујете с казним политиком. Утолико боље. Тако да имамо један свестранији осврт, један цјеловит материјал за читаву ту проблематику.

Добро, да онда идемо с тим да све то финализујемо у расправи поводом ове опште теме која је предвиђена Програмом рада Савезног вијећа.

Можемо ли да се сагласимо с тим? /Да/
Да ли ко жели да кажем нешто друго?
/Не жели/

Прелазимо на *гебету* тачку дневног реда:

Предлог одлуке о именовању председника Одбора за Награду АВНОЈ-а и објављивање састава Одбора

Предлог одлуке који је утврдила Скупштина за избор и именовања је достављен.

Представник Комисије је Драго Селигер.

Отварам претрес о Предлогу одлуке.

Ко се јавља за ријеч? /Нико/

Стављам на гласање Предлог одлуке.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сби/

Да ли је ко *против*? /Нико/

Да ли се ко *уздржава* од гласања? /Нико/

Констатујем да је Вијеће усвојило предлог да се за председника Одбора за Награду АВНОЈ-а именује Али Шукрија, члан Централног комитета Савеза комуниста Југославије.*/

Истовремено, у складу са Законом о Награди АВНОЈ-а, објављујем да Одбор за Награду АВНОЈ-а сачињавају слиједећи чланови које су изабрале скупштине република, односно скупштине аутономних покрајина.

Македонија — Хисен Рамадани, потпредседник Извршног вијећа Собрања Македоније, Матеја Матевски, књижевник и др Борис Каранфилски, редовни професор Медицинског факултета у Скопљу;

Социјалистичка Република Црна Гора - др Жарко Булајић, делегат у Савезном вијећу Скупштине СФРЈ, др Миљан Радовић и Радоња Вешовић, књижевник;

Социјалистичка Република Србија — академик Душан Каназир, др Драгутин Тешкић и Мирослав Чангаловић;

Социјалистичка Република Словенија — Владимир Брачић, Марко Булц и Савин Јоган;

Социјалистичка Република Хрватска — Иван Јурковић, Марјан Матковић и Гојко Штековић;

Социјалистичка Република Босна и Херцеговина — Петар Додик, Фрањо Кожух и Исмет Креско;

Социјалистичка Аутономна Покрајина Косово — Дрита Доброши;

Социјалистичка Аутономна Покрајина Војводина — др Светислав Стојков и Мора Андраш.

То је комплетан Одбор за Награду АВНОЈ-а који може да почне да ради до новог закона.

Прелазимо на *гесету* тачку дневног реда:

Предлог одлуке о именовању председника Управног одбора Фонда за унапређење ликовне умјетности „Моша Пијаде” и објављивање састава Управног одбора Фонда

Предлог одлуке вам је достављен.

Представник Комисије за избор и именовања је Драго Селигер.

Отварам претрес о Предлогу одлуке.

Да ли се ко јавља за ријеч? /Нико/

Стављам на гласање Предлог одлуке.

Ко је за, молим да дигне руку. /Сби/

Да ли је ко *против*? /Нико/

Да ли се ко *уздржава* од гласања? /Нико/

Констатујем да је Вијеће усвојило предлог да се за председника Управног одбора Фонда за унапређење ликовне умјетности „Моша Пијаде” именује Борис Петковски, ванредни професор Филозофског факултета у Скопљу.*/

Истовремено, у складу са Законом о Фонду за унапређење ликовне умјетности „Моша пијаде”, објављујем да Управни одбор Фонда за унапређење ликовне умјетности „Моша Пијаде” сачињавају следећи чланови, које су изабрале скупштине република, односно скупштине аутономних покрајина:

Социјалистичка Република Македонија — Љубомир Белогаски;

Социјалистичка Република Црна Гора — Александар Пријић и Татјана Пејовић;

Социјалистичка Република Србија — Стеван Боднаров и Владимир Кондић;

Социјалистичка Република Словенија — Стојан Батић и Јанез Берник;

Социјалистичка Република Хрватска — Божо Бек и Стипе Сикирица;

Социјалистичка Република Босна и Херцеговина — Џевад Хозо и Планинка Микулић

Социјалистичка Аутономна Покрајина Косово — Драгољуб Морачић;

Социјалистичка Аутономна Покрајина Војводина — Миливоје Николајевић.

Тиме смо исцрпили дневни ред и закључујем сједницу.

Прије него што се разиђемо хтио сам нешто да вам кажем.

У паузи данашње сједнице је неколико делегата пришло и ставило ми до знања примједбе на уредност у достављању материјала за ову сједницу. Обавијештен сам да су се сличне примједбе чуле и на сједницама неких радних тијела, које су одржане данас пред сједницу Вијећа.

*/ Објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 20 од 27. IV 1979.

*/ Објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 20 од 27. IV 1979.

Ја сам већ разговарао са другом Чаловским, секретаром Вијећа, да се испита зашто је дошло до неуредности у слању материјала за ову сједницу и зашто уопште, евентуално, има слабости у достави материјала делегатима и у општењу с делегатима. С тим у вези, хтио сам да вас замолим да сви делегати сличне примједбе и предлоге за унапређивање рада стручних служби саопштавају правовремено мени и секре-

тару Савезног вијећа. Мислим да би било добро да се о сличним примједбама евентуално покрене понекад расправа, да се оне изнесу на радна тијела, а мислим да не треба да искључимо да се о таквим стварима и у Вијећу расправља, да се договоримо и да помогнемо да се стално унапређује рад стручних служби Савезног вијећа.

То сам хтио да вам кажем.

Тиме бисмо завршили сједницу.

/Сједница је завршена у 17,06 часова/

Ispravka

U prošloj, 7. svesci stenografskih beležaka sa sednice Saveznog veća pojavile su se sledeće greške, povodom kojih Redakcija stenografskih beležaka daje ispravku:

Str. 33, drugi stubac, 3. red: Početak rečenice treba da bude u novom pasusu;

Str. 34, drugi stubac, 2. pasus, 5. red: Umesto „funkcija stanara” treba da stoji: „skup stanara”;

Str. 34, drugi stubac, 3. pasus: Između reči „tekućem investicionom” i „tekuće investiciono” izostavljena je sveza „i” ;

Str. 35, prvi stubac, 1. pasus: Umesto formulacije „da se u Rezoluciju o daljem razvoju mesnih zajednica na osnovama Ustava SFRJ moraju uključiti i neki amandmani koji bi se odnosili”, treba da stoji: „da su u Rezoluciji o daljem razvoju mesnih zajednica na osnovama Ustava SFRJ morali biti uključeni amandmani koji se odnose”;

Str. 35, prvi stubac, 1. pasus: Između reči: „gradskoj i mesnoj zajednici” treba izostaviti svezu „i”.

Sekretariat Skupštine SRS
dokumentacija

S A D R Ź A J

I. Pre dnevnog reda:

1. Odavanje pošte žrtvama zemljotresa u SR Crnoj Gori
2. Odavanje pošte preminulom članu Saveta Federacije Đuri Pucaru—Starom
3. Overavanje zapisnika 7. sednice Saveznog veća (27. III 1979)
4. Utvrđivanje dnevnog reda
5. Ekspoze potpredsednika Saveznog izvršnog veća Dragoljuba Stavreva povodom katastrofalnog zemljotresa koji je zadesio SR Crnu Goru i preduzetim merama za otklanjanje posledica (1. tačka dnevnog reda)
6. Ekspoze potpredsednika Saveznog izvršnog veća Branislava Ikonića o saradnji SFRJ sa zemljama u razvoju i sprovođenju odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu na ekonomskom planu
7. Informacija Saveznog izvršnog veća o izvršenju obaveza prema Saveznom veću Skupštine SFRJ

Prilozi:

- Zapisnik 7. sednice Saveznog veća (27. III 1979)
- Informacija SIV-a o izvršenju obaveza Saveznog izvršnog veća prema Saveznom veću Skupštine SFRJ koje proizlaze iz Programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za II tromesečje 1979. godine
- Informacija o dosadašnjem radu na pripremi i donošenju Društvenog dogovora o izradi i finansiranju drugog izdanja Enciklopedije Jugoslavije

II. Dnevni red:

1. Informacija o katastrofalnom zemljotresu koji je zadesio SR Crnu Goru, o preduzetim merama i akcijama hitne pomoći, o aktivnosti SIV-a i saveznih organa na pružanju pomoći i preduzimanju mera za otklanjanje posledica zemljotresa 6

Gorovio:

Bulajić Žarko (SR Crna Gora)

2. Saradnja SFRJ sa zemljama u razvoju i sprovođenju odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu na ekonomskom planu 22

Prilozi:

- Izveštaji o implementaciji odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja
- Informacija o nekim aktuelnim pitanjima međunarodnih ekonomskih odnosa i aktivnosti Jugoslavije
- Kalendar multilateralnih ekonomskih sastanaka za 1978. godinu
- Analiza izvršenja Rezolucije Skupštine SFRJ o unapređenju ekonomskih odnosa sa zemljama u razvoju, s ocenom realizacije Programa mera SIV-a za unapređenje ekonomske saradnje sa zemljama u razvoju i predlozima za njegovo izvršavanje

- Program rada na realizaciji odluka Ministarske konferencije nesvrstanih zemalja održane u Beogradu 1978. godine na ekonomskom području
- Analiza robne razmene Jugoslavije sa zemljama u razvoju u 1977. i 1978. godini
- Tekst Rezolucije o unapređenju ekonomskih odnosa SFRJ sa zemljama u razvoju iz 1973. godine (radi informisanja)
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o saradnji SFRJ sa zemljama u razvoju i sprovođenju odluke Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu na ekonomskom planu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o saradnji SFRJ sa zemljama u razvoju i sprovođenje odluka Pete konferencije nesvrstanih zemalja u Kolombu na ekonomskom planu

Gorovili:

Kobelka Dragica, izvestilac Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku
 Kraljević Boris, izvestilac Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku
 Mesihović Munir (SR Bosna i Hercegovina)
 Bakočević Aleksandar, član Predsedništva Savezne konferencije SSRNJ
 Osolnik Bogdan (SR Slovenija)
 Hristov Strašo (SR Makedonija)
 Jovanović Božin (SR Srbija)
 Todović Rade, potpredsednik Privredne komore Jugoslavije
 Borković Neđo (SAP Kosovo)
 Samonikov Ljupčo (SR Makedonija)

3. Osnovna pitanja reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede, s Programom aktivnosti i mera sa poboljšanje reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede 45

Prilozi:

- Osnovna pitanja reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede
- Program aktivnosti i mera za poboljšanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o osnovnim pitanjima reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede, s Programom aktivnosti i mera za poboljšanje reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o osnovnim pitanjima reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede, s Programom aktivnosti i mera za poboljšanje reproduktivne i akumulativne sposobnosti privrede

Govorili:

Uzunović Šukrija, član Saveznog izvršnog veća
 Savić Rajko (SAP Kosovo)
 Škerbic Majda (SR Slovenija)
 Petrovski Predrag, član Predsedništva Veća SSJ
 Grebo Muhamed (SR Bosna i Hercegovina)
 Gržetić Natalija (SR Hrvatska)
 Mitrović Miloško (SR Srbija)

4. Predlog zakona o davanju pomoći Socijalističkoj Republici Crnoj Gori za otklanjanje posledica zemljotresa od 15. aprila 1979. godine iz sredstava stalne budžetske rezerve Federacije

63

Prilozi:

- Predlog zakona o davanju pomoći Socijalističkoj Republici Crnoj Gori za otklanjanje posledica zemljotresa od 15. aprila 1979. godine iz sredstava stalne budžetske rezerve Federacije, s obrazloženjem
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o Predlogu zakona o davanju pomoći Socijalističkoj Republici Crnoj Gori za otklanjanje posledica zemljotresa od 15. aprila 1979. godine iz sredstava stalne budžetske rezerve Federacije
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Predlogu zakona o davanju pomoći Socijalističkoj Republici Crnoj Gori za otklanjanje posledica zemljotresa od 15. aprila 1979. godine iz sredstava stalne budžetske rezerve Federacije
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za utvrđivanje istovetnosti tekstova na jezicima naroda Jugoslavije o zakonskim predlozima koji su usvojeni na ovoj sednici Veća

5. Predlog zakona o ograničenju korišćenja i kretanja putničkih i drugih motornih vozila

64

Prilozi:

- Predlog zakona o ograničenju korišćenja i kretanja putničkih i drugih motornih vozila, s obrazloženjem
- Izveštaj s amandmanom Odbora Saveznog veća za unutrašnju politiku na Predlog zakona o ograničenju korišćenja i kretanja putničkih i drugih motornih vozila
- Izveštaj s amandmanom Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća na Predlog zakona o ograničenju korišćenja i kretanja putničkih i drugih motornih vozila.

Govorili:

Seliger Drago (SR Slovenija)
Rajačić Milan (SR Srbija)
Đurić Savo, izvestilac Odbora za unutrašnju politiku
Andrić Radmilo (SR Bosna i Hercegovina)
Samonikov Ljupčo (SR Makedonija)
Zelić Ante, član SIV-a
Vujović Rajka (SR Bosna i Hercegovina)

6. Analiza sprovođenja Zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju celu zemlju u odnosu na pesticide

69

Prilozi:

- Analiza sprovođenja Zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju celu zemlju u odnosu na pesticide
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o analizi sprovođenja Zakona o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju celu zemlju u odnosu na pesticide

7. Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o vazdušnoj plovidbi.	69
---	----

Prilozi:

- Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o vazdušnoj plovidbi, s obrazloženjem
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o Predlogu zakona o izmeni i dopuni Zakona o vazdušnoj plovidbi
- Izveštaj s amandmanom Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Predlogu zakona o izmeni i dopuni Zakona o vazdušnoj plovidbi

8. Informacija o problematici privrednih prestupa i tendenciji njihovog stalnog porasta. . .	70
--	----

Prilozi:

- Informacija o problematici privrednih prestupa i tendenciji njihovog stalnog porasta
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pravosuđe o Informaciji o problematici privrednih prestupa i tendenciji njihovog stalnog porasta
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o Informaciji o problematici privrednih prestupa i tendenciji njihovog stalnog porasta
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Informaciji o problematici privrednih prestupa i tendenciji njihovog stalnog porasta

Govorili:

Kočovska—Cvetković Fana (SR Makedonija)
 Habjan Peter (SR Slovenija)
 Vujović Mihailo, zamenik saveznog javnog tužioca
 Manojlović Stevan, izvestilac Zakonodavno-pravne komisije.

9. Predlog odluke o imenovanju predsednika Odbora za Nagradu AVNOJ-a i objavljivanje sastava Odbora	74
---	----

Prilog:

- Predlog odluke o imenovanju predsednika Odbora za Nagradu AVNOJ-a i objavljivanje sastava Odbora

10. Predlog odluke o imenovanju predsednika Upravnog odbora Fonda za unapređenje likovne umetnosti „Moša Pijade” i objavljivanje sastava Upravnog odbora Fonda	74
--	----

Prilog:

- Predlog odluke o imenovanju predsednika Upravnog odbora Fonda za unapređenje likovne umetnosti „Moša Pijade” i objavljivanje sastava Upravnog odbora Fonda

